

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a șasea extinsă)

16 iunie 2011 *

În cauza T-240/07,

Heineken Nederland BV, cu sediul în Zoeterwoude (Țările de Jos),

Heineken NV, cu sediul în Amsterdam (Țările de Jos),

reprezentate de T. Ottervanger și de M. de Jong, avocați,

reclamante,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată inițial de domnii A. Bouquet, S. Noë și A. Nijenhuis și ulterior de domnii A. Bouquet și S. Noë, în calitate de agenți, asistați de M. Slotboom, avocat,

pârâtă,

* Limba de procedură: olandeza.

având ca obiect o cerere de anulare în parte a Deciziei C(2007) 1697 a Comisiei din 18 aprilie 2007 referitoare la practica prevăzută la articolul 81 [CE] (cazul COMP/B/37.766 – Piața olandeză a berii) și, în subsidiar, o cerere de reducere a cuantumului amenzii aplicate reclamantelor,

TRIBUNALUL (Camera a șasea extinsă),

compus din domnii V. Vadapalas (raportor), îndeplinind funcția de președinte, A. Ditrach și L. Truchot, judecători,

grefier: domnul J. Plingers, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 25 martie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

Situația de fapt

- ¹ Reclamantele, Heineken Nederland BV și Heineken NV, aparțin grupului Heineken (denumit în continuare „Heineken”), a cărei activitate este consacrată producerii și comercializării berii. Heineken NV este responsabilă de conducerea grupului, în timp ce Heineken Nederland este o societate producătoare de bere. Heineken NV deține, prin intermediul filialei sale în proporție de 100 % Heineken Nederlands Beheer BV, toate acțiunile Heineken Nederland.

- 2 Heineken este unul dintre cei patru actori principali de pe piața olandeză a berii. Ceilalți producători de bere principali de pe această piață sunt, în primul rând, grupul InBev (denumit în continuare „InBev”), care înainte de anul 2004 era cunoscut sub numele de Interbrew, condus de societatea InBev NV, de producția acestuia fiind responsabilă societatea filială InBev Nederland NV, în al doilea rând, grupul Grolsch (denumit în continuare „Grolsch”), condus de societatea Koninklijke Grolsch NV, și, în al treilea rând, societatea Bavaria NV.
- 3 Reclamantele și ceilalți trei principali producători de bere de pe această piață vând clientului final berea pe care o produc, în special prin două canale de distribuție. Astfel, trebuie să se distingă, pe de o parte, circuitul localurilor „horeca”, respectiv hotelurile, restaurantele și cafenelele, unde consumul se face pe loc, și, pe de altă parte, circuitul „food” al supermarketurilor și al magazinelor de vinuri și de băuturi spirtoase, unde berea cumpărată este destinată consumului la domiciliu. Acest ultim sector include de asemenea segmentul berii vândute sub marca distribuitorului. Dintre cei patru producători de bere în cauză, numai InBev și Bavaria sunt activi pe acest segment.
- 4 Acești patru producători de bere sunt membri ai Centraal Brouwerij Kantoor (denumită în continuare „CBK”). Aceasta este o federație de întreprinderi care, potrivit statutului propriu, reprezintă interesele membrilor săi și este compusă dintr-o adunare generală și din diverse comisii, cum sunt comisia responsabilă cu problemele „horeca” și comisia financiară, devenită comitetul director. Pentru reuniunile care au loc în cadrul CBK, secretariatul acesteia întocmește convocări și procese-verbale oficiale numerotate consecutiv și transmise membrilor participanți.

Procedura administrativă

- 5 Prin scrisorile din 28 ianuarie 2000, respectiv din 3, din 25 și din 29 februarie 2000, InBev a prezentat o serie de declarații referitoare la informații privind practici

comerciale restrictive pe piața olandeză a berii. Aceste declarații au fost formulate în cadrul unei investigații desfășurate de Comisia Comunităților Europene, în special în anul 1999, cu privire la practici de tip înțelegere și la un eventual abuz de poziție dominantă pe piața belgiană a berii. În paralel cu aceste declarații, InBev a introdus o cerere de clemență, potrivit Comunicării Comisiei privind neaplicarea de amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele având ca obiect înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4, denumită în continuare „Comunicarea privind cooperarea”).

- 6 În urma declarațiilor date de InBev, la 22 și la 23 martie 2000, Comisia a efectuat inspecții în clădirile reclamantelor și ale celorlalte întreprinderi în cauză. Alte cereri de informații suplimentare au fost transmise reclamantelor și celorlalte întreprinderi în cauză în perioada 2001-2005.
- 7 La 30 august 2005, Comisia a transmis reclamantelor și celorlalte întreprinderi în cauză o comunicare privind obiecțiunile. Prin scrisoarea din 24 noiembrie 2005, reclamantele au formulat observații scrise cu privire la această comunicare. Niciuna dintre părțile în cauză nu a solicitat audiere.
- 8 Prin scrisorile din 26 ianuarie și din 7 martie 2006, Comisia a adus la cunoștința reclamantelor unele documente suplimentare. Era vorba printre altele despre cererile de informații adresate InBev, precum și despre răspunsurile la acestea.
- 9 La 18 aprilie 2007, Comisia a adoptat Decizia C(2007) 1697 referitoare la practica prevăzută la articolul 81 [CE] (cazul COMP/B/37.766 – Piața olandeză a berii, denumită în continuare „decizia atacată”), al cărei rezumat a fost publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* la 20 mai 2008 (JO 2008, C 122, p. 1) și care a fost notificată reclamantelor prin scrisoarea din 24 aprilie 2007.

Decizia atacată

Încălcarea în cauză

- 10 Articolul 1 din decizia atacată prevede că reclamantele și societățile InBev NV, InBev Nederland, Koninklijke Grolsch și Bavaria au participat, în perioada cuprinsă între 27 februarie 1996 și 3 noiembrie 1999, la o încălcare unică și continuă a articolului 81 alineatul (1) CE, constând într-o serie de acorduri și/sau de practici concertate al căror obiect era restrângerea concurenței în interiorul pieței comune.
- 11 Încălcarea a constat, în primul rând, în coordonarea prețurilor și în creșteri ale prețurilor berii în Țările de Jos, atât în sectorul „horeca”, cât și în sectorul consumului la domiciliu, inclusiv în ceea ce privește berea vândută sub marca distribuitorului, în al doilea rând, în coordonarea ocazională a altor condiții comerciale oferite în mod individual clienților în sectorul „horeca” din Țările de Jos, cum ar fi împrumuturile acordate pentru localuri, și, în al treilea rând, în coordonarea ocazională cu privire la repartizarea clientelei, atât în sectorul „horeca”, cât și în cel al consumului la domiciliu din Țările de Jos [articolul 1 și considerentele (257) și (258) ale deciziei atacate].
- 12 Potrivit deciziei atacate, comportamentele anticoncurențiale ale producătorilor de bere s-au manifestat în cadrul unei serii de reuniuni multilaterale informale la care participau în mod constant cei patru actori principali de pe piața olandeză a berii, precum și în cadrul unor reuniuni bilaterale complementare, în care erau implicați aceiași producători de bere, în diverse combinații. Potrivit deciziei atacate, reuniunile respective s-au desfășurat în mod deliberat în secret, participanții cunoscând faptul că acestea nu erau autorizate [considerentele (257)-(260) ale deciziei atacate].

- 13 Astfel, în primul rând, între 27 februarie 1996 și 3 noiembrie 1999 s-au desfășurat o serie de reuniuni multilaterale intitulate „Catherijne overleg” (concertarea Catherijne) sau „agendacommissie” (comisia pentru ordinea de zi). În decizia atacată se arată că aceste reuniuni, axate pe sectorul „horeca”, dar care puteau viza inclusiv sectorul consumului la domiciliu, au avut în principal ca obiect coordonarea prețurilor și a creșterilor de prețuri la bere, discutarea limitării cuantumului reducerilor și a repartizării clientelei, precum și concertarea cu privire la alte condiții comerciale. Prețurile berii vândute sub marca distribuitorului ar fi fost de asemenea discutate în cadrul acestor reuniuni [considerentele (85), (90), (98), (115)-(127) și (247)-(252) ale deciziei atacate].
- 14 În al doilea rând, în ceea ce privește contactele bilaterale dintre producătorii de bere, în decizia atacată se arată că, la 12 mai 1997, InBev și Bavaria s-au întâlnit și au discutat despre creșterea prețurilor la berea vândută sub marca distribuitorului [considerentul (104) al deciziei atacate]. Pe de altă parte, potrivit Comisiei, reclamantele și Bavaria s-au întâlnit în anul 1998 pentru a discuta despre restricțiile privind punctele de vânzare în sectorul „horeca” [considerentul (189) al deciziei atacate]. Comisia arată că și la 5 iulie 1999 au avut loc contacte bilaterale între reclamante și Grolsch cu privire la compensațiile acordate unor clienți din sectorul consumului la domiciliu care practicau reduceri temporare de prețuri [considerentele (212) și (213) ale deciziei atacate].
- 15 În sfârșit, potrivit deciziei atacate, între InBev și Bavaria au avut loc în anul 1997 contacte bilaterale și schimburi de informații dedicate unor discuții generale referitoare la prețul berii, precum și unor discuții având legătură mai degrabă cu mărcile distribuitorilor. În contactele bilaterale, sub forma unor schimburi de informații, dedicate mărcilor distribuitorilor ar fi fost implicați și producătorii belgieni de bere în lunile iunie și iulie 1998. Comisia precizează că aceste discuții au avut loc în prezența reclamantelor și a Grolsch [considerentele (105), (222)-(229) și (232)-(236) ale deciziei atacate].

- 16 Heineken NV a fost considerată răspunzătoare pentru că, în perioada încălcării, Heineken Nederland era, în mod direct sau indirect, filiala sa în proporție de 100 %, această împrejurare, confirmată de alte elemente de la dosar, demonstrând că a exercitat o influență decisivă asupra politicilor comerciale ale filialei sale [considerentele (400)-(414) ale deciziei atacate].

Amenda aplicată reclamantelor

- 17 Prin articolul 3 litera (a) din decizia atacată se aplică reclamantelor, în solidar, o amendă de 219 275 000 de euro.
- 18 Pentru calcularea cuantumului acestei amenzi, Comisia a aplicat articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167) și metodologia prezentată în Liniile directe privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) din Tratatul CECO (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3 p. 69, denumite în continuare „liniile directe”) [considerentele (436) și (442) ale deciziei atacate]. Potrivit acestei metodologii, stabilirea amenzii aplicate reclamantelor s-a efectuat pe baza gravității și a duratei încălcării [considerentul (437) al deciziei atacate].
- 19 În special, încălcarea a fost calificată ca fiind „foarte gravă” în măsura în care aceasta a constat în esență în coordonarea regulată a prețurilor, a creșterilor de prețuri și a altor condiții comerciale, precum și în repartizarea clientelei [considerentul (440) al deciziei atacate]. Comisia a luat de asemenea în considerare caracterul secret și deliberat al comportamentelor anticoncurențiale, precum și faptul că întregul teritoriu al Țărilor de Jos și întreaga piață a berii, respectiv atât sectorul „horeca”, cât și sectorul consumului la domiciliu, au fost afectate de încălcare [considerentele (453) și (455)

ale deciziei atacate]. În plus, Comisia a precizat că în acest caz nu se ținuse cont de efectul real al comportamentelor anticoncurențiale asupra pieței olandeze, întrucât acesta era imposibil de măsurat [considerentul (452) al deciziei atacate].

- 20 Pe de altă parte, Comisia le-a aplicat reclamantelor un tratament diferențiat, cu scopul de a ține cont de capacitatea economică reală a acestora și de contribuția lor individuală la comportamentele ilicite constatate. În acest scop, Comisia a utilizat cifrele rezultate din vânzarea de bere realizate de reclamante în Țările de Jos în anul 1998, respectiv ultimul an calendaristic complet al încălcării. Pe această bază, reclamantele au fost încadrate în prima categorie, corespunzătoare cuantumului de plecare de 65 000 000 de euro [considerentul (462) al deciziei atacate].
- 21 Pentru a asigura un efect suficient de descurajator, dată fiind cifra de afaceri semnificativă a Heineken, la acest cuantum de plecare s-a aplicat un coeficient multiplicator de 2,5 [considerentul (464) al deciziei atacate].
- 22 Având în vedere că reclamantele au participat la încălcare de la 27 februarie 1996 până la 3 noiembrie 1999, respectiv pentru o perioadă de 3 ani și 8 luni, acest cuantum de plecare a fost majorat cu 35 % [considerentele (465) și (466) ale deciziei atacate]. Prin urmare, valoarea de bază a fost stabilită la 219 375 000 de euro.
- 23 În sfârșit, Comisia a acordat o reducere de 100 000 de euro a cuantumului amenzii, în măsura în care a recunoscut că în acest caz durata procedurii administrative a fost excesivă [considerentele (495)-(499) ale deciziei atacate].

Procedura și concluziile părților

- 24 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 4 iulie 2007, reclamantele au introdus prezenta acțiune.
- 25 Prin Decizia din 10 februarie 2010, Tribunalul a trimis cauza spre judecare la Camera a șasea extinsă, în aplicarea articolului 14 alineatul (1) și a articolului 51 alineatul (1) din Regulamentul său de procedură.
- 26 În cadrul măsurilor de organizare a procedurii din 12 februarie 2010, Tribunalul a adresat întrebări scrise Comisiei, la care aceasta a răspuns în termenul prevăzut.
- 27 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 25 martie 2010.
- 28 Întrucât judecătorul raportor a fost împiedicat să facă parte din complet după terminarea procedurii orale, cauza a fost reatribuită unui alt judecător raportor, iar la delibărările prezentei hotărâri au participat cei trei judecători care o semnează, potrivit articolului 32 din Regulamentul de procedură.
- 29 Reclamantele solicită Tribunalului:

— anularea în tot sau în parte a deciziei atacate în măsura în care le privește;

— anularea sau reducerea amenzii care le-a fost aplicată;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

³⁰ Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

³¹ În susținerea acțiunii, reclamantele invocă unsprezece motive, întemeiate, în primul rând, pe încălcarea principiului bunei administrări și a articolului 27 din Regulamentul nr. 1/2003, în ceea ce privește refuzarea accesului la răspunsurile date de celelalte întreprinderi în cauză la comunicarea privind obiecțiunile, în al doilea rând, pe încălcarea principiului bunei administrări, a „principiului atenției” și a principiului contradictorialității, ca urmare a unei pretinse lipse a unei investigații atente și imparțiale, în al treilea rând, pe o încălcare a prezumției de nevinovăție, în al patrulea rând, pe o încălcare a termenului rezonabil în cadrul procedurii administrative, în al cincilea rând, pe insuficiența elementelor de probă care să susțină încălcarea, în al șaselea rând, pe lipsa unor acorduri și/sau a unor practici concertate în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, în al șaptelea rând, pe o stabilire eronată a duratei încălcării, în al optulea rând, pe o încălcare a articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, a liniilor directoare, a principiilor egalității de tratament,

securității juridice și proporționalității, precum și a obligației de motivare, în ceea ce privește stabilirea cuantumului amenzii, în al nouălea rând, pe o apreciere eronată a unor circumstanțe atenuante, în al zecelea rând, pe impactul duratei procedurii administrative asupra cuantumului amenzii și, în al unsprezecelea rând, pe nivelul prea limitat al reducerii amenzii, acordată de Comisie ca urmare a duratei excesive a procedurii administrative.

- 32 Tribunalul consideră că este necesar să se examineze mai întâi al cincilea, al șaselea și al șaptelea motiv, care urmăresc în esență să conteste încălcarea, în continuare, primul, al doilea, al treilea și al patrulea motiv, întemeiate pe preținse vicii de procedură și pe încălcarea dreptului la apărare, și, în sfârșit, al optulea, al nouălea, al zecelea și al unsprezecelea motiv, care se referă la stabilirea cuantumului amenzii.

Cu privire la al cincilea și la al șaselea motiv, întemeiate pe insuficiența elementelor de probă care să susțină încălcarea și, respectiv, pe lipsa unor acorduri și/sau a unor practici concertate în sensul articolului 81 alineatul (1) CE

Argumentele părților

- 33 În cadrul celui de al cincilea motiv, reclamantele susțin în esență că elementele de probă invocate de Comisie în decizia atacată nu sunt suficiente pentru a stabili existența unei încălcări a articolului 81 CE dincolo de orice îndoială rezonabilă. Concluzia Comisiei în acest sens ar fi astfel contrară prezumției de nevinovăție și obligației de motivare.

- 34 În acest scop, reclamantele contestă valoarea probantă a declarației date de InBev, care ar constitui principalul temei al deciziei atacate, motivele invocate fiind că aceasta ar fi foarte vagă și contradictorie și că ar fi întemeiată în parte pe informații obținute de la terți. Mai mult decât atât, reclamantele aduc critici Comisiei pentru că nu a analizat dacă declarația în cauză a fost făcută într-un mod avizat și după o analiză atentă și pentru că nu a dat curs în niciun fel declarațiilor dezincriminatoare pe care aceasta le-ar conține.
- 35 În plus, reclamantele apreciază că notele olografe redactate de reprezentanții producătorilor olandezi de bere în cadrul reuniunilor în cauză, având un caracter fragmentat, nu sunt, nici acestea, suficiente pentru a demonstra existența unui comportament anticoncurențial.
- 36 În cadrul celui de al șaselea motiv, reclamantele contestă relevanța și interpretarea de către Comisie a unor probe scrise pe care s-a întemeiat concluzia privind existența unei serii de acorduri și/sau de practici concertate având ca obiect restrângerea concurenței.
- 37 Reclamantele contestă faptul că în urma contactelor dintre producătorii de bere s-ar fi ajuns la un acord, întrucât nu ar fi existat niciodată un acord de voințe între aceștia pentru stabilirea unei anumite linii de comportament pe piață.
- 38 Reclamantele contestă de asemenea existența unei practici concertate. Astfel, acestea arată că probele disponibile nu indică faptul că în urma contactelor dintre producătorii de bere au fost eliminate sau cel puțin au fost reduse în mod considerabil incertitudinile cu privire la comportamentul lor viitor pe piață. În schimb, reclamantele consideră că au demonstrat în mod suficient că respectivul comportament pe piață al producătorilor de bere era stabilit în mod autonom.

- 39 În plus, reclamantele susțin că reuniunile în cauză nu au avut niciodată un obiect anticoncurențial. Discuțiile din cadrul acestor reuniuni ar fi privit multe subiecte legitime, astfel încât reuniunile privind situația pe piață, inclusiv cele privind prețurile de consum pe piața consumului la domiciliu și inclusiv cele privind ofertele pentru câțiva clienți „horeca”, ar fi avut doar un caracter ocazional și neoficial.
- 40 În sfârșit, reclamantele nu sunt de acord să le fie imputate discuțiile dintre Interbrew și Bavaria privind segmentul berii vândute sub marca distribuitorului, segment pe care acestea nu sunt active.
- 41 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

Aprecieria Tribunalului

- 42 Prin intermediul celui de al cincilea motiv, reclamantele critică în esență Comisia pentru că nu a dovedit corespunzător cerințelor legale constatările de fapt în temeiul cărora a stabilit existența încălcării. Prin intermediul celui de al șaselea motiv, acestea contestă calificarea comportamentului în cauză ca fiind acorduri și/sau practici concertate în sensul articolului 81 CE. Întrucât aceste două motive urmăresc să conteste constatarea încălcării, ele trebuie examinate împreună.
- 43 Potrivit articolului 81 alineatul (1) CE, sunt incompatibile cu piața comună și interzise orice acorduri între întreprinderi, orice decizii ale asocierilor de întreprinderi și orice practici concertate care pot afecta comerțul dintre statele membre și care au ca obiect sau efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței comune.

- 44 Pentru a exista un acord în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, este suficient ca întreprinderile în cauză să își fi exprimat voința comună de a se comporta pe piață într-un anumit mod (Hotărârea Tribunalului din 17 decembrie 1991, *Hercules Chemicals/Comisia*, T-7/89, Rec., p. II-1711, punctul 256, și Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, *HFB și alții/Comisia*, T-9/99, Rec., p. II-1487, punctul 199).
- 45 Se poate considera că un acord în sensul articolului 81 alineatul (1) CE este încheiat din momentul în care există o concordanță de voințe cu privire la însuși principiul restrângerii concurenței, chiar dacă elementele specifice ale restrângerii avute în vedere fac încă obiectul unor negocieri (a se vedea în acest sens Hotărârea HFB și alții/Comisia, punctul 44 de mai sus, punctele 151-157 și 206).
- 46 Noțiunea de practică concertată se referă la o formă de coordonare între întreprinderi, care, fără să fi mers până la realizarea unei convenții propriu-zise, substituie în mod conștient riscurile concurenței cu o cooperare practică între acestea (Hotărârea Curții din 8 iulie 1999, *Comisia/Anic Participazioni*, C-49/92 P, Rec., p. I-4125, punctul 115, și Hotărârea Curții *Hüls/Comisia*, C-199/92 P, Rec., p. I-4287, punctul 158).
- 47 În această privință, articolul 81 alineatul (1) CE se opune oricărui contact direct sau indirect între operatorii economici, de natură fie să influențeze comportamentul pe piață al unui concurent actual sau potențial, fie să dezvăluie unui astfel de concurent comportamentul pe care operatorul economic respectiv a decis să îl adopte sau pe care intenționează să îl adopte el însuși pe piață, în cazul în care aceste contacte au ca obiect sau ca efect restrângerea concurenței (a se vedea în acest sens Hotărârea *Comisia/Anic Participazioni*, punctul 46 de mai sus, punctele 116 și 117).
- 48 Trebuie amintit că, în ceea ce privește administrarea probei unei încălcări a articolului 81 alineatul (1) CE, Comisia trebuie să facă dovada încălcărilor pe care le constată și să stabilească elementele de probă de natură să demonstreze, corespunzător

cerințelor legale, existența faptelor constitutive ale unei încălcări (Hotărârea Curții din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia, C-185/95 P, Rec., p. I-8417, punctul 58, și Hotărârea Comisia/Anic Participazioni, punctul 46 de mai sus, punctul 86).

- 49 Astfel, Comisia trebuie să furnizeze dovezi precise și concordante pentru a dovedi existența încălcării (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 6 iulie 2000, Volkswagen/Comisia, T-62/98, Rec., p. II-2707, punctul 43 și jurisprudența citată).
- 50 Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că nu este necesar ca fiecare dintre probele prezentate de Comisie să îndeplinească aceste criterii în raport cu fiecare element al încălcării. Este suficient ca seria de indicii invocate de Comisie, privite în ansamblu, să răspundă acestei cerințe (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, JFE Engineering și alții/Comisia, T-67/00, T-68/00, T-71/00 și T-78/00, Rec., p. II-2501, punctele 179 și 180 și jurisprudența citată).
- 51 Având în vedere caracterul notoriu al interzicerii acordurilor anticoncurențiale, nu i se poate pretinde Comisiei să prezinte elemente care atestă în mod explicit un contact între operatorii în cauză. Elementele fragmentare și dispartate de care ar putea dispune Comisia ar trebui, în orice caz, să poată fi completate prin deducții care să permită reconstituirea împrejurărilor relevante. Prin urmare, existența unei practici sau a unui acord anticoncurențial poate fi dedusă dintr-o serie de coincidențe și de indicii care, privite în ansamblu, pot constitui, în absența unei alte explicații coerente, dovada unei încălcări a normelor de concurență (Hotărârea Curții din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctele 55-57).

- 52 În cazul în care Comisia a invocat probe scrise în susținerea constatării sale cu privire la existența unui acord sau a unei practici anticoncurențiale, părților care contestă această constatare în fața Tribunalului le revine nu doar obligația de a prezenta o alternativă plauzibilă la teza Comisiei, ci și aceea de a invoca insuficiența probelor reținute în decizia atacată pentru stabilirea existenței încălcării (Hotărârea JFE Engineering și alții/Comisia, punctul 50 de mai sus, punctul 187).
- 53 Cu privire la întinderea controlului jurisdicțional, potrivit unei jurisprudențe constante, atunci când este sesizat cu o acțiune în anularea unei decizii de aplicare a articolului 81 alineatul (1) CE, Tribunalul trebuie să exercite în general un control deplin în ceea ce privește problema dacă sunt sau nu sunt reunite condițiile aplicării articolului 81 alineatul (1) CE (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 26 octombrie 2000, Bayer/Comisia, T-41/96, Rec., p. II-3383, punctul 62 și jurisprudența citată).
- 54 Orice dubiu al instanței trebuie interpretat în favoarea întreprinderii destinate a deciziei de constatare a unei încălcări, potrivit principiului prezumției de nevinovăție, care, fiind un principiu general de drept al Uniunii Europene, se aplică în special procedurilor referitoare la încălcări ale normelor de concurență aplicabile întreprinderilor și care ar putea duce la aplicarea unor amenzi sau a unor penalități cu titlu cominatoriu (Hotărârea Hüls/Comisia, punctul 46 de mai sus, punctele 149 și 150, și Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Dresdner Bank și alții/Comisia, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP și T-61/02 OP, Rec., p. II-3567, punctele 60 și 61).
- 55 În lumina acestor considerații trebuie să se analizeze dacă, în speță, Comisia a stabilit corespunzător cerințelor legale că reclamantele au avut un comportament care constituie o încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE.

— Cu privire la declarația InBev

- 56 În primul rând, trebuie arătat faptul că, în mare măsură, Comisia se întemeiază [a se vedea în special considerentele (40)-(62) ale deciziei atacate] pe declarația dată de InBev, în cadrul cererii sale de clemență, prin scrisorile din 28 ianuarie și, respectiv, din 3, din 25 și din 29 februarie 2000, completate cu declarațiile anexate a cinci directori ai InBev [considerentele (34) și (40) ale deciziei atacate, denumite în continuare, împreună, „declarația InBev”].
- 57 Din decizia atacată reiese că în declarația InBev se indica existența unor „forme diferite de concertare [...] între producătorii de bere pe piața olandeză a berii”, operând o distincție între reuniunile oficiale ale adunării generale a CBK, reuniunile neoficiale ale comisiei financiare a CBK și „celelalte reuniuni” paralele, cunoscute sub denumirea de „concertarea Catherijne”, a căror componență era variabilă și cu privire la care InBev declară că nu a găsit dovezi scrise. „Celelalte reuniuni” puteau fi clasificate în special în: „i) reuniuni ale directorilor horeca ai celor patru principali producători de bere (Heineken, Interbrew, Grolsch și Bavaria) [...]; ii) reuniuni comune ale directorilor horeca și ale directorilor responsabili de consumul la domiciliu (două în anul 1998) și iii) reuniuni ale directorilor responsabili de consumul la domiciliu (una în anul 1999 [...])” [considerentele (41)-(46) ale deciziei atacate].
- 58 Potrivit declarației InBev, comisia financiară „avea o ordine de zi oficială, dar constituia și un forum de discuții cu privire la stabilirea prețurilor pentru sectorul consumului la domiciliu și pentru sectorul horeca; a]ceste discuții nu au făcut obiectul niciunui proces-verbal” [considerentul (43) al deciziei atacate].
- 59 Potrivit aceleiași declarații, subiectele discutate în cadrul „celorlalte reuniuni” au vizat de asemenea atât sectorul „horeca”, cât și sectorul consumului la domiciliu și berea vândută sub marca distribuitorului [considerentul (47) al deciziei atacate].

- 60 În primul rând, în ceea ce privește sectorul „horeca”, s-au discutat două subiecte principale: „[E]xista un acord fundamental privind stabilirea unor reduceri cantitative maxime pentru sectorul horeca [...], un alt subiect de consultare se referea la investițiile realizate în sectorul horeca; i]deea era aceea de a menține *status quo*-ul în acest sector și de a evita preluări ale unor clienți ai altor producători de bere” [considerentul (48) al deciziei atacate].
- 61 Un director al InBev arată că nu cunoaște conținutul exact al acordului menționat, iar un alt director îl descrie ca fiind „un acord foarte complex și vag cu privire la limitări (reduceri acordate sectorului horeca), la care nu am participat niciodată”, arătând că „[c]oncertarea consta într-o reuniune bilunară a directorilor horeca, în cadrul căreia aceștia discutau despre încălcările cunoscute ale «regulii» (deși aceasta era vagă; se vorbea despre exces de piață)” [considerentul (48) al deciziei atacate].
- 62 În al doilea rând, în ceea ce privește sectorul consumului la domiciliu, potrivit declarației InBev, discuțiile au vizat atât nivelul prețurilor în general, cât și subiectul special al berii vândute sub marca distribuitorului.
- 63 În ceea ce privește nivelul prețurilor în general, unul dintre directorii InBev declară că „era o practică obișnuită ca o întreprindere producătoare de bere să își majoreze prețurile după ce îi anunța în prealabil despre aceasta pe colegii săi producători de bere [...] inițiativa venea întotdeauna de la una dintre marile întreprinderi producătoare de bere și în general de la Heineken; i]n astfel de cazuri, celelalte întreprinderi producătoare de bere aveau la dispoziție timpul necesar pentru a adopta o poziție; d]eși întreprinderile producătoare de bere își aliniau în mare prețurile unele în funcție de celelalte, fiecare dintre acestea avea și își menținea totuși propria politică de prețuri” [considerentul (51) al deciziei atacate].
- 64 În ceea ce privește berea vândută sub marca distribuitorului, InBev arată că discuțiile cu privire la prețuri aveau loc între actorii olandezi ai segmentului respectiv (Bavaria și Oranjeboom, achiziționate ulterior de Interbrew) începând cu anul 1987. Aceasta mai arată că „[c]ele două părți au înțeles, după ce au vorbit despre acest lucru, că nu

ar accepta nicio intruziune în cercurile lor de clienți pentru mărci ale distribuitorilor care ar determina o pierdere cantitativă” [considerentul (52) al deciziei atacate].

65 În ceea ce privește implicarea Heineken și a Grolsch în acest sector, potrivit declarației InBev, „[p]iața olandeză este caracterizată printr-o discrepanță semnificativă între prețurile sortimentelor de bere vândute sub marca distribuitorului («mărci B») și [alte mărci («mărci A»);] Heineken, care nu este prezentă pe segmentul mărcilor de distribuitor, a refuzat întotdeauna creșteri de prețuri pentru mărcile A atât timp cât prețul sortimentelor de bere vândute sub marca distribuitorului nu creștea[; a]stfel, aceasta exercita o presiune indirectă, în special asupra producătorilor de mărci de distribuitor, precum Bavaria și Interbrew” [considerentul (53) al deciziei atacate].

66 InBev declară că prețurile mărcilor de distribuitor erau de asemenea dezbătute de cei patru producători de bere, cu alte cuvinte, inclusiv în prezența întreprinderii Grolsch, în cadrul temei mai generale a diferențelor care trebuiau menținute între prețurile mărcilor de bere. Potrivit declarației InBev, „Heineken și Grolsch nu și-au majorat prețurile timp de mai mulți ani și nici prețurile la sortimentele de bere de marcă și de marcă de distribuitor ale celorlalți producători de bere nu au crescut[; i]n ultimii ani, Bavaria și Interbrew și-au majorat prețurile, fiind urmate de Grolsch” [considerentul (54) al deciziei atacate]. De asemenea, se arată că, „[i]n urmă cu 3-4 ani, aceste consultări neoficiale fuseseră integrate în concertarea Catherijne cu privire la horeca, la care participau și reprezentanți ai CBK[; d]upă câteva reuniuni, s-a hotărât ca acestea să fie din nou împărțite în reuniuni privind consumul la domiciliu și reuniuni privind horeca” [considerentul (54) al deciziei atacate].

67 În plus, InBev declară că obținerea unei anumite cote de piață de către producătorul belgian de bere Martens începând din anii 1996-1997 a condus la „un acord între producătorii de bere belgieni și olandezi activi pe piața mărcilor de distribuitor[; d]ouă reuniuni s-au desfășurat [la] Breda în anul 1998 [...; a]colo s-a convenit să se respecte

cantitățile de mărci de distribuitor vândute clienților stabiliți în Țările de Jos și în Belgia” [considerentul (55) al deciziei atacate].

68 Potrivit declarațiilor directorilor InBev, „celelalte reuniuni” erau organizate pentru ca participanții să se asigure reciproc cu privire la o „agresivitate cu caracter limitat” pe piață [considerentul (46) al deciziei atacate].

69 În răspunsul din 19 decembrie 2001 la cererea de informații, InBev arată că, „la sfârșitul lunii noiembrie 1998, au fost distruse agende din anii precedenți și note luate cu ocazia reuniunilor neoficiale[; i]n acea perioadă a început să se vorbească pe piață despre existența unei concertări între producătorii olandezi de bere și a apărut teama de un control din partea autorității olandeze în domeniul concurenței[; a]lte agende au fost distruse în anii care au urmat” [considerentul (61) al deciziei atacate].

70 Trebuie observat încă de la început că nicio dispoziție și niciun principiu general de drept al Uniunii nu interzice Comisiei să se prevaleze, împotriva unei întreprinderi, de declarațiile altor întreprinderi acuzate. Dacă nu ar fi astfel, sarcina probei cu privire la comportamente contrare articolelor 81 CE și 82 CE, care revine Comisiei, ar fi imposibil de îndeplinit și incompatibilă cu misiunea de supraveghere a bunei aplicări a acestor dispoziții, care îi este atribuită Comisiei prin Tratatul CE (a se vedea Hotărârea JFE Engineering și alții/Comisia, punctul 50 de mai sus, punctul 192).

71 În speță, reclamantele nu contestă informațiile din declarația InBev potrivit cărora au avut loc reuniuni între reprezentanți ai producătorilor olandezi de bere. Acestea nu contestă nici faptul că au fost reprezentate la cele mai multe dintre reuniunile menționate și că, în cadrul acestora, situația generală de pe piața berii a fost discutată în mod neoficial. Reclamantele recunosc de altfel, în cererea introductivă, că, în cadrul reuniunilor menționate, au fost de asemenea exprimate ocazional preocupări referitoare la nivelul prețurilor de consum și la problemele legate de anumiți clienți.

72 Cu toate acestea, reclamantele contestă faptul că discuțiile care au avut loc în cadrul reuniunilor în cauză ar fi condus la încheierea unui acord ilicit sau a unui angajament cu privire la o practică concertată. Acestea arată că reuniunile respective priveau în principal subiecte licite și că, în măsura în care s-a discutat despre situația de pe piață, acest lucru nu s-a făcut în scopuri anticoncurențiale. În această privință, reclamantele contestă credibilitatea declarației InBev, arătând că aceasta este foarte vagă și contradictorie și conține, în parte, constatări care nu erau cunoscute în mod direct de autorii declarațiilor, conținând astfel o „probă din auzite”.

73 În ceea ce privește caracterul contradictoriu al declarației InBev, reclamantele atrag atenția că aceasta conține o serie de declarații dezincriminatoare.

74 Pe de o parte, ar fi vorba despre declarații care nu ar fi menționate în decizia atacată, potrivit căroră „[d]iscuția a constat în a discuta despre cazurile cunoscute de încălcare a limitărilor (care erau de altfel foarte vagi); în teritoriu, fiecare proceda după cum considera de cuviință”; „[c]omportamentul nostru pe piață era orientat în mod foarte agresiv spre obținerea de clienți noi – inclusiv prin intermediul reducerilor”; „[p]rin urmare, am acționat într-un mod perfect legal”; „[InBev] nu a încheiat niciun acord și nu a respectat nimic”; „[c]oncertarea [Catherijne] nu a avut rezultate concrete în ceea ce privește efectul asupra pieței [...]; în niciuna dintre cele două ocazii nu am discutat în mod concret despre comportamente pe piață; întâlnirea a avut mai mult un caracter neoficial”; „[n]u exista un acord pentru sectorul alimentației”; „[p]ersonal, nu am observat niciodată că reuniunea [CBK] s-ar fi prelungit cu discuții privind puncte sensibile pentru piață; este oricând posibil ca astfel de reuniuni să constituie ocazii pentru reuniuni bilaterale neoficiale, dar, în opinia mea, nu exista nicio miză”.

75 Pe de altă parte, reclamantele se referă la unele fragmente de declarații citate în decizia atacată, potrivit căroră: „Interbrew consideră că această concertare nu a avut niciodată efecte semnificative asupra pieței ca atare și că ar fi mai puțin intensă în ultimul

timp [... ; d]iscuțiile aveau un caracter foarte general” [citată în considerentul (45) al deciziei atacate]; „[a]m discutat mai ales pentru a ne da în mod reciproc impresia că vom rămâne calmi pe piață; n]u s-a pus decât în mică măsură sau deloc problema unor limitări și a unor puncte de vânzare; d]e fapt, fiecare îl lua pe celălalt drept idiot; î]n ultimii ani, aceste reuniuni și-au pierdut din ce în ce mai mult substanța, iar concertarea a dobândit un caracter mai vag” [citată în considerentul (46) al deciziei atacate]; „[e]xista de asemenea un acord foarte complex și vag cu privire la limitări (reduceri acordate sectorului horeca), la care noi nu am participat niciodată [; de altfel, nu am văzut niciodată vreun document cu privire la acest subiect” [citată în considerentul (48) al deciziei atacate].

76 Potrivit reclamantelor, aceste declarații, pe lângă faptul că nu sunt concrete, sunt incompatibile cu concluziile Comisiei privind existența încălcării în cauză. Potrivit acestora, din declarațiile în cauză ar rezulta că reuniunile dintre producătorii de bere au avut un caracter foarte general, că nu s-a încheiat niciun acord, că InBev nu a respectat niciun aranjament coluziv și că respectiva concertare nu a avut niciun efect asupra pieței.

77 Mai întâi, trebuie să se constate că deducțiile reclamantelor întemeiate pe unele elemente ale declarației InBev, care menționează caracterul general al discuțiilor, lipsa unui acord pentru anumite sectoare și lipsa unui efect al discuțiilor asupra comportamentului producătorilor de bere pe piață, nu pot, prin ele însele, să conteste constatarea Comisiei privind existența încălcării.

78 Astfel, în ceea ce privește caracterul pretins general al declarației menționate, trebuie amintit că adesea Comisia este obligată să dovedească existența unei încălcări în condiții puțin propice acestei sarcini, în măsura în care este posibil să fi trecut mai mulți ani de la momentul săvârșirii faptelor care constituie încălcarea, iar mai multe întreprinderi care făceau obiectul investigației nu au cooperat în mod activ cu aceasta. Deși îi incumbă în mod necesar Comisiei să stabilească faptul că a fost încheiat un acord ilicit de împărțire a piețelor, ar fi excesiv să i se impună, în plus, să facă proba

mecanismului specific prin care acest scop trebuia atins. Într-adevăr, ar fi prea ușor pentru o întreprindere vinovată de săvârșirea unei încălcări să evite orice sancțiune dacă și-ar putea întemeia argumentația pe caracterul vag al informațiilor prezentate în legătură cu funcționarea unui acord ilicit, într-o situație în care existența acordului și scopul anticoncurențial al acestuia sunt, cu toate acestea, dovedite în mod suficient. Întreprinderile se pot apăra în mod eficient într-o astfel de situație în măsura în care au posibilitatea de a comenta toate elementele de probă invocate de Comisie împotriva lor (Hotărârea JFE Engineering și alții/Comisia, punctul 50 de mai sus, punctul 203; a se vedea în acest sens și Hotărârea Curtii din 25 ianuarie 2007, Sumitomo Metal Industries și Nippon Steel/Comisia, C-403/04 P și C-405/04 P, Rep., p. I-729, punctul 50).

⁷⁹ În continuare, în ceea ce privește preținsele informații despre lipsa de efect asupra pieței a comportamentului în litigiu, rezultă chiar din textul articolului 81 CE că acordurile și practicile concertate între întreprinderi sunt interzise, independent de orice efect asupra pieței, atunci când acestea au un scop anticoncurențial (Hotărârea Hüls/Comisia, punctul 46 de mai sus, punctele 163-166, și Hotărârea Curtii din 4 iunie 2009, T-Mobile Netherlands și alții, C-8/08, Rep., p. I-4529, punctul 29).

⁸⁰ Astfel, din moment ce Comisia a constatat existența acordurilor și a practicilor concertate cu obiect anticoncurențial, această constatare nu poate fi contrazisă de informațiile întemeiate pe neaplicarea aranjamentelor coluzive sau pe lipsa de efect asupra pieței.

⁸¹ În ceea ce privește preținsele informații, cuprinse în declarația InBev, cu privire la lipsa unui acord în sectorul consumului la domiciliu și în sectorul „horeca”, trebuie să se observe că fragmentele invocate de reclamante, interpretate în context, nu conduc în niciun fel la excluderea existenței unui acord sau a unei practici concertate în sectoarele în cauză.

82 Astfel, în privința sectorului consumului la domiciliu (vânzare cu amănuntul), afirmația unuia dintre directorii InBev, potrivit căreia „[n]u exista un acord pentru [acest] sector”, este urmată de o descriere concretă a mecanismului de coordonare a prețurilor aplicat de producătorii de bere. Fragmentul relevant este formulat după cum urmează [considerentul (51) al deciziei atacate]:

„Nu exista un acord pentru sectorul vânzării cu amănuntul («Food»). În privința creșterilor prețului berii, era o practică obișnuită ca o întreprindere producătoare de bere să își majoreze prețurile numai după ce îi anunța în prealabil despre aceasta pe colegii săi producători de bere. În cazul în care una dintre părți făcea un astfel de anunț, urma o dezbatere privind impactul unei asemenea majorări asupra pieței; în pofida acestui fapt, creșterea prețului berii avea totuși loc. Inițiativa venea întotdeauna de la una dintre marile întreprinderi producătoare de bere și în general de la Heineken. În astfel de cazuri, celelalte întreprinderi producătoare de bere aveau la dispoziție timpul necesar pentru a adopta o poziție. Deși întreprinderile producătoare de bere își aliniau în general prețurile unele în funcție de celelalte, fiecare avea și își menținea totuși propria politică de prețuri.”

83 În acest context, numai faptul că directorul InBev a făcut referire la lipsa unui „acord” nu poate constitui un argument valabil, în măsura în care este de competența Comisiei și, dacă este cazul, a Tribunalului, să realizeze încadrarea juridică a comportamentelor descrise în declarațiile date de responsabilii întreprinderilor în cauză.

84 În ceea ce privește pretinsa lipsă a unui acord și a respectării unui acord în sectorul „horeca”, trebuie să se constate că declarația unei persoane din conducerea InBev potrivit căreia „[InBev] nu a încheiat niciun acord și nu a respectat nimic” nu contrazice concluzia privind existența unui acord în sensul articolului 81 alineatul (1) CE. Astfel, în declarația sa, aceeași persoană din conducerea InBev amintește în mod explicit existența, pe de o parte, a „unui acord foarte complex și vag cu privire la limitări (reduceri acordate sectorului horeca)” și, pe de altă parte, a unui acord al cărui scop ar fi fost acela „de a evita prea multe schimbări în sectorul horeca”.

- 85 Din cele de mai sus rezultă că afirmațiile reclamantelor privind caracterul contradicțoriu al declarației InBev nu pot fi reținute. În această privință, trebuie de asemenea respins argumentul acestora întemeiat pe modul pretins selectiv de utilizare a acestei declarații de către Comisie, în măsura în care aceasta din urmă nu ar fi ținut cont de pretensele contradicții.
- 86 Prin urmare, reclamantele nu au demonstrat existența unor preținse contradicții care ar putea afecta credibilitatea declarației InBev.
- 87 Pe de altă parte, afirmând că declarația InBev conține o „probă din auzite”, reclamantele se referă la acele fragmente din declarație potrivit cărora „Interbrew nu a văzut niciodată vreun document care să conțină acordul privind reducerile la care făceau referire discuțiile, dar regula generală părea să fie cunoscută” [citată în considerentul (45) al deciziei atacate], „[p]ersonal nu cunosc acest acord (limitări) și nici nu am văzut un document în acest sens” și „[n]u cunosc conținutul exact al acordului[...; d]e altfel, nu am văzut niciodată vreun document cu privire la acest subiect”.
- 88 Trebuie să se observe că fragmentele invocate de reclamante se referă exclusiv la problema existenței unui acord („limitare”) privind reducerile acordate clienților din sectorul „horeca”. Cu privire la acest aspect particular, valoarea probantă a declarației InBev este, desigur, redusă ca urmare a lipsei unei probe directe. Credibilitatea informațiilor furnizate în ceea ce privește existența „limitării” este totuși întărită de împrejurările că, pe de o parte, acestea provin din două surse diferite și, pe de altă parte, conțin informații exacte referitoare la o „limitare”, respectiv valoarea exactă a reducerii maxime [a se vedea considerentul (48) al deciziei atacate]. În plus, existența unei „limitări” este confirmată de două elemente de probă independente de InBev, respectiv notele olografe ale unui membru al consiliului de administrație al Bavaria referitoare la reuniunea din 1 mai 1997 [considerentul (92) al deciziei atacate] și cele ale unui director „horeca” al Bavaria privind reuniunea din 12 martie 1998 [reproduse în considerentul (143) al deciziei atacate].

89 Prin urmare, argumentația reclamantelor prin care acestea invocă prezența unor „probe din auzite” nu poate contesta concluziile întemeiate pe declarația InBev.

90 În sfârșit, în ceea ce privește evaluarea generală a credibilității declarației InBev, trebuie să se considere că, contrar celor susținute de reclamantă, în mod întemeiat Comisia a putut acorda declarației InBev o valoare probantă deosebit de ridicată, dat fiind faptul că este vorba despre un răspuns dat în numele întreprinderii ca atare, cu o credibilitate mai mare decât cea pe care ar putea să o aibă răspunsul dat de un membru al personalului acesteia, indiferent de experiența sau de opinia personală a celui din urmă. De asemenea, trebuie să se observe că declarația InBev este rezultatul unei investigații interne, efectuată de întreprindere, și că aceasta a fost prezentată Comisiei de un avocat, care avea obligația profesională de a acționa în interesul întreprinderii respective. Prin urmare, acesta nu putea admite în mod imprudent existența unei încălcări fără a evalua consecințele unei astfel de abordări (Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, LR AF 1998/Comisia, T-23/99, Rec., p. II-1705, punctul 45, și Hotărârea JFE Engineering și alții/Comisia, punctul 50 de mai sus, punctul 206).

91 Pe de altă parte, din jurisprudență reiese că, deși o anumită neîncredere față de depozițiile voluntare ale principalilor participanți la o înțelegere ilicită este în general necesară, dată fiind posibilitatea ca acești participanți să aibă tendința de a minimiza importanța contribuției lor la încălcare și de a o maximiza pe a celorlalți, solicitarea de a beneficia de aplicarea Comunicării privind cooperarea în vederea obținerii unei reduceri a amenzii nu generează în mod necesar o incitare la a prezenta elemente de probă deformate în privința celorlalți participanți la înțelegerea în cauză. Astfel, orice tentativă de a induce în eroare Comisia ar putea pune sub semnul întrebării sinceritatea și completitudinea cooperării solicitantului și, prin urmare, ar putea pune în pericol posibilitatea acestuia de a beneficia pe deplin de Comunicarea privind cooperarea (Hotărârea Tribunalului din 16 noiembrie 2006, Peróxidos Orgánicos/Comisia, T-120/04, Rec., p. II-4441, punctul 70).

- ⁹² Desigur, trebuie amintit faptul că declarația unei întreprinderi acuzate de participarea la o înțelegere, a cărei exactitate este contestată de multe alte întreprinderi acuzate, nu poate fi considerată o dovadă suficientă a existenței unei încălcări săvârșite de acestea din urmă dacă nu este susținută de alte elemente de probă (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Enso-Gutzeit/Comisia, T-337/94, Rec., p. II-1571, punctul 91, și Hotărârea JFE Engineering și alții/Comisia, punctul 50 de mai sus, punctul 219).
- ⁹³ Prin urmare, numai declarația InBev nu ar fi suficientă pentru a se stabili existența încălcării, aceasta trebuind să fie coroborată cu alte elemente de probă.
- ⁹⁴ Cu toate acestea, trebuie să se considere că nivelul de confirmare necesar în speță este mai redus, atât în ceea ce privește precizia, cât și intensitatea, datorită credibilității pe care o prezintă declarația InBev, alta fiind situația dacă aceasta din urmă nu era credibilă în mod special. Astfel, este necesar să se considere că, dacă s-ar stabili că o serie de indicii concordante permiteau confirmarea existenței și a anumitor aspecte specifice ale practicilor amintite în declarația InBev și menționate la articolul 1 din decizia atacată, în acest caz, declarația menționată ar putea fi suficientă în sine pentru a atesta alte aspecte ale deciziei atacate. În plus, atât timp cât un înscris nu este în contradicție evidentă cu declarația InBev în ceea ce privește existența sau conținutul esențial al practicilor în cauză, este suficient ca aceasta să ateste elemente semnificative ale practicilor pe care le-a descris pentru a avea o anumită valoare ca element de confirmare în cadrul seriei de probe incriminatoare (a se vedea în acest sens Hotărârea JFE Engineering și alții/Comisia, punctul 50 de mai sus, punctul 220 și jurisprudența citată).
- ⁹⁵ În lumina celor menționate anterior, este necesar să se examineze argumentele reclamantelor privind alte elemente de probă, invocate de Comisie în decizia atacată pentru a confirma constatările întemeiate pe declarația InBev.

— Cu privire la alte elemente de probă

- 96 În decizia atacată, Comisia arată că declarația InBev este confirmată de o serie de documente interne care provin de la reclamante și de la ceilalți trei producători de bere olandezi, de note olografe din timpul reuniunilor, de note de cheltuieli și de copii ale unor agende, obținute în urma unor investigații și a unor cereri de informații.
- 97 În considerentul (67) al deciziei atacate, Comisia invocă notele olografe ale unui director comercial al Grolsch referitoare la reuniunea din 27 februarie 1996, obiectul acestei reuniuni fiind desemnat cu mențiunea „CBK cie HOR cath”. Notele respective includ următorul fragment: „Garanții/finanțări: fin[anțări] pentru [...] mai mari decât nevoile anumitor puncte. Prin urmare, [...] mil[ioane]”.
- 98 Potrivit Comisiei, din acest fragment rezultă că cei patru producători de bere în cauză au discutat, în cadrul unei „reuniuni Catherijne”, despre condițiile financiare aplicate sau care trebuiau aplicate anumitor clienți „horeca” [considerentul (72) al deciziei atacate] și în special localurilor administrate de un proprietar a mai multe localuri „horeca” în Țările de Jos.
- 99 În considerentul (76) al deciziei atacate, Comisia invocă notele olografe ale unui director „horeca” al Bavaria, privind reuniunea din 19 iunie 1996. Notele în cauză sunt formulate după cum urmează:

„adaptare prețuri

consum la domiciliu ridicat – redus

concertarea Bavaria – Interbrew

[...] și [...] -> problemă [...]

Martens

Schultenbrau!! 89 ct

creștere exclusiv a prețului la butoi

argumente

exclusiv integral Hein + Grolsch

Frise US Heit

Interbrew \

| cresc împreună

Bavaria /

-> [...] de asemenea

prețurile mici cresc mai mult decât cele mari

introducere de aer

acorduri

stabilire reducere baruri 7,5 pe butoi Heineken

pregătire reprezentanți în privința unor eventuale acorduri

Interbrew \

| se poate utiliza aer

Grolsch /”

II - 3404

100 Potrivit Comisiei, aceste note demonstrează că producătorii de bere prezenți au discutat în detaliu despre prețuri, atât despre prețul berii vândute sub marca distribuitorului, cât și despre cel al berii vândute la butoaie, și că prețul sortimentelor de bere mai ieftine, produse de Interbrew și de Bavaria, trebuia să crească mai mult decât cel al sortimentelor de bere mai scumpe, produse de Heineken și de Grolsch [considerentul (85) al deciziei atacate].

101 În considerentul (89) al deciziei atacate, Comisia invocă o scrisoare pe care directorul general al Interbrew Nederland a transmis-o la 25 martie 1997 la sediul InBev din Belgia:

„În prezent există un consens între principalii producători de bere pentru a se crește prețurile înainte de anul 1998. Ace[asta] le va permite producătorilor de bere să își majoreze rezerva pentru bugetele promoționale suplimentare necesare. Actorii mărcii A au tendința de a diferenția creșterea de prețuri între mărcile A (plus 2 NLG/hl) și mărcile B (plus 4 NLG/hl). Acest lucru mi se pare foarte nerealist – noi toți trebuie să susținem o creștere integrală de 4 NLG. Aș exclude de la creșterea de prețuri sortimentele noastre speciale de bere «care se beau» (DAS, Hoegaarden, Leffe). Negocierile au început.”

102 Pe baza acestei scrisori, Comisia a concluzionat că o creștere de prețuri era prevăzută înainte de anul 1998, în urma negocierilor privind prețurile dintre principalii producători. În plus, aceeași scrisoare confirma existența unei diferențe între producători și între mărcile de bere mai scumpe și mai ieftine [considerentul (90) al deciziei atacate].

103 În considerentul (92) al deciziei atacate, Comisia invocă notele olografe ale unui membru al consiliului de administrație al Bavaria privind reuniunea din 1 mai 1997. Aceasta citează următoarele fragmente:

„Clubul Catherijne 1/5 - 97

transferuri «interne» în cadrul grupului

trebuie să respecte de asemenea «limitarea»

[...] «Haga»

Monster ZH [Olanda meridională] ofertă concurentă mai ridicată.”

¹⁰⁴ Potrivit Comisiei, aceste note confirmă faptul că producătorii de bere discutau despre o „limitare” a condițiilor comerciale acordate punctelor de vânzare individuale în cazul transferului de la un grup la altul, dar și în cazul transferului în cadrul aceluiași grup [considerentul (99) al deciziei atacate].

¹⁰⁵ În considerentul (100) al deciziei atacate, Comisia constată că notele menționate anterior conțin de asemenea numele „Heineken/Amstel/Brand/Grolsch” pe primul rând și numele „Interbrew/Bavaria” pe al doilea rând, aceste două rânduri fiind unite printr-o acoladă în continuarea căreia apare mențiunea „fără creșteri de prețuri”. De aici Comisia deduce că distincția dintre mărcile A, deținute de Heineken și de Grolsch, și mărcile B, deținute de Interbrew și de Bavaria, era tema principală a discuțiilor dintre producătorii de bere cu privire la creșterile prețurilor berii [considerentul (103) al deciziei atacate].

¹⁰⁶ În considerentul (117) al deciziei atacate, Comisia invocă notele olografe ale unui membru al consiliului de administrație al Bavaria, privind reuniunea din 17 decembrie 1997. Aceasta citează următorul fragment:

„2) Situația prețurilor: martie/aprilie

lansată într-o etapă/lansată în două etape

a) Heineken așteaptă puțin zgomot!! Heineken 18.59

b) în cazul creșterii: foarte negociabil; din toată inima; va exista susținere.”

¹⁰⁷ De aici Comisia deduce că producătorii de bere prezenți la reuniunea din 17 decembrie 1997, în special Bavaria, Grolsch și Heineken, discutau despre creșterile de prețuri, precum și despre reacțiile posibile la acestea [considerentul (127) al deciziei atacate].

¹⁰⁸ În considerentul (129) al deciziei atacate, Comisia invocă un fragment din notele olografe ale unui director „horeca” al Bavaria, privind reuniunea din 12 martie 1998:

„S-au întâmplat puține lucruri de la 1 ianuarie

Mărcile A, fără panică în privința prețului Hein

9.95 scădere de la 11,49 nu are sens Int

9.75 9.36 Bavaria

2x 4.95 4.75 }→

mărci ale distribuitorilor

prețuri mici pe piață

[...] jumătatea lunii martie Bavaria ceva

sub Amstel (17) Bavaria (15)

de la 9.75 la 10.75 dacă nimic

nu se întâmplă, atunci Grolsch și Hein

creșteri fonduri de rezervă întreprindere producătoare de bere

→ încheiere acord [...] și Dick

Acest lucru trebuie să fie «demonstrabil» prin intermediul Nielsen dacă nu

nu se va întâmpla nimic.”

109 Potrivit Comisiei, de aici reiese că producătorii de bere prezenți la reuniunea din 12 martie 1998 au discutat despre reducerile acordate supermarketurilor olandeze [considerentul (137) al deciziei atacate] și că creșterile de prețuri practicate de Bavaria trebuiau să fie demonstrabile prin intermediul datelor înregistrate de casierile supermarketurilor, colectate de AC Nielsen [considerentul (133) al deciziei atacate].

110 În considerentul (138) al deciziei atacate, Comisia invocă un al doilea fragment din notele olografe menționate anterior:

„Bav dobândă 4 %? 6 1/2

excepție

dacă există indemnizație de publicitate.”

111 Potrivit Comisiei, acest fragment demonstrează că a avut loc o discuție cu privire la nivelul dobânzilor practicate la împrumuturile acordate punctelor de vânzare „hore-ca” [considerentul (142) al deciziei atacate].

112 În considerentul (143) al deciziei atacate, Comisia invocă un al treilea fragment din notele olografe menționate anterior:

„Cluburi de fotbal Săli de spectacole Teatre

Asociații studențești

[...]

Grolsch

Peste/în afara limitării

130

[...] (125) 124,5”

¹¹³ Potrivit Comisiei, de aici reiese că producătorii de bere au avut o discuție specială cu privire la anumiți clienți „horeca” în raport cu o „limitare”, confirmând declarația InBev în ceea ce privește existența unui acord denumit „limitare” [considerentul (147) al deciziei atacate].

¹¹⁴ În considerentul (156) al deciziei atacate, Comisia invocă un fragment din notele olografe ale unui membru al consiliului de administrație al Bavaria, referitoare la reuniunea din 3 iulie 1998:

„[...] Heineken majorat

[...] >> Heineken bere la butoi”

115 Din acest fragment, Comisia deduce că producătorii de bere au discutat despre prețurile practicate atât pentru clienții din sectorul consumului la domiciliu, cât și pentru un client „horeca” [considerentele (162)-(164) ale deciziei atacate].

116 În considerentul (165) al deciziei atacate, Comisia invocă un alt fragment din notele olografe menționate anterior:

„Cafenea [...] 1800 [...]

[...] 400 [...]

60 pe hl

650 000, - V.B.K.”

117 Potrivit Comisiei, din acest fragment reiese că producătorii de bere au discutat despre o reducere acordată și/sau despre o rezervă pentru reducerea acordată sau care trebuia acordată anumitor puncte de vânzare „horeca” [considerentul (171) al deciziei atacate].

118 În considerentul (174) al deciziei atacate, Comisia invocă un document datat 30 iunie 1998 și o listă de prețuri a Heineken care anunța noile prețuri aplicabile pentru berea la sticlă și pentru berea sub presiune (berea la cisternă și berea la butoi) începând de la 1 iunie 1998, descoperite în biroul unui director de vânzări pentru „consum la domiciliu” al Grolsch, purtând mențiunea „agenda c[ommiss]ie CBK” (comisia pentru ordinea de zi a CBK). Potrivit Comisiei, aceste documente confirmă declarația InBev potrivit căreia în timpul reuniunilor menționate au fost abordate atât prețurile pentru „consum la domiciliu”, cât și concurența pe piața „horeca” [considerentul (175) al deciziei atacate].

119 În considerentul (179) al deciziei atacate, Comisia invocă o notă internă a Heineken din 14 octombrie 1998, adresată echipei de conducere a Heineken, formulată după cum urmează: „creșterea de prețuri promisă de Bavaria în cadrul CBK nu apărea în mod clar în [valorile] Nielsen”. Potrivit Comisiei, această notă întărește concluzia potrivit căreia, la reuniunea din 12 martie 1998, Bavaria își anunțase intenția de a majora în primul rând prețurile proprii în sectorul consumului la domiciliu, ceilalți producători de bere trebuiau să facă ulterior același lucru, iar majorările practicate de Bavaria trebuiau să fie „demonstrabile” prin intermediul valorilor Nielsen [considerentul (180) al deciziei atacate].

120 În considerentul (184) al deciziei atacate, Comisia invocă o scrisoare adresată unui director al unității „horeca” Țările de Jos a Heineken de către un director responsabil de marketing și de consumul la domiciliu al întreprinderii producătoare de bere Brand BV a Heineken, în legătură cu întâlnirea acestuia cu un membru al consiliului de administrație al Bavaria:

„La salonul alimentației de la Noordwijk din 9 septembrie [1998], [un membru al consiliului de administrație al Bavaria] mi-a vorbit despre afacere [...] și despre reacția Heineken. Pe scurt, în opinia sa, se pare că Heineken s-ar fi putut așeza mult mai devreme la masa negocierilor cu principalii responsabili ai Heineken și ai Bavaria pe segmentul horeca de pe piața olandeză. Hectolitrii pierduți ar fi putut fi astfel compensați în alt mod. Pe de altă parte, acesta a mai adăugat că de fapt Bavaria avea probabil în vedere alți clienți potențiali din sectorul horeca, care doreau să treacă din

proprie inițiativă (accentul fiind pus pe expresia «din proprie inițiativă», ca în cazul [...], potrivit acestuia) la Bavaria [prenumele unui responsabil al unității «horeca» Țările de Jos a Heineken], se înțelege de la sine că aceste afirmații se înscriu pe deplin în retorica binecunoscută a [...]. Am vrut să îți comunic această informație. Succes la reuniune.”

¹²¹ Comisia consideră că această scrisoare confirmă declarația InBev potrivit căreia producătorii de bere discutau nu doar despre restricții privind reducerile, ci și despre restricții privind punctele de vânzare care optau pentru un alt producător de bere, și aceasta nu doar în cadrul reuniunilor multilaterale, ci și cu ocazia unor reuniuni bilaterale [considerentul (189) al deciziei atacate].

¹²² În considerentul (193) al deciziei atacate, Comisia invocă notele olografe ale unui director general al Grolsche Bierbrouwerij Nederland cu privire la invitația la reuniunea din 8 ianuarie 1999:

„ - vânzări '98

- prețul berii →

- navetă de tip «pinool» | acțiuni/cat II

- navete | mic

| butoi

| NMA.”

- 123 Potrivit Comisiei, de aici rezultă că discuțiile referitoare la prețul berii s-au axat pe patru elemente: în primul rând, acțiunile promoționale pe piața consumului la domiciliu, în al doilea rând, prețul sortimentelor de bere mai ieftine și vândute sub marca distribuitorului, în al treilea rând, prețul berii la butoi, recipientele mari utilizate în sectorul „horeca” al pieței olandeze a berii și, în al patrulea rând, autoritatea olandeză în domeniul concurenței NMA [considerentul (194) al deciziei atacate].
- 124 În considerentele (197) și (199) ale deciziei atacate, Comisia invocă lista subiectelor care trebuiau discutate la reuniunea din 8 ianuarie 1999, pe care un reprezentant al Grolsch notase prescurtarea „BP”, interpretată de Comisie ca însemnând „prețul berii” (bierprijs) sau „preț de bază” (bodemprijs), precum și „P[rivate] L[abel] 50 de cenți în plus”. Din aceste mențiuni, Comisia deduce că, în ceea ce privește berea la butoi, producătorii de bere au discutat în detaliu despre prețuri [considerentul (203) al deciziei atacate].
- 125 În considerentele (212) și (213) ale deciziei atacate, Comisia invocă un document care conține o referire la trei contacte între Heineken și Grolsch, la nivelul conducerii, în jurul datei de 5 iulie 1999, menționând un „război al prețurilor” între cei doi producători de bere. Comisia deduce de aici că Heineken contactase în mod direct Grolsch în legătură cu reducerile, și aceasta cu o lună și jumătate înainte ca reducerile temporare, practicate de un lanț de magazine căruia Grolsch a refuzat să îi acorde o compensație, să fie efectiv aplicate [considerentul (213) al deciziei atacate].
- 126 În considerentul (224) al deciziei atacate, Comisia invocă o serie de documente din dosarul său administrativ din care reies subiectele abordate în cadrul reuniunilor bilaterale dintre Bavaria și InBev din 8 martie 1995, din a doua jumătate a lunii martie 1997, din 12 mai 1997, din 19 iunie 1997 și din 8 septembrie 1997. Aceasta citează din documentele respective următoarele fragmente:

- reuniunea din 8 martie 1995: „atât [Bavaria], cât și [Interbrew Nederland] au afirmat că au probleme mari cu dl [...] în Țările de Jos” (nota de subsol 491 din decizia atacată);

- reuniunea din 12 mai 1997: s-a discutat despre „creșterea de prețuri” și despre „mărcile de distribuitor ca despre o sabie a lui Damocles [...], presiunea psihologică exercitată de Grolsch și mai ales de Heineken pentru majorarea prețurilor la berea vândută sub marca distribuitorului” (nota de subsol 493 din decizia atacată);

- reuniunea din 19 iunie 1997: s-a discutat despre „comportamentul care trebuie adoptat pe segmentul mărcilor de distribuitor și, în legătură cu aceasta, despre poziția avută de Interbrew față de Martens (considerată un oaspete nedorit în lumea olandeză a berii[)])” (nota de subsol 494 din decizia atacată);

- reuniunea din 8 septembrie 1997: s-a discutat despre „situația pieței mărcilor de distribuitor în Țările de Jos și despre faptul că Bavaria preluase un client al Interbrew [...], oferta de bază făcută [clientului] [...] Bavaria modificând *status quo*-ul [...]” (nota de subsol 495 din decizia atacată).

¹²⁷ Comisia interpretează aceste documente ca fiind o dovadă a faptului că aceste consultări bilaterale dintre Bavaria și InBev au permis menținerea unei „păci armate” sau a unui „pact de neagresiune” în privința berii vândute sub marca distribuitorului [considerentul (223) al deciziei atacate].

- 128 În considerentul (227) al deciziei atacate, Comisia invocă scrisoarea din data de 26 septembrie 1997, transmisă de un director responsabil cu exporturile al Interbrew Nederland unui director responsabil cu exporturile la sediul central al Interbrew, referitoare la „vânzările de bere în Germania și la mărcile de distribuitor”:

„Am discutat recent în acest sens cu principalul nostru concurent din Țările de Jos și cu ocazia respectivă am înțeles că acesta trebuiau să se întâlnească cu [...] pentru a avansa sau a nu avansa în ceea ce privește cantitatea de bere TIP pentru anul 1998. M-a îngrijorat nivelul prețului la care preconizau să lucreze și acesta mi-a confirmat exact același preț, minus o contribuție pentru sediul central al [...], și faptul că ar accepta o cantitate de aproximativ 200 000 hl la acest preț.”

- 129 Potrivit Comisiei, de aici reiese că Interbrew a solicitat și a obținut de la Bavaria informații detaliate privind prețul și cantitățile avute în vedere pentru o eventuală livrare de bere sub marca distribuitorului, de către Bavaria, unui lanț german de mare distribuție. Comisia apreciază că acest element confirmă declarația InBev potrivit căreia Interbrew și Bavaria au făcut schimb de informații cu privire la nivelurile prețurilor propuse clienților la berea vândută sub marca distribuitorului. În plus, Comisia arată că acest fapt a fost recunoscut de InBev într-o scrisoare din data de 21 februarie 2006 [considerentul (228) al deciziei atacate].

- 130 În considerentul (234) al deciziei atacate, Comisia invocă următoarea declarație a întreprinderii producătoare de bere Haacht cu privire la reuniunea din 14 sau 15 iunie 1998 dintre Bavaria, Interbrew Nederland și producătorii belgieni de bere Interbrew Belgique, Alken-Maes, Haacht și Martens:

„În cadrul acestei reuniuni, întreprinderile olandeze producătoare de bere au fost informate despre conținutul schimbului de informații care a avut loc între participanții belgieni. Întreprinderile olandeze producătoare de bere și-au exprimat acordul în vederea schimbului de date privind cantitățile, tipurile de condiționare, durata contractelor, precum și eventualele zile de scadență și clienții. În privința prețurilor,

participanții au convenit din principiu să nu facă schimb de informații în acest sens [...]

Participanții la reuniune au considerat că era necesar ca de centralizarea schimbului de informații să se ocupe o parte neutră. S-a solicitat acest lucru pentru că părțile prezente pe piața olandeză nu aveau încredere în celelalte părți. Haacht a fost invitată să centralizeze informațiile pentru că nu era activă pe piața olandeză.”

¹³¹ Comisia consideră că această declarație confirmă, cu privire la aspectele abordate, declarația dată de InBev [considerentul (235) al deciziei atacate].

¹³² În considerentul (236) al deciziei atacate, Comisia invocă notele olografe de la reuniunea din 14 sau 15 iunie 1998, menționată anterior, care au fost descoperite în biroul secretarului unui președinte al comitetului de conducere al Bavaria:

„Martens → nimic nu s-a concretizat vreodată în Țările de Jos

→ redus – piață – spărgător de prețuri

|→ sunt prezentate oferte de prețuri

Interbrew Nederland – Martens -> ofertă prezentată unui client mare în domeniul mărcilor

de distribuitor

[...]

7,68 [încercuit]

Martens – «reducerea prețurilor Belgia»

în prezent NL → [...]

Interbrew Belgia a făcut primul pas în privința P[rivate] L[abel]

numai pentru [...]

Pilsener [...]

/ \ / \

multiplu unic

[...] –«hotărât» |→ la Interbrew

CAT I+II.”

- 133 Potrivit Comisiei, aceste note confirmă faptul că Interbrew Belgia a luat inițiativa unei reuniuni având ca obiect berea vândută sub marca distribuitorului, în cadrul căreia s-a stabilit că contractul cu o organizație de achiziție a vânzătorilor cu amănuntul „va merge la Interbrew, în Țările de Jos” [considerentul (237) al deciziei atacate].
- 134 Cu privire la această ultimă reuniune, Comisia invocă de asemenea următoarea declarație a unui director al InBev responsabil de „consumul la domiciliu”, prezentată de InBev la 21 februarie 2006, ca răspuns la o cerere de informații [considerentul (238) al deciziei atacate]:

„La un moment dat [...], dl [...] de la [...] mi-a vorbit despre un preț mic, care îi fusese propus de Martens. Acesta mi-a spus că el obținuse un preț de 0,32 NLG pe sticlă. Acest preț corespunde valorii de 7,68 NLG pentru naveta de 24 de sticle, menționată în notele domnului [responsabil al Bavaria]. În cadrul acestor discuții, care s-au desfășurat din luna aprilie până la începutul lunii iunie 1998, i-am sugerat să trecem la categoria II și să beneficiem astfel de o reducere de accize. În sfârșit, la începutul lunii iunie 1998, am încheiat un acord cu [...] privind livrarea unei noi [...] beri de categoria II [...]. Grație reducerii de accize ca urmare a trecerii la o bere de categoria II, am fost în măsură să propunem un preț de 6,36 NLG (care include reducerea de accize de 0,84 NLG) și să contracaram astfel oferta prezentată de Martens.

[...]

La momentul reuniunii din 14 sau 15 iunie 1998, [...] Interbrew se pusese de acord cu [...] în privința livrărilor de bere de categoria I [...] și de categoria II. În cadrul acestei reuniuni, am menționat discuțiile și acordul intervenit cu [...] pentru două motive. În

primul rând, doream să o confrunt pe Martens cu oferta pe care o prezentase [...], dat fiind faptul că aceasta negase întotdeauna că ar fi prezentat oferte de preț în Țările de Jos. În al doilea rând, țineam să îi informez pe ceilalți participanți să nu mai prezinte oferte [...], având în vedere acordul încheiat între Interbrew și [...]. Rândul n al [documentului prezentat în considerentul (236) al deciziei atacate] confirmă că am comunicat informația privind încheierea contractului de livrare de sortimente de bere de categoria I și de categoria II dintre [...] și Interbrew. Existența acestui acord [...] reiese din faxul din 24 iunie 1998.”

- 135 În considerentul (240) al deciziei atacate, Comisia invocă o declarație a producătorului belgian de bere Haacht privind cea de a doua reuniune belgiano-olandeză din 7 iulie 1998, potrivit căreia:

„Aceasta este ultima reuniune organizată între părți. În cursul acesteia, Haacht a distribuit informațiile culese de pe piața olandeză.

Părțile au schimbat subiectul, pentru a aborda câteva puncte mai puțin importante, dar reprezentantul Haacht nu a participat la această discuție. Oricum, nu s-a furnizat nicio informație importantă cu privire la subiectele respective. Această reuniune a lăsat impresia că nu a adus nimic concret.”

- 136 Potrivit Comisiei, declarația unui director responsabil de „consumul la domiciliu” al Interbrew confirma declarația Haacht potrivit căreia era vorba despre ultima reuniune belgiano-olandeză. Comisia consideră că decizia de a pune capăt acestor reuniuni se întemeiază pe un motiv precis, respectiv teama de o incursiune a autorității olandeze în domeniul concurenței în una sau mai multe întreprinderi producătoare de bere, fapt confirmat de declarația InBev [considerentul (241) al deciziei atacate].

137 În considerentul (248) al deciziei atacate, Comisia invocă o declarație internă a Heineken, potrivit căreia „prețurile extrem de mici practicate în prezent de întreprinderea belgiană producătoare de bere Martens [...] contracarează politica de ridicare a prețurilor mici de pe piață la un nivel superior”.

138 În sfârșit, în considerentul (249) al deciziei atacate, Comisia invocă declarația dată cu ocazia inspecției sale din 23 martie 2000 și semnată de un director general al Grolsche Bierbrouwerij Nederland, devenit președinte al consiliului de administrație al Koninklijke Grolsch:

„Acesta a adus documentul [...] intitulat «Scenarii de prețuri bazate pe o creștere netă cu 2,00 NLG pe hl a prețurilor de vânzare cu ridicata», care prezintă adnotarea «CBK – Fie – de adus întotdeauna», la reuniunile comisiei financiare a CBK. Acesta a utilizat documentul în cauză pentru a atrage atenția Interbrew și a Bavaria (producătorii de sortimente de bere vândute sub marca distribuitorului în Țările de Jos) asupra stabilirii prețurilor, nejustificată, în opinia sa, pentru berea vândută sub marca distribuitorului (mai puțin de 10 florini pe navetă).”

139 În același considerent al deciziei atacate, Comisia invocă și următoarea declarație a unui director general al Heineken Nederland:

„Am participat deja la o reuniune a CBK la care alții vorbeau despre stabilirea prețurilor pentru mărcile de distribuitor. Astfel de observații au fost probabil formulate pentru a exprima o îngrijorare. Nu am reacționat pentru că în principiu Heineken nu este asociată producției de mărci de distribuitor.”

¹⁴⁰ Din fragmentele menționate în considerentele (248) și (249) ale deciziei atacate, Comisia deduce că producătorii de bere vândută sub marca distribuitorului (Interbrew și Bavaria) dezvăluiseră strategia lor cu privire la prețuri întreprinderilor Heineken și Grolsch, care nu sunt active în acest sector [considerentul (248) al deciziei atacate]. De aici Comisia concluzionează că discuțiile bilaterale dintre Interbrew și Bavaria care urmăreau să majoreze prețurile berii vândute sub marca distribuitorului făceau parte din discuțiile generale care au avut loc între cei patru producători de bere [considerentul (252) al deciziei atacate].

¹⁴¹ Trebuie să se constate că indiciile enumerate anterior confirmă declarația InBev și susțin constatarea potrivit căreia reprezentanții Heineken, ai Grolsch, ai Interbrew și ai Bavaria se întâlneau periodic în cadrul unei serii de reuniuni neoficiale cunoscute sub denumirea „concertarea Catherijne” sau „comisia pentru ordinea de zi”, a cărei componentă era variabilă [declarația InBev menționată în considerentul (45) al deciziei atacate; alte elemente de probă examinate în considerentele (65)-(222) ale deciziei atacate]. Cele 18 reuniuni menționate în decizia atacată care se înscriu în această serie au avut loc la 27 februarie 1996, la 19 iunie 1996, la 8 octombrie 1996, la 8 ianuarie 1997, la 1 mai 1997, la 2 septembrie 1997, la 16 decembrie 1997, la 17 decembrie 1997, la 12 martie 1998, la 9 aprilie 1998, la 3 iulie 1998, la 15 decembrie 1998, la 8 ianuarie 1999, la 4 martie 1999, la 10 mai 1999, la 11 august 1999, la 19 august 1999 și la 3 noiembrie 1999.

¹⁴² În ceea ce privește conținutul discuțiilor desfășurate în cadrul reuniunilor respective, indiciile menționate anterior confirmă declarația InBev și stabilesc următoarele elemente:

— cu privire la sectorul consumului la domiciliu:

— cei patru producători de bere discutau despre prețuri [declarația InBev menționată în considerentul (51) și alte elemente de probă citate în considerentele (76), (129), (156), (174), (193), (212) și (213) ale deciziei atacate] și

creșterile de prețuri la bere în Țările de Jos [declarația InBev menționată în considerentul (51) și alte elemente de probă citate în considerentele (76), (89), (117) și (179) ale deciziei atacate];

- discuțiile cu privire la prețuri erau continuate și prin contacte bilaterale, în special între Grolsch și Heineken în luna iulie 1999 [documentul menționat în considerentele (212) și (213) ale deciziei atacate];

- se dezbăteau propuneri concrete în domeniul prețurilor [scrisoarea internă a Interbrew invocată în considerentul (89) al deciziei atacate], iar schimburile de informații erau uneori destul de detaliate [documentele invocate în considerentele (129) și (174) ale deciziei atacate];

- în anii 1997 și 1998 a existat un consens între producătorii de bere pentru o creștere a prețurilor înainte de anul 1998 sau în cursul acestuia [documentele invocate în considerentele (89), (174) și (179) ale deciziei atacate];

- producătorii de bere din categoria „mărcilor A” (Heineken și Grolsch) au insistat, spre deosebire de producătorii „mărcilor B” (sortimente de bere vândute sub marca distribuitorului) (Interbrew și Bavaria), care s-au opus, ca majorarea prețurilor să se realizeze „în două etape”, mai întâi pentru mărcile B și ulterior pentru mărcile A, și ca valoarea majorării să fie diferită pentru mărcile A și pentru mărcile B [declarația InBev menționată în considerentul (53); alte elemente de probă invocate în considerentele (76), (89), (100), (117) și (193) ale deciziei atacate];

- Bavaria a anunțat (probabil la reuniunea din 12 martie 1998) intenția sa de a-și majora prețurile [elementele de probă invocate în considerentele (129) și (179) și declarația InBev menționată în considerentul (51) al deciziei atacate]. Ceilalți producători de bere trebuiau probabil să urmeze Bavaria, majorându-și prețurile în consecință [declarația InBev menționată în considerentul (51) al deciziei atacate];

- în ceea ce privește mecanismul de supraveghere, s-a convenit că majorările practicate de Bavaria trebuiau să fie demonstrabile prin intermediul cifrelor din baza de date a supermarketurilor centralizate de AC Nielsen [documentele invocate în considerentele (129) și (179) ale deciziei atacate];

- nu există nicio dovadă că majorarea de prețuri prevăzută pentru anul 1998 ar fi avut loc;

- în cadrul consultărilor cu privire la prețuri, producătorii de bere au discutat despre situația anumitor supermarketuri [notele olografe invocate în considerentele (76) și (156) ale deciziei atacate];

- în cadrul discuțiilor, participanții indicau valori concrete ale prețurilor [documentele invocate în considerentele (76), (89), (117), (129) și (174) ale deciziei atacate];

- cu privire la berea vândută sub marca distribuitorului:

- începând din anul 1995, cei doi producători olandezi de bere vândută sub marca distribuitorului (Interbrew și Bavaria) și-au exprimat de mai multe ori preocupările legate de proiectele producătorului belgian de bere Martens de a intra pe piața olandeză în acest sector [declarația InBev menționată în con-

siderentul (55); alte elemente de probă menționate în considerentele (224), (236), (238) și (248) ale deciziei atacate];

- aceste preocupări au fost discutate în cadrul consultărilor bilaterale dintre Bavaria și InBev [declarația InBev menționată în considerentul (52); scrisoarea internă a Interbrew menționată în considerentul (227) al deciziei atacate] și la cinci reuniuni bilaterale (din 8 martie 1995, din a doua jumătate a lunii martie 1997, din 12 mai 1997, din 19 iunie 1997 și din 8 septembrie 1997) dedicate acestei probleme [documentele invocate în considerentul (224) al deciziei atacate];

- două reuniuni „belgiano-olandeze” s-au desfășurat de asemenea la 14 sau 15 iunie 1998 [documentele invocate în considerentele (234), (236) și (238) ale deciziei atacate] și la 7 iulie 1998 [declarația dată de Haacht, menționată în considerentul (240) al deciziei atacate] la Breda, între Interbrew Nederland, Bavaria și producătorii belgieni de bere Interbrew Belgique, Alken-Maes, Haacht și Martens [declarația InBev menționată în considerentul (55) al deciziei atacate];

- subiectele legate de berea vândută sub marca distribuitorului au fost de asemenea dezbătute în prezența Heineken și a Grolsch (care nu sunt active pe acest segment) în cadrul discuției cu caracter general [declarația InBev menționată în considerentul (54); alte elemente de probă invocate în considerentele (156), (193), (248) și (249) ale deciziei atacate];

- producătorii de bere discutau despre prețurile la berea vândută sub marca distribuitorului [declarația InBev menționată în considerentul (54); alte elemente de probă invocate în considerentele (193), (199), (227), (236), (238) și (249) ale deciziei atacate];

- Heineken și Grolsch exercitau o „presiune psihologică” asupra Bavaria și asupra Interbrew ca să majoreze prețurile la berea vândută sub marca distribuitorului [documentele invocate în considerentul (224), la nota de subsol 493 și în considerentul (248) al deciziei atacate], refuzând să majoreze prețurile pentru mărcile A [declarația InBev menționată în considerentul (53) al deciziei atacate];

- se convenise, atât la nivel bilateral între Interbrew Nederland și Bavaria, cât și la nivel multilateral între producătorii de bere olandezi și belgieni care activau în sectorul respectiv, să nu se încerce să se racoleze clienți și să se respecte cantitățile aferente mărcilor de distribuitor în Țările de Jos și în Belgia; s-a hotărât, printre altele, că contractul cu o organizație de achiziție a vânzătorilor cu amănuntul va merge la Interbrew Nederland [declarația InBev menționată în considerentul (55); documentele invocate în considerentele (224), (236) și (238) ale deciziei atacate];

- producătorii de bere făceau schimb de informații cu privire la condițiile comerciale propuse anumitor clienți [scrisoarea invocată în considerentul (227) al deciziei atacate și documentele invocate în considerentele (236) și (238) ale deciziei atacate];

- în cadrul discuțiilor, participanții indicau valori concrete ale prețurilor [documentele invocate în considerentele (236), (238) și (249) ale deciziei atacate];

- cu privire la sectorul „horeca”:

- cei patru producători de bere discutau despre prețuri [documentele invocate în considerentele (174), (193) și (197) ale deciziei atacate] și despre majorările de prețuri [notele olografe invocate în considerentul (76) al deciziei atacate] în sectorul „horeca”;

- între producătorii de bere exista un acord, denumit „limitare”, cu privire la cuantumul reducerilor care urmau a fi acordate clienților „horeca” [declarația InBev menționată în considerentul (48); notele olografe invocate în considerentele (92), (143) și (165) ale deciziei atacate] și pe care producătorii de bere trebuiau să îl „respecte” [notele olografe invocate în considerentul (92) al deciziei atacate]; respectarea acestui acord era monitorizată, iar încălcările cunoscute făceau obiectul unor discuții care se desfășurau în cadrul reuniunilor „Catherijne” [declarația InBev menționată în considerentul (48) al deciziei atacate];
- consultările aveau ca obiect inclusiv punerea în aplicare a restricțiilor vizând menținerea *status quo*-ului în sectorul respectiv, evitându-se preluările unor clienți ai altor producători de bere [declarația InBev menționată în considerentul (48); scrisoarea internă a Heineken privind racolarea de către Bavaria a unei asociații de studenți, menționată în considerentul (184) al deciziei atacate];
- discuțiile privind astfel de restricții se desfășurau inclusiv prin intermediul unor contacte bilaterale; astfel, la 9 septembrie 1998, persoane din conducerea Heineken și a Bavaria au discutat despre preluarea de către Bavaria a unui client „horeca” al Heineken [scrisoarea internă a Heineken menționată în considerentul (184) al deciziei atacate];
- producătorii de bere făceau schimb de informații cu privire la anumiți clienți și la anumite puncte de vânzare [documentele invocate în considerentele (92), (143), (156), (165) și (184) ale deciziei atacate];
- în cadrul discuțiilor, producătorii de bere menționau cifre concrete privind nivelul reducerilor și al rezervelor pentru reduceri [notele olografe invocate în considerentele (143) și (165) ale deciziei atacate].

143 În lumina acestor elemente trebuie examinată argumentația reclamantelor referitoare la cele trei componente ale comportamentului ilicit, privind, în primul rând, coordonarea prețurilor și a creșterilor de prețuri la bere în Țările de Jos, atât în sectorul „horeca”, cât și în sectorul consumului la domiciliu, inclusiv în ceea ce privește berea vândută sub marca distribuitorului, în al doilea rând, coordonarea ocazională a altor condiții comerciale oferite în mod individual clienților în sectorul „horeca” din Țările de Jos și, în al treilea rând, coordonarea ocazională cu privire la repartizarea clientelei, atât în sectorul „horeca”, cât și în cel al consumului la domiciliu din Țările de Jos [articolul 1 și considerentele (257) și (258) ale deciziei atacate].

— Cu privire la elementele de fapt referitoare la constatarea, pe de o parte, a unei coordonări a prețurilor și a creșterilor de prețuri la bere, iar, pe de altă parte, a unei coordonări ocazionale în ceea ce privește repartizarea clientelei

144 În esență, reclamantele susțin că notele scrise de mână de reprezentanții producătorilor de bere în cadrul reuniunilor în cauză sunt interpretate de Comisie în mod arbitrar și tendențios.

145 Acestea atrag atenția că notele olografe care provin de la Bavaria și de la Grolsch sunt greu de înțeles pentru alte persoane decât autorii acestora. În observațiile lor, reclamantele se limitează la a aborda relevanța și interpretarea anumitor documente care provin chiar de la ele și a altor documente cu privire la care reacția lor în fața Comisiei a fost reprodușă în textul deciziei atacate. În plus, reclamantele se limitează la a arăta că notele invocate de Comisie pot fi supuse unor interpretări multiple și că, prin urmare, acestea nu sunt suficiente pentru a demonstra existența unei încălcări dincolo de orice îndoială rezonabilă.

¹⁴⁶ Reclamantele contestă în special interpretarea elementelor invocate în considerentele (76), (89), (117), (156), (165), (174), (175), (179), (184), (199), (212), (213), (248) și (249) ale deciziei atacate (a se vedea punctele 99, 101, 106, 114, 116, 118-120, 124, 125, 137 și 138 de mai sus).

¹⁴⁷ Înainte de a examina argumentele reclamantelor cu privire la elementele menționate anterior, este necesar să se precizeze că majoritatea constatărilor de fapt enumerate la punctele 141 și 142 de mai sus se întemeiază pe mai multe elemente de probă.

¹⁴⁸ În ceea ce privește notele din 19 iunie 1996 și din 17 decembrie 1997 [invocate în considerentele (76) și (117) ale deciziei atacate], trebuie să se constate că reclamantele nu contestă interpretarea conținutului acestora de către Comisie, ci modul în care au fost reproduse în decizia atacată propriile lor reacții inițiale cu privire la aceste documente. Pe de altă parte, sunt lipsite de orice efect asupra constatărilor de fapt pe care documentele în cauză tind să le susțină observațiile reclamantelor potrivit cărora în răspunsurile lor, pe de o parte, acestea nu au susținut că a existat o „negociere”, ci numai că discuțiile din cadrul reuniunii din 19 iunie 1996 au vizat probabil berea vândută sub marca distribuitorului, și, pe de altă parte, acestea nu au criticat interpretarea notelor din 17 decembrie 1997 de către Comisie pentru motivul că segmentul de piață în cauză nu poate fi determinat, ci au susținut că notele respective nu furnizau o dovadă convingătoare a existenței unei concertări ilicite.

¹⁴⁹ În plus, trebuie să se constate că notele invocate în considerentele (76) și (117) ale deciziei atacate sunt confirmate, pentru fiecare dintre constatări, de mai multe alte elemente de probă necontestate (a se vedea punctul 142 de mai sus). Același lucru este valabil și pentru documentele invocate în considerentele (165), (199), (212) și (213) ale deciziei atacate. Prin urmare, nu este necesar să se efectueze o examinare individuală a acestor documente și a observațiilor reclamantelor cu privire la acestea, în scopul analizării faptelor din speță.

150 În ceea ce privește notele olografe din 3 iulie 1998 ale unui membru al consiliului de administrație al Bavaria, nota internă a Heineken și declarația unui director general al Grolsche Bierbrouwerij Nederland, devenit președinte al consiliului de administrație la Koninklijke Grolsch, și cea a unui director general al Heineken Nederland [invocate în considerentele (156), (248) și (249) ale deciziei atacate], acestea constituie elemente de probă importante pentru constatarea potrivit căreia subiectele legate de berea vândută sub marca distribuitorului au fost dezbătute în prezența întreprinderilor Heineken și Grolsch (a se vedea punctul 142 de mai sus). Or, reclamantele nu neagă această constatare. În schimb, acestea se opun concluziei potrivit căreia Heineken era implicată în consultările menționate dintre Bavaria și Interbrew. Întrucât acest argument privește calificarea juridică a comportamentului reclamantelor, va fi examinat în cadrul analizei existenței unor acorduri sau a unor practici concertate (a se vedea punctele 194-198 de mai jos).

151 Scrisoarea internă a Heineken privind racolarea de către Bavaria a unei asociații studențești [invocată în considerentul (184) al deciziei atacate] este singurul element de probă care constituie o dovadă concretă a unor discuții între producătorii de bere (în acest caz, Heineken și Bavaria) cu privire la racolarea unor clienți „horeca” (a se vedea punctul 142 de mai sus). Reclamantele nu contestă faptul că Bavaria a propus Heineken cu ocazia respectivă să discute problema, respectiv să o rezolve printr-o compensare. Cu toate acestea, reclamantele susțin că acest lucru nu s-a realizat și că nici Heineken nu ar mai fi fost de acord. Pe de altă parte, reclamantele contestă existența unui sistem de compensări între producătorii de bere în cazul racolării unor clienți.

152 Aceste afirmații ale reclamantelor nu sunt plauzibile. În decizia atacată, Comisia arată în mod întemeiat că fraza „hectolitrii pierduți ar fi putut fi astfel compensați în alt mod” din textul scrisorii în cauză arată că nu a avut loc o discuție între Heineken și Bavaria cu privire la necesitatea unei compensări, ci numai cu privire la modalitatea de a obține o compensare [considerentul (185) al deciziei atacate], și că utilizarea termenilor „retorică binecunoscută”, „accent” și „din proprie inițiativă” înseamnă că, potrivit autorului, care aparține grupului Heineken, Bavaria este suspectată că nu ar respecta

o normă potrivit căreia producătorii de bere nu recrutează în mod activ clienții „horeca” ai celorlalți producători de bere [considerentul (188) al deciziei atacate].

- 153 Prin urmare, elementul invocat în considerentele (184)-(188) ale deciziei atacate confirmă afirmațiile cuprinse în declarația InBev, menționate în considerentul (48) al deciziei atacate, cu privire la existența unui acord de nepreluare a clienților „horeca”.
- 154 Documentele descoperite în biroul unui director de vânzări în sectorul consumului la domiciliu al Grolsche Bierbrouwerij Nederland [invocate în considerentele (174) și (175) ale deciziei atacate] și nota internă a Heineken din 14 octombrie 1998 [invocată în considerentul (179) al deciziei atacate] tind să stabilească existența în anul 1997 și în anul 1998 a unui consens între producătorii de bere pentru a majora prețurile înainte sau în cursul anului 1998 (a se vedea punctul 142 de mai sus).
- 155 Cu privire la mențiunea „agenda c[ommiss]ie CBK”, care apare pe documentele invocate în considerentele (174) și (175) ale deciziei atacate, reclamantele arată că nu cunosc motivele care au determinat persoana din conducerea Grolsch să facă această adnotare și că o singură adnotare personală nu poate constitui o probă convingătoare a existenței unei înțelegeri.
- 156 Cu toate acestea, reclamantele nu contestă concluzia Comisiei potrivit căreia din aceste documente reiese că prețurile și concurența în sectorul consumului la domiciliu au fost abordate în cadrul reuniunilor comisiei pentru ordinea de zi a CBK și nu prezintă nicio explicație cu privire la faptul că persoana din conducerea Grolsch avea în posesie o listă de prețuri aparținând Heineken și cu privire la o informație referitoare la creșterea prețurilor practicate de Bavaria în cadrul unei astfel de reuniuni.

- 157 Cu privire la informația din nota internă a Heineken [invocată în considerentul (179) al deciziei atacate], potrivit căreia „creșterea de prețuri promisă de Bavaria în cadrul CBK nu apărea în mod clar în [valorile] Nielsen”, reclamantele atrag atenția asupra faptului că utilizarea calificativului „promisă”, cu referire la un anunț de majorare a prețurilor practicate de Bavaria, cunoscută deja pe piață de câteva luni, nu constituie o probă convingătoare a unei înțelegeri. În plus, această concluzie ar fi contrazisă de faptul că Heineken ar fi ales să nu își majoreze prețurile până în luna februarie 2000.
- 158 În acest sens, trebuie să se arate, după cum observă în mod întemeiat Comisia în considerentul (182) al deciziei atacate, că a interpreta verbul „a promite” ca însemnând doar „a menționa” o majorare de prețuri echivalează cu o îndepărtare de la sensul obișnuit al acestuia. Concluzia privind existența unui angajament al Bavaria de a majora propriile prețuri devine și mai convingătoare ca urmare a menționării faptului că majorarea „nu apărea în mod clar în [valorile] Nielsen”. S-a constatat deja că datele înregistrate de casierile supermarketurilor centralizate de AC Nielsen au fost utilizate drept instrument de monitorizare prin intermediul căruia creșterea de prețuri operată de Bavaria trebuia să fie „demonstrabilă” [considerentul (133) al deciziei atacate și punctul 142 de mai sus]. Referirea la aceste date se înscrie într-un mod mai logic în contextul monitorizării punerii în aplicare a unui angajament decât în cel al verificării unei simple mențiuni.
- 159 În ceea ce privește argumentul reclamantelor întemeiat pe faptul că Heineken nu și-a majorat prețurile până în luna februarie 2000 (deși majorarea convenită ar fi fost prevăzută pentru anul 1998), este suficient să se observe că simpla neexecutare a unui acord cu privire la prețuri nu implică în sine faptul că acordul însuși nu a existat niciodată.
- 160 În sfârșit, existența unui consens în privința majorării prețurilor în anul 1998 reiese foarte clar din scrisoarea internă a Interbrew din 25 martie 1997 [citată în considerentul (89) al deciziei atacate]. Interpretarea reclamantelor potrivit căreia această scrisoare se referă la negocierile Interbrew cu cumpărătorii săi (respectiv cu supermarketuri), iar nu cu ceilalți producători de bere, nu este convingătoare, având în

vedere menționarea explicită în textul scrisorii a „principalilor producători de bere” în calitate de părți la „consens”.

161 Nici faptul că majorarea de prețuri menționată în scrisoare trebuia să intervină „înainte de anul 1998”, în timp ce elementele de probă menționate anterior au fost redactate în anul 1998, nu poate confirma teza reclamantelor potrivit căreia nu există nicio legătură între aceste documente. Este posibil ca, în urma dificultăților legate de negocierea modalităților de punere în aplicare (în special ca urmare a majorării diferențiate a prețurilor la mărcile A și B, menționată în scrisoarea internă a Interbrew), majorarea de prețuri prevăzută inițial pentru anul 1997 să fi fost mai întâi amânată pentru anul următor, iar ulterior abandonată de producătorii de bere.

162 În plus, trebuie amintit faptul că, contrar celor pretinse de reclamante, exactitatea scrisorii interne a Interbrew din 25 martie 1997, și în special a mențiunii privind existența unui „consens”, nu este dezmințită nici de declarațiile persoanelor din conducerea InBev (a se vedea punctele 82 și 83 de mai sus), nici de faptul că Heineken pretinde că nu și-a majorat prețurile până în luna februarie 2000 (a se vedea punctul 159 de mai sus).

163 Din cele prezentate anterior rezultă că seria de indicii invocată de Comisie este suficientă pentru a confirma declarația InBev în ceea ce privește constatările de fapt referitoare la coordonarea prețurilor și a majorărilor de prețuri și la repartizarea clientelei. Validitatea acestor constatări nu este de altfel contestată de argumentele reclamantelor cu privire la elementele enumerate la punctul 146 de mai sus.

164 Prin urmare, trebuie respinsă argumentația reclamantelor întemeiată pe o eroare de apreciere a elementelor de fapt referitoare la cele două componente ale încălcării în cauză.

— Cu privire la elementele de fapt privind constatarea unei coordonări ocazionale a altor condiții comerciale oferite în mod individual clienților în sectorul „horeca”

- ¹⁶⁵ Reclamantele susțin că nu s-a stabilit de către Comisie că întreprinderile în cauză au coordonat, în afara prețurilor, alte condiții comerciale acordate clienților din sectorul „horeca”.
- ¹⁶⁶ Comisia consideră că notele olografe invocate în considerentele (67) și (138) ale deciziei atacate conțin proba unei coordonări ocazionale, între cei patru producători de bere, a unor condiții comerciale cum sunt cele privind împrumuturile, propuse în mod individual clienților din sectorul „horeca” [considerentul (258) al deciziei atacate].
- ¹⁶⁷ Notele olografe citate în considerentul (67) al deciziei atacate cuprind următoarea mențiune: „Garanții/finanțări: fin[anțări] pentru [...] mai mari decât nevoile anumitor puncte. Prin urmare, [...] mil[ioane]”.
- ¹⁶⁸ Potrivit Comisiei, acest citat înseamnă deci că, la reuniunea din 27 februarie 1996, producătorii de bere au discutat despre garanțiile și despre finanțările acordate sau care urmau a fi acordate de unul sau mai mulți producători de bere în favoarea anumitor puncte de exploatare [considerentul (68) al deciziei atacate].
- ¹⁶⁹ Or, trebuie să se observe că reclamantele propun o altă interpretare a fragmentului invocat de Comisie, arătând că acesta se încadrează în contextul unei discuții privind „debitorii care nu prezintă încredere”.

- 170 În considerentul (138) al deciziei atacate, Comisia invocă notele olografe ale unui director „horeca” al Bavaria referitoare la reuniunea din 12 martie 1998, cuprinzând următorul fragment: „Bav dobândă [...] %? excepție dacă există indemnizație de publicitate”. Potrivit Comisiei, acest fragment dovedește că a avut loc o discuție cu privire la nivelul dobânzilor practicate la împrumuturile acordate punctelor de vânzare „horeca” [considerentul (142) al deciziei atacate].
- 171 Or, chiar presupunând că notele olografe au fost corect interpretate de către Comisie, caracterul izolat și laconic al unei astfel de referiri și lipsa oricărei informații concrete privind participarea celorlalți producători de bere la o discuție privind subiectele în cauză nu permit ca aceste note să fie considerate o probă suficientă a existenței unei înțelegeri cu privire la o coordonare ocazională a unor condiții comerciale.
- 172 În răspunsurile la întrebările adresate de Tribunal, Comisia susține că notele scrise de mână invocate în considerentele (67) și (138) ale deciziei atacate sunt confirmate de declarația InBev, din care ar reieși, pe de o parte, că reuniunea „Catherijne” din 12 martie 1998 a fost dedicată atât problemelor legate de „horeca”, cât și consumului la domiciliu și, pe de altă parte, că participanții la reuniunile „Catherijne” au acționat concertat cu privire la investițiile în „horeca”, cu scopul de a evita preluările de clienți.
- 173 Cu toate acestea, trebuie să se constate că cele două fragmente citate de Comisie, precum și referirea acestora la „spiritul declarației InBev” nu aduc un indiciu concret cu privire la existența unor discuții între producătorii de bere referitoare la coordonarea condițiilor împrumuturilor și nu sunt, așadar, de natură să susțină concluzia Comisiei în acest sens.

- 174 Prin urmare, trebuie să se arate că, în ceea ce privește constatarea Comisiei privind coordonarea ocazională, între producătorii de bere, a condițiilor împrumuturilor propuse în mod individual clienților din sectorul „horeca”, aceasta se întemeiază pe elemente de probă fragmentare și inexacte.
- 175 Astfel, având în vedere, pe de o parte, caracterul izolat și laconic al referirilor din notele olografe menționate în considerentele (67) și (138) ale deciziei atacate, precum și interpretarea plauzibilă prezentată de reclamante și, pe de altă parte, lipsa indiciilor concrete cu privire la acest punct din declarația InBev, trebuie să se constate că nu s-a demonstrat de către Comisie, corespunzător cerințelor legale, că încălcarea în cauză a inclus o „coordonare ocazională a altor condiții comerciale oferite în mod individual consumatorilor în segmentul horeca din Țările de Jos”.
- 176 Prin urmare, constatarea făcută în acest sens în considerentul (258) și la articolul 1 din decizia atacată nu poate fi considerată incontestabilă.
- 177 În consecință, argumentația reclamantelor întemeiată pe o eroare de apreciere a faptelor privind coordonarea ocazională a altor condiții comerciale oferite în mod individual clienților din sectorul „horeca” trebuie să fie acceptată.

— Cu privire la pretinsa eroare de drept și de calificare a faptelor

- 178 Reclamantele susțin că, în ceea ce privește constatarea de către Comisie a existenței unei serii de acorduri și/sau de practici concertate între întreprinderi în sensul articolului 81 CE, aceasta este rezultatul unei erori legate de interpretarea și de aplicarea acestei dispoziții [considerentele (337) și (341) ale deciziei atacate].

- 179 Mai întâi, trebuie amintit că, în cadrul reuniunilor multilaterale și al contactelor lor bilaterale, cei patru producători de bere au schimbat, în repetate rânduri, informații sensibile cu privire la piață (prețurile, quantumul reducerilor și ofertele concrete pentru anumiți clienți), care erau uneori destul de detaliate [documentele invocate în considerentele (129) și (174) ale deciziei atacate] și cuprindeau valori concrete ale unor prețuri [documentele invocate în considerentele (76), (89), (117), (129) și (174) ale deciziei atacate], ale unor reduceri și ale unor rezerve pentru reduceri [documentele invocate în considerentele (143) și (165) ale deciziei atacate], precum și informații referitoare la unii clienți și la unele puncte de vânzare, atât în sectorul „horeca” [documentele invocate în considerentele (92), (143), (156), (165) și (184) ale deciziei atacate], cât și în cel al consumului la domiciliu [documentele invocate în considerentele (76) și (156) ale deciziei atacate].
- 180 De asemenea, au fost dezbătute unele propuneri concrete privind comportamentul pe piață, în special propunerea de a se efectua o majorare a prețurilor în două etape în sectorul consumului la domiciliu [documentul invocat în considerentul (89) al deciziei atacate].
- 181 Faptul că nu s-a întocmit niciodată un proces-verbal oficial al reuniunilor „Catherine”, că esența discuțiilor nu a fost aproape niciodată reflectată într-o notă internă și că agendele și notele aferente acestor reuniuni au fost distruse în luna noiembrie 1998 [declarația InBev citată în considerentul (61) al deciziei atacate] indică în plus că, contrar celor pretinse de reclamante, discuțiile aveau un caracter secret și că participanții erau conștienți de caracterul ilicit al comportamentului lor și încercau să îl ascundă.
- 182 Contrar celor susținute de reclamante, din probele scrise examinate de Comisie reiese că s-a ajuns la un acord de voințe cu privire la unele propuneri, cum sunt aceea de a atribui Interbrew un contract cu o organizație de achiziție a unor vânzători cu amănuntul [documentul invocat în considerentul (236) și la nota de subsol 531 din decizia

atacată] și aceea de majorare concertată a prețurilor înainte de anul 1998 sau în cursul acestuia [documentul invocat în considerentul (89) al deciziei atacate].

183 În acest din urmă caz, existența unui acord în sensul articolului 81 CE nu este contestată nici de împrejurarea probabilă că respectivul acord de voințe ale producătorilor de bere nu se extindea la mijloacele concrete de punere în aplicare a majorării prețurilor, nici de faptul că, în realitate, aceasta nu s-a produs niciodată pe piață.

184 Astfel, chiar presupunând că nu s-a ajuns niciodată la un acord în privința elementelor specifice ale restricției avute în vedere, în mod întemeiat Comisia a constatat că, prin continuarea desfășurării periodice a discuțiilor dintre ei, producătorii de bere își manifestaseră în mod clar intenția comună de a ajunge la un acord anticoncurențial [considerentul (341) al deciziei atacate]

185 În plus, schimbul continuu de informații sensibile, care nu sunt accesibile publicului și pe care reprezentanții celor patru producători de bere au considerat util să și le noteze în agendele proprii și să le menționeze în cadrul corespondenței lor interne, a avut cu siguranță drept consecință, pentru fiecare dintre aceștia, reducerea incertitudinii cu privire la comportamentul avut în vedere de concurenții săi.

186 În această privință, trebuie să se prezume, sub rezerva probei contrare, care este în sarcina operatorilor interesați, că întreprinderile care participă la concertare și care rămân active pe piață țin seama de schimbul de informații cu concurenții lor pentru a-și stabili comportamentul pe această piață. Această afirmație este și mai adevărată atunci când concertarea are loc în mod periodic și pe o durată îndelungată, cum este cazul în speță (a se vedea în acest sens Hotărârea Hüls/Comisia, punctul 46 de mai sus, punctul 162).

- 187 Reclamantele consideră că au răsturnat această prezumție făcând dovada faptului că, în pofida discuțiilor, cei patru producători de bere și-au stabilit comportamentul pe piață în mod autonom.
- 188 Acest argument nu poate fi reținut. Desigur, este adevărat că atât declarațiile persoanelor din conducerea InBev, cât și împrejurarea că Heineken nu și-a majorat prețurile decât în luna februarie 2000 dovedesc că, în perioada avută în vedere, fiecare producător de bere își urmărea propria politică pe piață. Totuși, chiar dacă această ultimă constatare poate demonstra lipsa unor angajamente oficiale sau a unei coordonări efective între producătorii de bere, nu este suficientă pentru a demonstra că aceștia nu au ținut cont niciodată de informațiile schimbate în cadrul reuniunilor în cauză pentru a-și stabili comportamentul pe piață, fiecare după cum considera de cuviință.
- 189 Prin urmare, reclamantele nu au reușit să răstoarne prezumția stabilită de jurisprudența menționată la punctul 186 de mai sus.
- 190 În consecință, trebuie să se constate că elementele constitutive ale unei practici concertate, rezultate din jurisprudența menționată la punctele 46 și 47 de mai sus, sunt reunite în acest caz.
- 191 În aceste condiții, trebuie să se arate că în mod întemeiat Comisia putea să califice comportamentele în cauză drept „ansamblu de acorduri și/sau de practici concertate”, în măsura în care aceste comportamente presupuneau în același timp elemente care trebuiau calificate drept „acorduri” și elemente care trebuiau calificate drept „practici concertate”. Astfel, în fața unei situații de fapt complexe, dubla calificare operată de Comisie la articolul 1 din decizia atacată nu trebuie înțeleasă ca fiind o calificare ce necesită în mod simultan și cumulativ dovada că fiecare dintre aceste elemente de fapt prezintă elementele constitutive ale unui acord și ale unei practici concertate, ci în sensul că desemnează un întreg complex de elemente de fapt, dintre care unele au fost calificate drept acorduri, iar altele drept practici concertate în sensul articolului 81 CE, care nu prevede o calificare specială pentru acest tip de încălcare complexă (a

se vedea în acest sens Hotărârea Hercules Chemicals/Comisia, punctul 44 de mai sus, punctul 264).

¹⁹² Cu toate acestea, reclamantele contestă obiectul anticoncurențial al comportamentelor care le sunt imputate. Acestea susțin în special faptul că reuniunile nu au avut niciodată ca obiect concertarea în secret cu privire la un comportament sensibil pentru concurență. Este posibil să se fi discutat ocazional despre situația pieței, inclusiv despre prețurile de consum de pe piața consumului la domiciliu și inclusiv despre ofertele pentru câțiva clienți „horeca”. Cu toate acestea, discuțiile ar fi vizat atât de multe subiecte importante pentru sectorul în cauză și ar fi avut un caracter atât de neoficial și de liber, încât nu ar fi putut fi calificate drept „concertări”.

¹⁹³ În această privință, trebuie remarcat faptul că discuțiile privind informațiile sensibile pentru piață, chiar presupunând că acestea au fost ocazionale și că s-au desfășurat în același timp cu discuții privind subiecte care nu erau sensibile, au fost în mod clar de natură să stabilească o coordonare pe piață și să reducă incertitudinea cu privire la comportamentul posibil al concurenților. S-a demonstrat deja că, chiar dacă nu întotdeauna coordonarea dintre producătorii de bere a fost foarte efectivă, discuțiile privind prețurile și condițiile propuse anumitor clienți le-au permis acestora să monitorizeze îndeaproape anumite aspecte ale comportamentului concurenților lor și să își stabilească propriul comportament în funcție de informațiile obținute (a se vedea punctele 185-189 de mai sus). Faptul că reprezentanții producătorilor de bere au considerat util să noteze aceste informații în agendele proprii și să le menționeze în corespondența lor internă constituie, în plus, un indiciu privind importanța deosebită pe care o aveau pentru ei aceste informații și o confirmare a faptului că, chiar dacă efectul anticoncurențial al consultărilor nu era întotdeauna atins, acesta era în mod obiectiv urmărit de participanți.

¹⁹⁴ În sfârșit, reclamantele contestă concluzia Comisiei potrivit căreia Heineken a fost implicată în discuțiile dintre Interbrew și Bavaria privind segmentul berii vândute sub marca distribuitorului. Acestea nu contestă participarea lor la reuniunile multilaterale în cauză, dar susțin că Heineken nu era activă pe segmentul respectiv și că

implicarea acestora în acordurile în cauză nu poate fi dedusă din faptul că Grolsch, un alt producător de bere care nu era prezent pe acest segment, a exprimat o preocupare cu privire la prețurile practicate pe segmentul respectiv, nici din faptul că Bavaria și InBev și-au stabilit ca obiectiv creșterea nivelului prețurilor pe acest segment [considerentele (249)-(252) din decizia atacată].

¹⁹⁵ În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, atunci când o întreprindere a asistat, chiar fără a avea un rol activ, la o reuniune în cadrul căreia a fost menționată o concertare ilicită, se presupune că aceasta a participat la concertarea respectivă, cu excepția situației în care dovedește că s-a distanțat în mod explicit de aceasta sau că i-a informat pe ceilalți participanți că intenționează să ia parte la reuniunea în cauză dintr-o poziție diferită de a lor (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2000, Cimenteries CBR și alții/Comisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 și T-104/95, Rec., p. II-491, punctul 3199 și jurisprudența citată).

¹⁹⁶ În speță, trebuie să se observe mai întâi că, deși Heineken nu era activă pe segmentul berii vândute sub marca distribuitorului, din declarația InBev [considerentele (54) și (247) ale deciziei atacate] reiese că prețurile practicate pe acest segment au fost o preocupare comună a celor patru mari producători de bere, inclusiv Heineken.

¹⁹⁷ În continuare, trebuie să se observe că reclamantele nu contestă prezența întreprinderii Heineken în timpul discuțiilor ilicite în cauză, referitoare la prețurile practicate pe segmentul berii vândute sub marca distribuitorului, acest fapt fiind de altfel atestat de diferite elemente de probă, menționate în considerentele (247)-(251) ale deciziei atacate. Reclamantele nu susțin nici că Heineken s-a distanțat în mod explicit de discuțiile respective sau că aceasta i-a informat pe ceilalți producători de bere că intenționa să ia parte la reuniunile în cauză dintr-o poziție diferită de a lor. Prin

urmare, numai faptul că Heineken nu a avut un rol activ în cadrul acestor discuții, chiar dacă ar fi stabilit, nu ar putea înlătura răspunderea acesteia.

198 În sfârșit, trebuie arătat că din dosar reiese că implicarea întreprinderii Heineken în discuțiile privind prețurile berii vândute sub marca distribuitorului nu se rezuma doar la o participare pasivă la anumite reuniuni și la interesul pe care aceasta îl manifesta pentru rezultatul discuțiilor în cauză, ci includea și presiunea pe care aceasta o exercita în mod conștient asupra întreprinderilor Interbrew și Bavaria, refuzând să majoreze prețurile la mărcile proprii înainte de a fi majorate prețurile la mărcile de distribuitor. Exercițarea unei astfel de presiuni este de altfel atestată atât de declarația InBev [menționată în considerentul (54) al deciziei atacate], cât și de un document privind conținutul reuniunii din 12 mai 1997 [invocat în considerentul 224 al deciziei atacate], a cărui interpretare nu este contestată de reclamante.

199 Având în vedere toate cele de mai sus, argumentația reclamantelor întemeiată pe o eroare de drept nu poate fi admisă.

200 În sfârșit, întrucât reclamantele nu au demonstrat că decizia atacată este afectată de o eroare de drept în aplicarea articolului 81 alineatul (1) CE, trebuie respinsă inclusiv argumentația acestora, întemeiată în esență pe aceeași premisă, potrivit căreia Comisia a interpretat această dispoziție în mod eronat, încălcând principiul prezumției de nevinovăție și omițând astfel să prezinte motivele suficiente pentru susținerea constatării încălcării.

— Concluzie

201 În urma examinării de mai sus a celui de al cincilea și a celui de al șaselea motiv, trebuie să se arate că, referitor la constatarea Comisiei privind existența unei coordonări ocazionale a altor condiții comerciale decât cele privind prețurile, oferite consumatorilor individuali în sectorul „horeca” din Țările de Jos, aceasta nu a fost dovedită

corespunzător cerințelor legale și nu poate fi reținută (a se vedea punctele 167-177 de mai sus).

202 Prin urmare, este necesar să se anuleze articolul 1 din decizia atacată în măsura în care în acesta se reține componenta menționată a încălcării în cauză, precum și să se modifice în consecință cuantumul amenzii aplicate reclamantelor. Urmările concrete ale acestei modificări sunt precizate la punctele 435 și 436 de mai jos.

203 Trebuie respinse în rest al cincilea și al șaselea motiv.

Cu privire la al șaptelea motiv, privind durata încălcării

Argumentele părților

204 Reclamantele contestă stabilirea datelor de 27 februarie 1996 și de 3 noiembrie 1999 ca date de începere și de încetare a încălcării de care sunt acuzate. Acestea consideră printre altele că începutul și sfârșitul încălcării trebuie să fie stabilite în mod direct prin elemente de probă și sunt supuse unei sarcini a probei mai importante, care nu ar fi îndeplinită în speță, întrucât Comisia nu ar dispune de probe directe ale conținutului anticoncurențial al discuțiilor care au avut loc în cadrul reuniunilor din 27 februarie 1996 și din 3 noiembrie 1999.

- 205 Cu privire la reuniunea din 27 februarie 1996, reclamantele susțin că notele olografe invocate de Comisie în considerentul (67) al deciziei atacate privesc o discuție cu caracter general referitoare la „debitorii care nu prezintă încredere” din sectorul „horeca”, discuție despre care nu se poate considera că are drept obiect restrângerea concurenței.
- 206 Cu privire la reuniunea din 3 noiembrie 1999, reclamantele constată că proba conținutului anticoncurențial se întemeiază pe un răspuns al InBev la o cerere de informații a Comisei [menționată în considerentul (221) al deciziei atacate]. Cu toate acestea, reclamantele consideră că acest răspuns este contrazis de declarațiile mai detaliate ale directorilor InBev care au asistat personal la reuniunea menționată.
- 207 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

Aprecierea Tribunalului

- 208 Durata încălcării este un element constitutiv al noțiunii de încălcare în temeiul articolului 81 alineatul (1) CE, revenind în principal Comisiei sarcina probei acestuia. În această privință, jurisprudența impune ca, în lipsa unor elemente de probă susceptibile de a stabili în mod direct durata unei încălcări, Comisia să se întemeieze cel puțin pe elemente de probă având legătură cu fapte suficient de apropiate în timp, astfel încât să se poată admite în mod rezonabil că această încălcare s-a desfășurat fără întrerupere între două date exacte (Hotărârea Tribunalului din 7 iulie 1994, Dunlop Slazenger/Comisia, T-43/92, Rec., p. II-441, punctul 79, și Hotărârea Peróxidos Orgánicos/Comisia, punctul 91 de mai sus, punctul 51).
- 209 În speță, reclamantele contestă stabilirea atât a datei începerii încălcării, cât și a datei încetării acesteia.

— Cu privire la stabilirea datei începerii încălcării

- 210 Comisia a reținut data de 27 februarie 1996 ca fiind data începerii încălcării în cauză, întrucât aceasta era data primei reuniuni „Catherijne” pentru care aceasta dispunea de probe directe ale prezenței celor patru producători de bere.
- 211 Astfel cum s-a constatat la punctele 167-177 de mai sus, notele olografe referitoare la această reuniune, menționate în considerentul (67) al deciziei atacate, nu constituie, prin ele însele, o serie de probe pe care să se poată întemeia, la un standard juridic corespunzător, constatarea încălcării privind coordonarea ocazională a altor condiții comerciale oferite în mod individual consumatorilor din sectorul „horeca”.
- 212 Această considerație nu se opune totuși, ca atare, posibilității ca aceleași elemente să fie utilizate pentru a se stabili data începerii încălcării, considerată în totalitatea sa.
- 213 Astfel, trebuie să se constate că reuniunea din 27 februarie 1996 face parte dintr-o serie de reuniuni periodice care implicau aceiași participanți și care se desfășurau în împrejurări similare. Acestea erau desemnate prin apelativele „concertarea Catherijne” și „comisia pentru ordinea de zi”, reuneau reprezentanți ai celor patru producători olandezi de bere, Heineken, InBev, Grolsch și Bavaria, erau organizate în paralel cu reuniunile oficiale ale CBK, iar discuțiile care aveau loc în cadrul acestora nu erau niciodată reflectate în procese-verbale și aproape niciodată în note interne. În declarația InBev, aceste reuniuni sunt de asemenea prezentate ca făcând parte dintr-o serie, iar în anexă se găsește un tabel cu nume, adrese, date și locuri [de desfășurare] a majorității acestor reuniuni, inclusiv cea din 27 februarie 1996 [considerentul (44) al deciziei atacate].

- 214 S-a constatat deja, atât pe baza declarației InBev, cât și pe baza a numeroase alte elemente de probă, că reuniunile care fac parte din această serie aveau un obiect anticoncurențial (punctele 179-184 de mai sus). Astfel, pe de o parte, o serie de indicii care demonstrează caracterul sistematic al reuniunilor și conținutul anticoncurențial al acestora și, pe de altă parte, declarația InBev, care are o valoare probantă semnificativă, permit să se stabilească, sub rezerva probei contrare, că toate reuniunile care se încadrau în sistem aveau ca obiect restrângerea concurenței, chiar în absența unei probe concrete în acest sens pentru o parte dintre ele.
- 215 Reclamantele susțin în esență că această logică nu poate fi aplicată pentru stabilirea datelor de începere și, respectiv, de încetare a încălcării, arătând că, deși este în principiu permis să se presupună că încălcarea s-a desfășurat în mod neîntrerupt între aceste două date exacte, începutul și sfârșitul încălcării sunt supuse unei sarcini a probei mai importante și trebuie să fie stabilite în mod direct prin elemente de probă.
- 216 În aceasta privință, trebuie arătat că, pentru a stabili data începerii încălcării, Comisia nu s-a limitat la a se întemeia pe elementele legate de reuniunea din 27 februarie 1996.
- 217 Astfel, în considerentele (466)-(469) ale deciziei atacate, aceasta arată, cu privire la fiecare dintre producătorii de bere în cauză, inclusiv reclamantele, că a participat la încălcare „cel puțin între 27 februarie 1996 și 3 noiembrie 1999”. În plus, în considerentul (56) al deciziei atacate, Comisia precizează că, potrivit declarației InBev, încălcarea a început cu mult înainte de anul 1996, respectiv:
- „în anul 1990 sau chiar mai devreme”, în ceea ce privește discuțiile referitoare la majorările de prețuri „horeca”;
- în anii „1993-1994”, în ceea ce privește discuțiile referitoare la reduceri și la transferurile de puncte de vânzare „horeca” între producătorii de bere;

— în anul „1987”, în ceea ce privește discuțiile dintre Oranjeboom-Interbrew și Bavaria referitoare la berea vândută sub marca distribuitorului.

218 Având în vedere valoarea probantă semnificativă a declarației InBev, Comisia a putut constata că încălcarea în cauză a început cel puțin la data primelor reuniuni din anul 1996, care figurează în tabelul anexat la declarația InBev, reuniuni la care InBev a fost reprezentată ca urmare faptului că achiziționase Oranjeboom în anul 1995.

219 Trebuie amintit că din declarația InBev reiese că Heineken a avut un rol în organizarea reuniunilor „Catherijne” încă de la început, din 1993 sau 1994. În plus, s-a demonstrat, pe de o parte, că Heineken a fost reprezentată la reuniunea din 27 februarie 1996, iar, pe de altă parte, că, în cadrul reuniunii următoare, din 19 iunie 1996, producătorii de bere au continuat să aibă discuții cu caracter anticoncurențial (a se vedea notele olografe invocate în considerentul (67) al deciziei atacate și la punctele 99 și 100 de mai sus). Deși participarea întreprinderii Heineken la reuniunea menționată nu a fost stabilită, elementele referitoare la această reuniune demonstrează că participarea întreprinderii Heineken la o eventuală creștere de prețuri în două etape a fost discutată.

220 Având în vedere aceste considerații, Comisia a putut constata, în mod întemeiat, că reclamantele participaseră la încălcarea în cauză cel puțin de la 27 februarie 1996.

221 Faptul că în decizia atacată nu s-a reținut existența unei încălcări înainte de această dată este, în realitate, o concesie făcută destinatarilor deciziei atacate. În această privință, trebuie arătat că Tribunalul nu este chemat să statueze cu privire la legalitatea sau la oportunitatea acestei concesi (a se vedea în acest sens Hotărârea JFE Engineering/Comisia, punctul 50 de mai sus, punctele 340 și 341).

222 În aceste condiții, întrucât este vorba despre o reuniune care face parte dintr-un sistem de reuniuni periodice al căror caracter anticoncurențial a fost demonstrat corespunzător cerințelor legale, constatarea datei începerii încălcării nu poate fi contestată de argumentația reclamantelor întemeiată pe insuficiența probei concrete cu privire la conținutul reuniunii din 27 februarie 1996.

223 În consecință, trebuie respinsă obiecțiunea privind stabilirea datei începerii încălcării.

— Cu privire la stabilirea datei încetării încălcării

224 Comisia a reținut data de 3 noiembrie 1999 ca fiind data încetării încălcării pentru toți producătorii de bere în cauză [considerentele (466)-(469) ale deciziei atacate], întrucât aceasta este data ultimei reuniuni „Catherijne” pentru care Comisia dispune de probe directe ale prezenței celor patru producători de bere. Această reuniune figurează la ultima poziție din tabelul cronologic anexat la declarația InBev. Potrivit unui răspuns al InBev la o cerere de informații a Comisiei, reuniunea din 3 noiembrie 1999 a fost o „reuniune Catherijne (probleme horeca/comisia pentru ordinea de zi)”; c) la întotdeauna în cadrul consultărilor Catherijne, s-a vorbit în principal despre acorduri excesive și despre coexistență pașnică” [considerentul (221) al deciziei atacate].

225 Reclamantele consideră că această declarație este contrazisă de declarațiile mai detaliate ale directorilor InBev care au asistat la reuniunea din 3 noiembrie 1999, declarații din care invocă următoarele fragmente:

— „La 19 august 1999 a avut loc o concertare la care am asistat. La 3 noiembrie 1999 a avut loc o reuniune la care dl [...] și cu mine am asistat. Atât într-un caz, cât și în celălalt nu s-a discutat în mod concret despre comportamente pe piață. Reuniunea a avut mai mult un caracter neoficial;”

- „Există reuniuni ale celor patru directori horeca (Heineken, Grolsch, Bavaria și Interbrew). Eu nu am asistat decât la una dintre acestea, la 3 noiembrie 1999, la Enschede. Dl [...] m-a dus acolo pentru a mă prezenta. Reuniunea respectivă nu a avut multă consistență. A fost mai mult o reuniune agreabilă, fără o ordine de zi specială. S-au făcut observații generale cu privire la reduceri. Am avut impresia că exista deja de mai mulți ani un fel de sistem de limitare sau o regulă pentru reduceri, dar acest lucru nu s-a spus niciodată în mod explicit. S-a vorbit numai despre valori globale ale unor reduceri, în termeni foarte generali, ocazie cu care au fost semnalate unele incidente. Impresia mea este că limitarea nu funcționa. Fiecare operator își stabilea propria strategie. Este posibil să fi existat o anumită tentativă de intimidare, dar, cu toate acestea fiecare proceda după cum considera de cuviință.”

226 Trebuie să se constate că, contrar celor pretinse de reclamante, aceste fragmente nu contrazic elementele reținute de Comisie. Referirile la „acorduri excesive” și la „coexistență pașnică”, precum și la „limitare” și la „regula pentru reduceri” se referă în mod clar la coordonarea cuantumurilor reducerilor acordate clienților „horeca”. Singura precizare introdusă de declarațiile directorilor InBev privește nivelul de detaliu al discuțiilor, pretins limitate la „observații generale”, precum și lipsa efectului acestora asupra pieței, respectiv faptul că „limitarea nu funcționa”. Or, s-a arătat deja că nici caracterul general al discuțiilor, nici lipsa de efect asupra pieței nu sunt de natură să anuleze caracterul ilicit al reuniunii în cauză (a se vedea punctele 78 și 79 de mai sus).

227 Împrejurarea că reuniunea din 3 noiembrie 1999 face parte dintr-un sistem de reuniuni anticoncurențiale (a se vedea punctele 213 și 214 de mai sus) și că subiectele abordate erau legate de discuțiile anterioare privind restrângerea concurenței arată, în plus, că însuși obiectul convocării reuniunii era acela de a asigura condițiile necesare pentru continuarea acestor discuții.

- 228 În orice caz, chiar presupunând că există o anumită contradicție între declarațiile angajaților InBev invocate de reclamante, pe de o parte, și răspunsul InBev la cererea de informații, pe de altă parte, trebuie să se considere că forța probantă a acesteia din urmă este mai mare, având în vedere jurisprudența potrivit căreia o declarație dată în numele unei întreprinderi ca atare are o credibilitate mai mare decât cea pe care ar putea să o aibă răspunsul dat de un membru al personalului acesteia, indiferent de experiența sau de opinia personală a celui din urmă (Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 90 de mai sus, punctul 45).
- 229 În consecință, trebuie respinsă obiecțiunea privind stabilirea datei încetării încălcării și, prin urmare, al șaptelea motiv în întregime.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea principiului bunei administrări și a articolului 27 din Regulamentul nr. 1/2003 în ceea ce privește refuzarea accesului la răspunsurile date de alte întreprinderi în cauză la comunicarea privind obiecțiunile

Argumentele părților

- 230 Reclamantele adresează critici Comisiei pentru că a respins cererea lor de acces la răspunsurile celorlalte părți vizate de procedură la comunicarea privind obiecțiunile, aducând astfel atingere dreptului lor la apărare. Reclamantele consideră că din decizia atacată reiese că din aceste răspunsuri Comisia a extras elemente de probă pentru a stabili existența încălcării și pentru a justifica cuantumul final al amenzii și că aceste răspunsuri conțineau elemente dezincriminatoire de care reclamantele ar fi putut beneficia. Acestea susțin că, prin urmare, în lumina principiului egalității armelor, ar fi trebuit să aibă posibilitatea de a examina aceste elemente pentru a-și pregăti în mod autonom apărarea.

- 231 Reclamantele consideră printre altele că ar fi trebuit să aibă acces la răspunsurile date de Bavaria și de Grolsch, întrucât, după cum ar rezulta din decizia atacată, acești producători de bere ar fi dat o interpretare autentică înscrisurilor care au fost utilizate ulterior ca probe incriminatoare și dezincriminatoare în ceea ce le privește. În special, reclamantele semnaleză că, în considerentul (75) al deciziei atacate, Comisia invocă răspunsurile date de Bavaria la comunicarea privind obiecțiunile pentru a demonstra că reclamantele au asistat la reuniunea din 19 iunie 1996. În plus, în considerentele (124)-(126) ale deciziei atacate, Comisia ar fi utilizat o interpretare întemeiată pe răspunsurile date de Bavaria pentru a dovedi că prețurile berii au fost discutate în cadrul reuniunii din 17 decembrie 1997. În sfârșit, reclamantele arată că, în considerentul (135) al deciziei atacate, Comisia face trimitere la susținerile din răspunsul dat de Bavaria, ca element de probă pentru anumite declarații incriminatoare pe care acestea le-ar fi făcut în cadrul reuniunii din 12 martie 1998.
- 232 Reclamantele subliniază cât de important ar fi fost să aibă acces la răspunsul InBev la comunicarea privind obiecțiunile, dat fiind faptul că, în opinia lor, Comisia s-a întemeiat în principal pe declarațiile acesteia pentru a adopta decizia atacată. Cu titlu de exemplu, reclamantele semnaleză că din considerentul (476) al deciziei atacate, precum și din schimbul de scrisori dintre Comisie și InBev din luna februarie 2006 se poate deduce că răspunsurile acesteia din urmă la comunicarea privind obiecțiunile conțineau elemente dezincriminatoare.
- 233 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

Aprecieria Tribunalului

- 234 Potrivit articolului 27 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, „[d]repturile la apărare ale părților în cauză sunt pe deplin garantate în cadrul procedurilor[; a]cestea au dreptul de acces la dosarul Comisiei, sub rezerva interesului legitim al întreprinderilor de a-și proteja secretele de afaceri [...]”.

- 235 Potrivit unei jurisprudențe constante, dreptul de acces la dosar constituie corolarul principiului dreptului la apărare și presupune ca întreprinderii interesate să i se acorde de către Comisie posibilitatea de a examina toate înscrisurile care figurează în dosarul de investigare și care sunt susceptibile să fie pertinente pentru apărarea sa (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 2 octombrie 2003, *Corus UK/Comisia*, C-199/99 P, Rec., p. I-11177, punctele 125-128, și Hotărârea Tribunalului din 29 iunie 1995, *Solvay/Comisia*, T-30/91, Rec., p. II-1775, punctul 81).
- 236 Acestea cuprind atât înscrisurile incriminatoare, cât și pe cele dezincriminatoare, sub rezerva secretelor comerciale ale altor întreprinderi, a documentelor interne ale Comisiei și a altor informații confidențiale (Hotărârea *Aalborg Portland și alții/Comisia*, punctul 51 de mai sus, punctul 68).
- 237 În privința înscrisurilor incriminatoare, necomunicarea unui document constituie o încălcare a dreptului la apărare doar dacă întreprinderea în cauză demonstrează că, pe de o parte, Comisia s-a întemeiat pe acest document pentru a-și susține obiecțiunea privind existența încălcării și că, pe de altă parte, obiecțiunea putea fi dovedită doar prin referire la documentul respectiv. Astfel, revine întreprinderii în cauză sarcina să demonstreze că rezultatul la care a ajuns Comisia în cadrul deciziei sale ar fi fost diferit dacă respectivul document necomunicat trebuia să fie înlăturat ca mijloc de probă (Hotărârea *Aalborg Portland și alții/Comisia*, punctul 51 de mai sus, punctele 71-73).
- 238 În schimb, în ceea ce privește omisiunea comunicării unui document dezincriminator, întreprinderea în cauză trebuie doar să demonstreze că nedivulgarea acestuia a putut influența, în detrimentul acesteia din urmă, derularea procedurii și conținutul deciziei Comisiei. Este suficient ca întreprinderea să demonstreze că ar fi putut utiliza respectivele înscrisuri dezincriminatoare în apărarea sa (Hotărârea *Hercules Chemicals/Comisia*, punctul 44 de mai sus, punctul 81), demonstrând în special că ar fi putut invoca elemente care nu corespundeau cu concluziile formulate de Comisie în etapa comunicării obiecțiunilor, și ar fi putut, așadar, influența în orice mod aprecierile formulate în decizie (a se vedea în acest sens Hotărârea *Aalborg Portland și alții/Comisia*, punctul 51 de mai sus, punctul 75).

- 239 Pe de altă parte, trebuie amintit că comunicarea privind obiecțiunile este un act al cărui rol este să delimiteze obiectul procedurii declanșate împotriva unei întreprinderi și să asigure exercitarea eficientă a dreptului la apărare (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 8 octombrie 2008, Schunk și Schunk Kohlenstoff-Technik/Comisia, T-69/04, Rep., p. II-2567, punctul 80 și jurisprudența citată).
- 240 În această perspectivă, comunicarea privind obiecțiunile este însoțită de garanții procedurale de aplicare a principiului respectării dreptului la apărare, printre care se numără dreptul de acces la documentele din dosarul Comisiei.
- 241 Răspunsurile la comunicarea privind obiecțiunile nu fac parte din dosarul de investigație propriu-zis (a se vedea în acest sens Hotărârea Cimenteries CBR și alții/Comisia, punctul 195 de mai sus, punctul 380).
- 242 În ceea ce privește documentele care nu fac parte din dosarul întocmit la data notificării comunicării privind obiecțiunile, Comisia nu are obligația de a divulga altor părți în cauză răspunsurile menționate decât în cazul în care se dovedește că acestea conțin elemente incriminatoare sau dezincriminatoare noi.
- 243 În mod similar, potrivit punctului 27 din Comunicarea Comisiei privind regulile de acces la dosarul Comisiei în cauzele în temeiul articolelor 81 și 82 din Tratatul CE, al articolelor 53, 54 și 57 din Acordul privind SEE și al Regulamentului (CE) nr. 139/2004 al Consiliului (JO 2005, C 325, p. 7, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 220), de regulă, părțile nu au acces la răspunsurile date la comunicarea privind obiecțiunile de celelalte părți vizate de investigație. O parte are acces la documentele menționate numai în cazul în care acestea pot constitui elemente de probă noi, incriminatoare sau dezincriminatoare, referitoare la susținerile formulate cu privire la partea respectivă în comunicarea Comisiei privind obiecțiunile.

²⁴⁴ În acest sens, cu privire, pe de o parte, la noile elemente incriminatoare, potrivit unei jurisprudențe constante, în cazul în care Comisia intenționează să se întemeieze pe un element extras dintr-un răspuns la o comunicare privind obiecțiunile pentru stabilirea existenței unei încălcări, trebuie să se permită celorlalte întreprinderi implicate în această procedură să se pronunțe cu privire la un astfel de element de probă nou (Hotărârea Cimenteries CBR și alții/Comisia, punctul 195 de mai sus, punctul 386, și Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Avebe/Comisia, T-314/01, Rec., p. II-3085, punctul 50).

²⁴⁵ Un document nu poate fi considerat incriminator decât atunci când este utilizat de Comisie în susținerea constatării unei încălcări săvârșite de o întreprindere. În scopul stabilirii unei încălcări a dreptului său la apărare, nu este suficient ca întreprinderea în cauză să demonstreze că nu s-a putut pronunța în cursul procedurii administrative cu privire la un document utilizat undeva în cuprinsul deciziei atacate. Trebuie ca aceasta să demonstreze că, în decizia atacată, acest document a fost utilizat de Comisie drept element de probă suplimentar pentru a reține o încălcare la care întreprinderea ar fi participat (Hotărârea Tribunalului din 16 decembrie 2003, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied și Technische Unie/Comisia, T-5/00 și T-6/00, Rec., p. II-5761, punctul 35).

²⁴⁶ În speță, reclamantele susțin că elementele întemeiate pe răspunsurile date de Bavaria și de Grolsch la comunicarea privind obiecțiunile au fost utilizate de Comisie ca elemente incriminatoare noi. În aceste sens, reclamantele fac trimitere la considerentele (75), (124)-(126) și (135) ale deciziei atacate.

²⁴⁷ Mai întâi, în ceea ce privește considerentul (75) al deciziei atacate, acesta se referă la un fragment întemeiat pe răspunsul dat de Bavaria la comunicarea privind obiecțiunile, în care se arată că era „foarte posibil” ca Heineken să fi fost reprezentată la reuniunea din 19 iunie 1996. Or, deși Comisia a reținut acest citat, nu este mai puțin adevărat că aceasta a precizat de asemenea că dosarul nu cuprindea nicio probă cu privire la acest fapt. Din considerentul în cauză nu reiese că Heineken a fost efectiv reprezentată la reuniunea în cauză, ci doar că, în orice caz, aceasta a participat la reuniunea anterioară și la cele care au urmat.

- 248 În aceste condiții, citarea fragmentului în cauză, extras din răspunsul dat de Bavaria la comunicarea privind obiecțiunile, nu poate fi considerată ca fiind utilizarea unui element incriminator nou.
- 249 În continuare, în ceea ce privește considerentele (124) și (126) ale deciziei atacate, referitor la reuniunea din 17 decembrie 1997, trebuie să se constate că din considerentele (117)-(121) ale deciziei atacate reiese în mod clar că obiectul acestei reuniuni a fost stabilit pe baza elementelor existente în dosarul de investigare.
- 250 În această privință, numai din dorința de a răspunde la argumentele întreprinderii în cauză, Comisia a făcut referire, în considerentele (124) și (126) ale deciziei atacate, la o interpretare alternativă a acestor elemente, dată de Bavaria în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile. În plus, din aceste considerente rezultă că interpretarea propusă de Bavaria nu a fost considerată plauzibilă și nu a fost reținută de Comisie.
- 251 În sfârșit, în ceea ce privește considerentul (135) al deciziei atacate, în care se rezumă o altă interpretare dată de Bavaria cu privire la elementele din dosar referitoare la reuniunea din 12 martie 1998, trebuie să se observe că interpretarea menționată a fost respinsă în mod explicit în considerentul (136) al deciziei atacate și că aceasta nu a putut fi, prin urmare, reținută ca element incriminator suplimentar.
- 252 În lumina acestor considerații, trebuie să se constate că reclamantele nu au demonstrat că s-au utilizat de către Comisie elemente incriminatorie suplimentare provenite din răspunsurile date la comunicarea privind obiecțiunile de celelalte părți în cauză.
- 253 Pe de altă parte, în ceea ce privește noile elemente dezincriminatorie, din jurisprudență rezultă că nu există o obligație a Comisiei de a le pune la dispoziție din proprie inițiativă. În ipoteza în care Comisia a respins în cursul procedurii administrative o cerere a unui reclamant privind accesul la documente care nu se regăsesc

în dosarul de investigare, se poate constata o încălcare a dreptului la apărare numai în cazul în care se stabilește că procedura administrativă ar fi putut conduce la un rezultat diferit dacă reclamantul ar fi avut acces la documentele în cauză în cursul procedurii respective (Hotărârea Cimenteries CBR și alții/Comisia, punctul 195 de mai sus, punctul 383).

²⁵⁴ În plus, reclamantele nu se pot prevala de considerația rezultată din Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 51 de mai sus (punctul 126), potrivit căreia nu poate fi exclusiv în sarcina Comisiei să identifice documentele utile pentru apărarea întreprinderii în cauză. Considerația menționată, referitoare la documentele din dosarul Comisiei, nu se poate aplica unor răspunsuri date de alte părți în cauză la obiecțiunile comunicate de Comisie.

²⁵⁵ Prin urmare, contrar celor susținute de reclamante, respectarea dreptului la apărare nu poate, în principiu, să conducă la obligarea Comisiei să divulge răspunsurile în cauză altor părți, pentru ca acestea să poată verifica lipsa unor eventuale elemente dezincriminatoare.

²⁵⁶ În măsura în care reclamantele invocă existența pretinselor elemente dezincriminatoare în răspunsuri nedivulgate, obligația de a prezenta un prim indiciu al utilității documentelor respective pentru apărarea lor le revine acestora.

²⁵⁷ Acestea trebuie în special să indice potențialele elemente dezincriminatoare sau să prezinte un indiciu care să acrediteze existența acestora și, prin urmare, utilitatea lor în scopul procedurii (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Jungbunzlauer/Comisia, T-43/02, Rec., p. II-3435, punctele 351-359).

- 258 În speță, reclamantele arată că din considerentul (476) al deciziei atacate, precum și din schimbul de scrisori care a avut loc între Comisie și InBev ca urmare a răspunsului la comunicarea privind obiecțiunile se poate deduce că InBev a dat informații care pot fi înțelese ca o contestare, pe de o parte, a punerii în aplicare a acordurilor secrete și, pe de altă parte, a existenței sau a duratei încălcării în cauză.
- 259 În această privință, pe de o parte, referitor la pretinsa informație privind lipsa punerii efective în aplicare a acordurilor coluzive în cauză, trebuie amintit că faptul că celelalte părți în cauză au prezentat în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, în esență, aceleași argumente pe care le-au prezentat reclamantele pentru a arăta că înțelegerea nu a fost pusă în aplicare nu poate constitui un element dezincriminator (a se vedea în acest sens Hotărârea Jungbunzlauer/Comisia, punctul 257 de mai sus, punctul 353).
- 260 Pe de altă parte, referitor la pretinsul indiciu al contestării existenței sau duratei încălcării, trebuie să se observe că, în susținerea acestui argument, reclamantele se referă la scrisoarea consiliului InBev din 21 februarie 2006, trimisă ca răspuns la întrebările Comisiei, în care se arată că „clientele [acesteia] nu aveau [...] nicio intenție de a minimaliza în vreun fel rolul lor în faptele susținute și nici de a contesta existența sau durata unei încălcări pe fond”. Or, contrar celor pretinse de reclamante, numai din această precizare nu reiese că răspunsul InBev la comunicarea privind obiecțiunile ar fi putut conține informații care să poată constitui elemente dezincriminator.
- 261 Din cele prezentate anterior rezultă că reclamantele nu au identificat elemente dezincriminator care ar putea rezulta din răspunsurile date la comunicarea privind obiecțiunile de alte întreprinderi în cauză și, prin urmare, nu au adus niciun indiciu util pentru apărarea lor.
- 262 În consecință, trebuie respinsă obiecțiunea întemeiată pe pretinsa prezență a unor elemente dezincriminator în răspunsurile în cauză.

263 Având în vedere toate cele de mai sus, primul motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea principiului bunei administrări, a „principiului atenției” și a principiului contradictorialității, ca urmare a unei preținse lipse a unei investigații atente și imparțiale

Argumentele părților

264 Reclamantele aduc critici Comisiei pentru faptul că nu a examinat cu atenție și cu imparțialitate toate elementele relevante în speță și că a utilizat selectiv elementele dosarului în scopul susținerii tezei sale potrivit căreia s-a săvârșit o încălcare a articolului 81 CE.

265 În special, acestea arată că proba incriminatoare a fost întemeiată de Comisie pe declarațiile date de InBev în cadrul cererii sale de clemență, deși acestea erau vagi, contradictorii și nu erau întemeiate exclusiv pe constatările autorilor declarațiilor și conțineau astfel, în parte, o „probă din auzite”.

266 Pe de altă parte, reclamantele susțin că, în cursul procedurii de investigare, Comisia a încălcat principiul bunei administrări ignorând argumentele acestora și respingând printre altele elementele de probă prezentate de reclamante pentru a demonstra că piața olandeză a berii nu evoluase în perioada în cauză într-un mod care să indice existența unor acorduri cu privire la prețuri.

267 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

Aprecierea Tribunalului

268 Dintr-o jurisprudență constantă reiese că, printre garanțiile conferite de ordinea juridică a Uniunii în procedurile administrative, se numără în special obligația instituției competente de a examina cu atenție și cu imparțialitate toate elementele pertinente ale cauzei (Hotărârea Curtii din 21 noiembrie 1991, Technische Universität München, C-269/90, Rec., p. I-5469, punctul 14).

269 În speță, în ceea ce privește susținerea potrivit căreia Comisia nu ar fi examinat cu atenție și cu imparțialitate elementele de probă, trebuie amintit că, astfel cum s-a constatat deja în urma examinării de mai sus a celui de al cincilea și a celui de al șaselea motiv, Comisia a prezentat probe suficiente privind existența unei încălcări a articolului 81 CE în ceea ce privește două elemente componente ale încălcării în cauză (a se vedea punctul 163 de mai sus). În cadrul examinării acestor motive, Tribunalul a evaluat deja criticile reclamantelor privind aprecierea declarației InBev, precum și a elementelor care urmăreau să stabilească proba contrară, prezentate în cadrul procedurii administrative.

270 În special, în măsura în care argumentele reclamantelor urmăresc să conteste valoarea probantă a declarației InBev, întrucât aceasta ar fi vagă, contradictorie și ar conține o „probă din auzite”, acestea trebuie respinse pentru motivele prezentate, în cadrul examinării celui de al cincilea și a celui de al șaselea motiv, la punctele 70-90 de mai sus.

271 În aceste condiții, trebuie să se considere că argumentația reclamantelor întemeiată pe pretinsa lipsă a unei investigații complete, minuțioase și imparțiale se suprapune cu argumentele examinate anterior, în cadrul celui de al cincilea și al celui de al șaselea motiv, și nu necesită o examinare separată.

272 În consecință, prezentul motiv nu poate fi admis.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea prezumției de nevinovăție

Argumentele părților

273 Reclamantele invocă, în esență, încălcarea principiului prezumției de nevinovăție ca urmare a faptului că membrul Comisiei responsabil cu concurența ar fi făcut, în cadrul unui program de televiziune olandez, o declarație potrivit căreia „consumatorul plătea prea scump berea” și, astfel, ar fi prestabilit existența unei înțelegeri pe piața olandeză a berii.

274 Prin urmare, reclamantele consideră că încălcarea a fost prezentată ca un fapt stabilit cu mult înainte de încheierea procedurii administrative și chiar înainte ca acestea să fi putut reacționa la comunicarea privind obiecțiunile.

275 În plus, declarația publică făcută de respectivul membru al Comisiei nu permitea examinarea de către Comisie într-un mod obiectiv și cu detașarea necesară a argumentelor prezentate de reclamante ca răspuns la comunicarea privind obiecțiunile.

276 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

Aprecierea Tribunalului

277 Trebuie arătat că argumentația reclamantelor întemeiată pe o încălcare a principiului prezumției de nevinovăție nu este relevantă pentru soluționarea prezentului litigiu.

278 Astfel, existența unei încălcări trebuie să fie apreciată exclusiv în funcție de elementele de probă prezentate de Comisie. În cazul în care la sfârșitul procedurii administrative se stabilește în mod efectiv existența unei încălcări, proba unei manifestări premature de către Comisie, în cursul procedurii menționate, a convingerii acesteia că încălcarea în cauză există nu este de natură să afecteze existența probei propriu-zise a încălcării (Hotărârea Cimenteries CBR și alții/Comisia, punctul 195 de mai sus, punctul 726).

279 În orice caz, afirmațiile unui membru al Comisiei în cadrul unei emisiuni televizate olandeze, în care acesta a menționat, printre exemplele de intervenție a Comisiei, referindu-se la consumatorii olandezi, că aceștia „au plătit prea scump berea” ca urmare a comportamentului producătorilor de bere, deși nu sunt rezultatul celei mai fericite alegeri, nu sunt de natură să demonstreze că decizia Comisiei a fost prestabilită.

280 Trebuie arătat că, fiind un organism colegial, Comisia deliberază pe baza unui proiect de decizie. În această privință, contrar celor susținute de reclamante, afirmațiile respectivului membru al Comisiei, care menționau acțiunile desfășurate de Comisie, nu implicau în niciun fel ideea că vinovăția producătorilor de bere era considerată de Comisie ca fiind deja stabilită.

281 Dat fiind faptul că termenii aleși de respectivul membru al Comisiei nu implicau nicio constatare cu privire la vinovăția reclamantelor, aceste considerații nu pot fi infirmate de împrejurarea, invocată de reclamante, că afirmațiile în cauză fuseseră exprimate înainte ca acestea să fi putut reacționa la comunicarea privind obiecțiunile. Prin urmare, nici această împrejurare nu permite să se concluzioneze că răspunsurile formulate de reclamante la comunicarea privind obiecțiunile nu au fost examinate de Comise în mod obiectiv și cu detașarea necesară.

282 În lumina acestor considerații, al treilea motiv trebuie respinsă ca neîntemeiat.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea termenului rezonabil

Argumentele părților

283 Reclamantele susțin că decizia atacată trebuie să fie anulată pentru că durata totală a procedurii, precum și durata fiecăreia dintre etapele care o compun au depășit cu mult ceea ce poate fi considerat rezonabil. Printre altele, acestea arată că nu au fost în măsură să își pregătească apărarea întrucât, în perioada anterioară primirii comunicării privind obiecțiunile, obiectul exact al investigației nu era clar. Reclamantele subliniază de asemenea că, odată cu trecerea anilor, amintirile legate de faptele criticate de Comisie s-au estompat.

284 Comisia precizează că a recunoscut în mod expres, în considerentele (497)-(500) ale deciziei atacate, că durata procedurii a fost excesivă și că a acordat, în consecință, o reducere excepțională a amenzii aplicate reclamantelor. În plus, Comisia atrage atenția că, deși respectarea termenului rezonabil în desfășurarea procedurilor administrative este recunoscută de o jurisprudență constantă, anularea unei decizii de constatare a unei încălcări nu poate fi întemeiată pe depășirea acestui termen decât în cazul în care este dovedit că încălcarea principiului menționat aduce atingere dreptului la apărare al întreprinderilor în cauză.

285 În această privință, Comisia susține că decizia de inspecție din 17 martie 2000 adresată reclamantelor le-a permis acestora, contrar celor pretinse, să cunoască în mare parte încălcarea, precum și piețele și perioada la care se referea aceasta. Potrivit Comisiei, decizia în cauză făcea deja referire la practici anticoncurențiale privind stabilirea prețurilor, la repartizarea piețelor și/sau la schimbul de informații în sectorul olandez al berii, atât pentru piața comerțului cu amănuntul, cât și pentru piața „horeca”. Argumentul reclamantelor nu ar putea fi admisibil nici din cauza naturii detaliate a întrebărilor pe care Comisia le-a adresat acestora începând din anul 2001.

Aprecieria Tribunalului

286 Potrivit unei jurisprudențe constante, respectarea unui termen rezonabil în desfășurarea procedurilor administrative în domeniul politicii concurenței constituie un principiu general de drept al Uniunii, a cărui respectare este asigurată de instanțele Uniunii (Hotărârea Curții din 15 octombrie 2002, *Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, punctele 167-171, și Hotărârea Curții din 21 septembrie 2006, *Technische Unie/Comisia*, C-113/04 P, Rec., p. I-8831, punctul 40).

287 În scopul aplicării acestui principiu, este necesar să se opereze o distincție între cele două etape ale procedurii administrative, respectiv etapa de investigare, anterioară comunicării privind obiecțiunile, și cea corespunzătoare restului procedurii administrative, fiecare dintre acestea răspunzând unei logici interne proprii (Hotărârea Technische Unie/Comisia, punctul 286 de mai sus, punctul 42).

288 Prima perioadă, care durează până la comunicarea privind obiecțiunile, are ca punct de plecare data la care Comisia, făcând uz de competențele care i-au fost acordate de legiuitor, adoptă măsuri care implică acuzația de a fi săvârșit o încălcare și trebuie să îi permită acesteia să adopte o poziție cu privire la orientarea procedurii. În ceea ce privește a doua perioadă, aceasta este cuprinsă între comunicarea privind obiecțiunile și adoptarea deciziei finale. Ea trebuie să îi permită Comisiei să se pronunțe definitiv cu privire la încălcarea imputată (Hotărârea Technische Unie/Comisia, punctul 286 de mai sus, punctul 43).

— Cu privire la durata procedurii administrative

289 În speță, trebuie arătat în prealabil că, în considerentul (498) al deciziei atacate, Comisia a recunoscut că durata procedurii administrative fusese excesivă și că acest lucru îi era imputabil.

290 Astfel, este necesar să se observe că, în ceea ce privește prima etapă a procedurii administrative, respectiv cea cuprinsă între comunicarea deciziei de inspecție reclamanților, în luna martie 2000, și primirea comunicării privind obiecțiunile, în luna august 2005, s-a scurs un interval de timp de 65 de luni.

²⁹¹ Inspecțiile din cadrul investigației desfășurându-se în lunile martie și aprilie 2000, durata totală a acestei etape a procedurii administrative nu poate fi justificată doar prin faptul că, între anii 2001 și 2005, Comisia a adresat părților o serie de cereri de informații.

²⁹² Astfel, în lipsa unei informații sau a unei justificări suplimentare din partea Comisiei cu privire la actele de investigare desfășurate pe parcursul acestei perioade, durata primei etape a procedurii trebuie considerată excesivă (a se vedea în acest sens Hotărârea *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied* și *Technische Unie/Comisia*, punctul 245 de mai sus, punctul 77).

²⁹³ A doua etapă a procedurii administrative, cuprinsă între primirea comunicării privind obiecțiunile și adoptarea deciziei atacate, în luna aprilie 2007, a durat 20 de luni, depășind astfel, în lipsa unei justificări suplimentare, termenul necesar în mod obișnuit pentru adoptarea deciziei.

²⁹⁴ În consecință, trebuie să se constate că durata procedurii administrative în cauză a fost excesivă și a constituit rezultatul unei inacțiuni imputabile Comisiei, care a condus la o încălcare a principiului termenului rezonabil.

— Cu privire la efectul duratei excesive a procedurii administrative asupra legalității deciziei atacate

²⁹⁵ Dintr-o jurisprudență constantă reiese că, numai în cazul în care durata procedurii a avut un efect asupra rezultatului acesteia, constatarea unei încălcări a principiului termenului rezonabil poate conduce la anularea unei decizii prin care se constată o încălcare (a se vedea în acest sens Hotărârea *Technische Unie/Comisia*, punctul 286 de mai sus, punctul 48 și jurisprudența citată).

296 În speță, reclamantele susțin, în primul rând, că durata excesivă a primei etape a procedurii administrative a adus atingere dreptului lor la apărare, în măsura în care acestea nu au putut să identifice cu exactitate obiectul investigației desfășurate de Comisie până la primirea comunicării privind obiecțiunile, fapt care ar fi compromis posibilitățile acestora de a culege probe dezincriminatoare.

297 În această privință, trebuie să se constate că reclamantele pretind în mod eronat că nu au putut identifica obiectul investigației până la primirea comunicării privind obiecțiunile.

298 Astfel, pe de o parte, în decizia de inspecție, adresată întreprinderilor Heineken NV și Heineken Holding NV la 17 martie 2000, se menționa că investigația Comisiei se referea la practici anticoncurențiale speciale, precum „stabilirea prețurilor, repartizarea piețelor și/sau schimbul de informații în sectorul olandez al berii, atât pentru piața comerțului cu amănuntul, cât și pentru piața horeca”. Pe de altă parte, cererile de informații adresate întreprinderii Heineken NV în luna octombrie 2001 precizau tipurile de reuniuni, datele, precum și locurile care făceau obiectul investigației desfășurate de Comisie.

299 Contrar celor pretinse de reclamante, aceste comunicări le-au permis să cunoască într-un mod suficient de exact obiectul investigației, încălcările care le puteau fi imputate, precum și segmentele de piață vizate și, prin urmare, le-au permis să identifice și să culegă eventuale probe dezincriminatoare.

300 Pe de altă parte, reclamantele, deși invocă un argument întemeiat pe dificultățile legate de culegerea unor probe dezincriminatoare, arătând că amintirile persoanelor în cauză au devenit mai vagi, au omis să susțină această afirmație cu elemente concrete și, în special, să precizeze angajații lor implicați și motivele pentru care ar fi fost

esențial să se apeleze la amintirile acestora, precum și împrejurările care făceau imposibilă obținerea de informații prin alte mijloace (a se vedea în acest sens Hotărârea Technische Unie/Comisia, punctul 286 de mai sus, punctul 64).

- 301 Mai mult decât atât, în temeiul obligației generale de prudență care revine oricărei întreprinderi sau asocieri de întreprinderi, reclamantele au obligația de a asigura păstrarea corespunzătoare, în registrele sau în arhivele lor, a elementelor care permit reconstituirea activității lor, printre altele, pentru a dispune de probele necesare în cazul unor acțiuni judiciare sau administrative. Atunci când reclamantele au făcut obiectul unor cereri de informații din partea Comisiei în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), acestea sunt obligate, *a fortiori*, să acționeze cu o diligență sporită și să ia toate măsurile necesare pentru a păstra probele de care ar putea să dispună în mod rezonabil (a se vedea în acest sens Hotărârea Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied și Technische Unie/Comisia, punctul 245 de mai sus, punctul 87).

- 302 În aceste condiții, susținerea reclamantelor potrivit căreia nu fuseseră informate de la începutul investigației despre obiectul acesteia și nici despre eventualele obiecțiuni ale Comisiei, astfel încât nu au fost în măsură să își pregătească apărarea și să culeagă probele dezincriminatoare de care dispuneau, nu poate fi reținută.

- 303 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se constate că reclamantele nu au demonstrat existența unei atingeri aduse dreptului lor la apărare ca urmare a duratei excesive a procedurii administrative.

304 În consecință, al patrulea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

Cu privire la al optulea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, a liniilor directoare, a principiilor egalității de tratament, securității juridice, proporționalității și „caracterului rezonabil”, precum și a obligației de motivare, în ceea ce privește stabilirea cuantumului amenzii

Argumentele părților

305 Reclamantele contestă modul în care Comisia a calculat cuantumul de bază al amenzii în speță și în special analiza acesteia privind gravitatea încălcării, tratamentul diferențiat, coeficientul multiplicator aplicat în scop de descurajare și majorarea ca urmare a duratei încălcării. În esență, reclamantele consideră că încălcarea nu ar fi trebuit calificată ca fiind foarte gravă și că, întrucât nu a furnizat motive suficiente care să justifice anumite etape în stabilirea cuantumului final, printre care în special efectul asupra pieței, Comisia și-a încălcat obligația de motivare. În plus, reclamantele susțin că aceasta s-a îndepărtat considerabil de practica sa decizională anterioară, în special în ceea ce privește Decizia 2003/569/CE din 5 decembrie 2001 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] (Cazul IV/37.614/F3 PO/Interbrew și Alken-Maes) (JO 2003, L 200, p. 1). În sfârșit, potrivit reclamantelor, în măsura în care durata încălcării nu ar fi fost corect stabilită de Comisie, ar trebui aplicată o reducere a cuantumului de bază.

306 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

Aprecieria Tribunalului

- 307 În prealabil, trebuie amintit faptul că, potrivit articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia poate aplica, prin decizie, amenzi întreprinderilor și asocierilor de întreprinderi atunci când, în mod intenționat sau din neglijență, acestea încalcă articolul 81 CE. Potrivit aceleiași dispoziții, pentru fiecare întreprindere și asociere de întreprinderi care participă la încălcare, amenda nu poate depăși 10 % din cifra de afaceri totală a acesteia, realizată în cursul exercițiului financiar precedent.
- 308 Pe de altă parte, potrivit unei jurisprudențe constante, Comisia beneficiază de o largă putere de apreciere în ceea ce privește metoda de calcul al amenzilor. Această metodă, definită de liniile directe, cuprinde diferite elemente de flexibilitate care îi permit Comisiei să își exercite puterea de apreciere în conformitate cu dispozițiile Regulamentului nr. 1/2003 (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 3 septembrie 2009, *Papierfabrik August Koehler și alții/Comisia*, C-322/07 P, C-327/07 P și C-338/07 P, Rep., p. I-7191, punctul 112).
- 309 În plus, în domenii precum stabilirea cuantumului unei amenzi în temeiul Regulamentului nr. 1/2003, în care Comisia dispune de această marjă de apreciere, controlul legalității acestor aprecieri se limitează la controlul absenței unei erori vădite de apreciere (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 18 iulie 2005, *Scandinavian Airlines System/Comisia*, T-241/01, Rec., p. II-2917, punctul 79).
- 310 Pe de altă parte, marja de apreciere a Comisiei și limitările aduse acesteia nu aduc atingere exercitării de către instanța Uniunii a competenței sale de fond (Hotărârea *JFE Engineering și alții/Comisia*, punctul 50 de mai sus, punctul 538), care o abilitază să elimine, să reducă sau să majoreze cuantumul amenzii aplicate de Comisie (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 8 februarie 2007, *Groupe Danone/Comisia*, C-3/06 P, Rep., p. I-1331, punctele 60-62).

- 311 Prezentul motiv cuprinde în esență patru aspecte, privind, în primul rând, aprecierea gravității încălcării în cauză, în al doilea rând, aplicarea tratamentului diferențiat și stabilirea cuantumului de plecare, în al treilea rând, majorarea cuantumului de plecare în temeiul efectului descurajator și, în al patrulea rând, majorarea ca urmare a duratei încălcării.
- 312 La un nivel mai general, reclamantele invocă de asemenea o obiecțiune întemeiată pe o încălcare a principiului securității juridice, având în vedere caracterul imprevizibil al amenzii care le-a fost aplicată prin decizia atacată.

— Cu privire la primul aspect, privind de aprecierea gravității încălcării

- 313 În temeiul articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, pentru a se stabili cuantumul amenzii, trebuie să se ia în considerare gravitatea și durata încălcării.
- 314 Potrivit unei jurisprudențe constante, gravitatea unei încălcări se stabilește în funcție de numeroase elemente, precum împrejurările specifice cauzei, contextul acesteia și caracterul descurajator al amenzilor, cu privire la care Comisia dispune de o marjă de apreciere (Hotărârea Curții din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 241, și Hotărârea din 24 septembrie 2009, Erste Group Bank și alții/Comisia, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P și C-137/07 P, Rep., p. I-8681, punctul 91).
- 315 În special, potrivit punctului 1 litera A primul paragraf din liniile directoare, la evaluarea gravității încălcării, trebuie să se țină seama de natura sa, de impactul real asupra pieței, atunci când acesta poate fi măsurat, și de mărimea pieței geografice relevante.

- 316 În cadrul controlului de fond pe care îl exercită, revine Tribunalului obligația de a aprecia în ce măsură cuantumul amenzii aplicate este proporțional cu gravitatea încălcării și de a pune în balanță gravitatea încălcării și împrejurările invocate de reclamante (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 25 octombrie 2005, *Groupe Danone/Comisia*, T-38/02, Rec., p. II-4407, punctul 136).
- 317 Reclamantele prezintă trei obiecțiuni prin care urmăresc să conteste stabilirea de către Comisie a gravității încălcării. În primul rând, acestea se opun calificării încălcării ca fiind foarte gravă având în vedere natura și obiectivul coluziunii. În al doilea rând, reclamantele adresează critici Comisiei pentru că nu a examinat impactul înțelegerii asupra pieței și pentru că și-a încălcat obligația de motivare în această privință. În al treilea rând, reclamantele consideră că, contrar concluziilor Comisiei, dimensiunea geografică a pieței relevante ar fi trebuit luată în considerare ca factor de moderare la stabilirea gravității încălcării.
- 318 În cadrul primei lor obiecțiuni, reclamantele susțin că, în măsura în care comportamentul ilicit s-a limitat la un schimb de opinii generale cu privire la circumstanțele pieței și nu a luat forma unei concertări privind un comportament concret, încălcarea nu poate fi calificată decât ca fiind puțin gravă sau gravă. Pe de altă parte, reclamantele subliniază că, în decizia atacată, Comisia a eliminat mai multe elemente ale încălcării față de comunicarea privind obiecțiunile.
- 319 În acest sens, trebuie amintit că, potrivit punctului 1 litera A al doilea paragraf a treia liniuță din liniile directe, încălcările foarte grave corespund în esență, printre altele, „restricțiilor orizontale, precum «cartelurile de fixare a prețurilor» și cotele de împărțire a piețelor”.

- 320 În plus, potrivit unei jurisprudențe constante, înțelegerile de acest fel fac parte dintre cele mai grave forme de denaturare a concurenței, în măsura în care urmăresc, prin obiectul lor, pur și simplu eliminarea concurenței dintre întreprinderile care le pun în aplicare, și contravin astfel obiectivelor fundamentale ale Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 octombrie 2005, *Groupe Danone/Comisia*, punctul 316 de mai sus, punctul 147 și jurisprudența citată).
- 321 Or, din moment ce Comisia a constatat în mod întemeiat că reclamantele participaseră la o încălcare constând într-o serie de acorduri și/sau de practici concertate având ca obiect restrângerea concurenței pe piața comună, în special prin coordonarea prețurilor și a creșterilor de prețuri și prin repartizarea clientelei, argumentul reclamantelor potrivit căruia încălcarea nu ar putea fi considerată foarte gravă nu poate fi reținut.
- 322 Prin urmare, constatarea formulată în considerentul (442) al deciziei atacate, potrivit căreia încălcarea în cauză, prin chiar natura sa, trebuia, conform liniilor directoare, să fie calificată ca fiind foarte gravă, nu este greșită. Această concluzie nu poate fi infirmată de faptul că unele elemente ale încălcării, indicate în comunicarea privind obiecțiunile, nu au fost reținute în decizia atacată, în măsura în care în aceasta din urmă sunt prezentate elementele de justificare a calificării încălcării ca fiind foarte gravă.
- 323 În cadrul celei de a doua obiecțiuni, privind impactul înțelegerii asupra pieței, reclamantele consideră că în mod eronat Comisia a calificat încălcarea ca fiind foarte gravă, dată fiind lipsa unui impact important asupra pieței. Acestea aduc critici Comisiei pentru că nu a luat în considerare constatările în acest sens dintr-un raport de expertiză economică pe care reclamantele l-au prezentat Comisiei în cadrul investigației administrative, raport ale cărui rezultate ar fi fost de altfel confirmate de un alt raport de expertiză, pe care reclamantele l-ar fi comandat ca urmare a adoptării deciziei atacate. În plus, acestea susțin că, limitându-se să afirme că efectul încălcării nu era

măsurabil, Comisia nu și-a respectat obligația de motivare. În plus, considerentele (453) și (457) ale deciziei atacate ar conduce la concluzia contrară.

324 Trebuie amintit că, dacă existența unui impact real al încălcării asupra pieței este un element care trebuie luat în considerare pentru evaluarea gravității încălcării respective, este vorba despre un criteriu printre altele, precum natura încălcării și mărimea pieței geografice. De asemenea, din cuprinsul punctului 1 litera A primul paragraf din liniile directe rezultă că acest impact trebuie luat în considerare numai atunci când poate fi măsurat.

325 De asemenea, trebuie arătat că înțelegerile orizontale cu privire la prețuri sau la repartizări de piețe, precum încălcarea în cauză în prezenta speță, pot fi calificate drept încălcări foarte grave numai în temeiul naturii lor, Comisia nefiind obligată să demonstreze un impact real al încălcării asupra pieței. Impactul real al încălcării nu constituie decât un element printre altele, care, dacă poate fi măsurat, poate permite Comisiei să sporească cuantumul de pornire al amenzii dincolo de cuantumul minim previzibil de 20 de milioane de euro (Hotărârea Curții din 3 septembrie 2009, Prym și Prym Consumer/Comisia, C-534/07 P, Rep., p. I-7415, punctele 74 și 75).

326 În speță, în considerentul (452) al deciziei atacate, Comisia constată următoarele:

„În cadrul acestei proceduri, este imposibil să se măsoare efectul real asupra pieței olandeze al tuturor acordurilor care compun încălcarea și, prin urmare, Comisia nu se întemeiază pe un impact special, conform liniilor directe, potrivit cărora impactul real trebuie să fie luat în considerare atunci când poate fi măsurat [...] Prin urmare, Comisia nu va ține cont de impactul asupra pieței pentru a stabili amenzile aplicabile în speță.”

327 În continuare, în considerentul (455) al deciziei atacate, referitor la concluzia privind gravitatea încălcării, Comisia concluzionează următoarele:

„Având în vedere natura încălcării și faptul că aceasta s-a extins la întreg teritoriul Țărilor de Jos, întreprinderile destinate ale prezentei decizii au săvârșit o încălcare foarte gravă a articolului 81 [CE].”

328 Din aceste fragmente reiese că, pentru a stabili gravitatea încălcării, Comisia nu s-a întemeiat pe impactul încălcării asupra pieței, ci pe natura încălcării și pe mărimea pieței geografice în cauză.

329 În această privință, trebuie să se constate că, având în vedere natura încălcării constatate, care a avut ca obiect, printre altele, o coordonare a prețurilor și a majorărilor de prețuri, precum și o coordonare ocazională cu privire la repartizarea clientelei, în mod întemeiat Comisia a putut să nu ia în considerare impactul încălcării asupra pieței.

330 În aceste împrejurări, reclamantele nu mai pot să critice Comisia pentru că nu a luat în considerare raportul de expertiză pe care acestea i l-au prezentat în cadrul procedurii administrative, în susținerea argumentului potrivit căruia încălcarea nu a avut un impact asupra pieței.

331 Pe de altă parte, întrucât este vorba despre un element facultativ în cadrul stabilirii cuantumului amenzii, care nu a fost de altfel luat în considerare în speță, reclamantele nu pot critica în mod valabil Comisia pentru că nu a explicat motivele constatării sale cu privire la caracterul nemăsurabil al impactului real al încălcării.

- 332 În plus, în mod eronat reclamantele susțin că din considerentele (453) și (457) ale deciziei atacate rezultă că, în realitate, Comisia a luat în considerare un efect asupra pieței în cadrul stabilirii cuantumului amenzii.
- 333 Astfel, din considerentul (452) al deciziei atacate rezultă în mod clar că impactul în cauză nu a fost luat în considerare de către Comisie. Această constatare nu este în niciun fel contrazisă de motivele prezentate în considerentele (453) și (457) ale deciziei atacate, invocate de reclamante. Astfel, în considerentul (453) al deciziei atacate, Comisia s-a limitat să evalueze dimensiunea pieței relevante, fără a aprecia impactul încălcării asupra acestei piețe. În considerentul (457) al deciziei atacate, Comisia s-a limitat la a aminti necesitatea individualizării cuantumurilor de plecare, în cadrul unui tratament diferențiat, în funcție de ponderea individuală a comportamentului fiecărei întreprinderi în cauză.
- 334 Prin urmare, a doua obiecțiune a reclamantelor nu este întemeiată.
- 335 Prin intermediul celei de a treia obiecțiuni, privind dimensiunea pieței geografice relevante, reclamantele invocă suprafața redusă a Țărilor de Jos și importanța limitată a pieței berii pentru economia globală a acestora. În plus, reclamantele susțin că numai împrejurarea potrivit căreia cota de piață totală a producătorilor de bere în cauză reprezenta peste 90 % din piața olandeză nu înseamnă că încălcarea nu ar putea fi calificată ca fiind puțin gravă sau gravă, mai ales în lumina deciziilor anterioare ale Comisiei.
- 336 În considerentul (453) al deciziei atacate, Comisia a luat în considerare, în scopul stabilirii gravității încălcării, împrejurarea potrivit căreia „[c]ota de piață totală a întreprinderilor în cauză pe piața olandeză depășea 90 %”. De asemenea, Comisia a stabilit că încălcarea viza în același timp sectorul „horeca” și pe cel al consumului la domiciliu. Astfel, aceasta a concluzionat că „90 % din totalul pieței olandeze a berii făcea obiectul unei înțelegeri”.

- 337 În acest sens, din jurisprudență rezultă că întregul teritoriu al unui stat membru constituie o parte substanțială a pieței comune (Hotărârea Curții din 9 noiembrie 1983, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Comisia*, 322/81, Rec., p. 3461, punctul 28).
- 338 Astfel, constatând că încălcarea afecta 90 % din piața olandeză a berii și că aceasta viza toate sectoarele principale de comercializare din cadrul pieței respective, în mod întemeiat Comisia a putut lua în considerare dimensiunea pieței geografice relevante pentru a califica încălcarea ca fiind foarte gravă.
- 339 În plus, trebuie amintit că încălcări precum acordurile sau practicile concertate care urmăresc în special stabilirea prețurilor și repartizarea clienților pot determina, potrivit jurisprudenței, exclusiv în temeiul naturii lor, calificarea încălcării ca fiind foarte gravă, fără a fi necesar ca astfel de comportamente să se caracterizeze printr-o întindere geografică deosebită.
- 340 În plus, această concluzie este întărită de faptul că, deși descrierea indicativă a încălcărilor grave din liniile directe menționează că „cel mai adesea sunt restricții orizontale sau verticale [...] care se aplică într-o manieră mai riguroasă, care au un impact mai mare asupra pieței și care își produc efectele pe arii extinse ale pieței comune”, în schimb, cea a încălcărilor foarte grave nu menționează nicio cerință nici cu privire la un impact concret asupra pieței, nici cu privire la producerea unor efecte într-o zonă geografică determinată (Hotărârea din 25 octombrie 2005, *Groupe Danone/Comisia*, punctul 316 de mai sus, punctul 150).
- 341 De aici rezultă că faptul că suprafața pieței geografice relevante este de dimensiune națională nu se opune, în orice caz, calificării încălcării săvârșite în speță ca fiind foarte gravă.

³⁴² Această soluție se impune *a fortiori* în ceea ce privește importanța pretins limitată a pieței berii pentru economia Țărilor de Jos, întrucât, în principiu, dimensiunea pieței relevante a produsului nu este un element de care trebuie să se țină seama în mod obligatoriu, ci numai un element relevant printre altele pentru a aprecia gravitatea încălcării și pentru a stabili cuantumul amenzii (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 25 ianuarie 2007, Dalmine/Comisia, C-407/04 P, Rep., p. I-829, punctul 132).

³⁴³ În lumina tuturor acestor considerații, a treia obiecțiune, precum și primul aspect al prezentului motiv în întregime nu pot fi admise.

— Cu privire la al doilea aspect, privind stabilirea cuantumului de plecare și aplicarea tratamentului diferențiat

³⁴⁴ Reclamantele contestă cuantumul de plecare al amenzii care le-a fost aplicată, în primul rând, invocând o încălcare a principiului egalității de tratament în raport cu practica decizională a Comisiei, și în special având în vedere amenzile aplicate producătorilor belgieni de bere în Decizia 2003/569/CE. Invocând încălcarea aceleiași principiu, reclamantele se referă de asemenea la unele decizii ale Comisiei privind încălcări referitoare la piața unui singur stat membru, care ar fi condus la calificarea încălcării ca fiind „gravă” sau la stabilirea unor cuantumuri de plecare mai reduse decât cele stabilite în speță.

³⁴⁵ În prealabil, trebuie subliniat, pe de o parte, că practica decizională anterioară a Comisiei nu servește drept cadru juridic pentru aplicarea amenzilor în materie de concurență (Hotărârea Tribunalului din 30 septembrie 2003, Michelin/Comisia, T-203/01, Rec., p. II-4071, punctul 292) și, pe de altă parte, că, în cadrul Regulamentului nr. 17 și al Regulamentului nr. 1/2003, Comisia dispune de o marjă de apreciere în stabilirea cuantumului amenzilor în vederea orientării comportamentului

întreprinderilor în sensul respectării normelor de concurență (Hotărârea Tribunalului din 29 aprilie 2004, Tokai Carbon și alții/Comisia, T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 și T-252/01, Rec., p. II-1181, punctul 216) și de posibilitatea adaptării în orice moment a nivelului amenzilor la nevoile acestei politici (Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 314 de mai sus, punctul 169).

³⁴⁶ În speță, stabilirea cuantumului amenzii aplicate reclamantelor s-a realizat, potrivit articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, în funcție de gravitatea și de durata încălcării în cauză. În acest sens, reclamantele nu pot întemeia un argument valabil numai pe faptul că, în practica sa decizională anterioară, Comisia a sancționat comportamente similare prin aplicarea unor amenzi inferioare celor pe care le-a aplicat reclamantelor în speță.

³⁴⁷ În aceste condiții, reclamantele nu se pot prevala nici de o încălcare a principiului egalității de tratament. Astfel, Curtea a statuat în repetate rânduri că practica decizională anterioară a Comisiei nu constituie un cadru juridic pentru amenzile în materie de concurență și că deciziile privind alte cauze au numai un caracter indicativ în ceea ce privește existența eventuală a unei discriminări, dat fiind faptul că este puțin probabil ca împrejurările specifice acestora, cum ar fi piețele, produsele, întreprinderile și perioadele în cauză, să fie identice (a se vedea Hotărârea Erste Group Bank și alții/Comisia, punctul 314 de mai sus, punctul 233 și jurisprudența citată).

³⁴⁸ În acest sens, în ceea ce privește argumentația reclamantelor referitoare la calificarea încălcării și la nivelul amenzilor aplicate prin deciziile referitoare la anumite încălcări limitate la piața unui stat membru, trebuie arătat că, în afara acestei împrejurări, reclamantele nu contestă identitatea încălcărilor invocate, în special în ceea ce privește

produsele, întreprinderile și perioadele în cauză. Prin urmare, această argumentație nu poate fi suficientă pentru a stabili pretinsul tratament discriminatoriu.

349 În ceea ce privește Decizia 2003/569/CE, reclamantele invocă încălcarea principiului egalității de tratament, întemeindu-se pe faptul că amenzile aplicate producătorilor belgieni de bere implicați au fost semnificativ mai reduse decât cele aplicate prin decizia atacată, deși nici natura încălcărilor, nici condițiile de pe piețele relevante nu prezintă diferențe care să justifice această inegalitate.

350 În această privință, trebuie amintit că gravitatea încălcărilor este apreciată de Comisie în funcție de numeroase elemente, care nu se regăsesc într-o listă obligatorie sau exhaustivă de criterii care trebuie luate în considerare, și că, în plus, aceasta nu are obligația de a aplica o formulă matematică exactă, indiferent dacă este vorba despre cuantumul total al amenzii aplicate sau despre descompunerea acesteia în diferite elemente (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 13 ianuarie 2004, JCB Service/Comisia, T-67/01, Rec., p. II-49, punctele 187 și 188 și jurisprudența citată).

351 În aceste condiții, compararea directă a amenzilor aplicate destinatarilor celor două decizii referitoare la încălcări diferite riscă să denatureze rolurile specifice pe care le îndeplinesc diferitele etape ale calculării unei amenzi. Astfel, quantumurile finale ale amenzilor reflectă împrejurări speciale caracteristice fiecărei înțelegeri, precum și evaluările specifice cazului respectiv.

352 Din toate cele de mai sus rezultă că, în ceea ce privește nivelul amenzilor aplicate, situația reclamantelor nu poate fi comparată cu cea a întreprinderilor vizate de deciziile anterioare invocate.

- 353 Având în vedere aceste considerații, trebuie respinsă obiecțiunea întemeiată pe încălcarea principiului egalității de tratament în raport cu practica decizională anterioară a Comisiei.
- 354 În al doilea rând, reclamantele susțin că, plecând de la premise greșite, Comisia a aplicat un tratament diferențiat, încălcând principiile „caracterului rezonabil”, egalității de tratament și proporționalității, și nu și-a motivat suficient decizia în această privință.
- 355 În acest sens, pe de o parte, reclamantele pretind în mod eronat că tratamentul diferențiat ar fi fost aplicat de Comisie pe baza impactului real al încălcării asupra pieței, în contradicție cu concluzia potrivit căreia impactul menționat nu a fost luat în considerare, prezentată în considerentul (452) al deciziei atacate.
- 356 Astfel, argumentul reclamantelor provine din interpretarea eronată a considerentului (457) al deciziei atacate, care se limitează la a aminti considerația exprimată la punctul 1 litera A al șaselea paragraf din liniile directoare, potrivit căreia, pentru o încălcare de o anumită gravitate, poate fi necesar, în cazul în care o încălcare implică mai multe întreprinderi, de exemplu, carteluri, să se aplice o pondere la cuantumul de plecare general pentru a stabili un cuantum de plecare specific, ținându-se seama de ponderea specifică și, prin urmare, de impactul real al comportamentului ilicit al fiecărei întreprinderi asupra concurenței, în special atunci când există o diferență considerabilă între dimensiunile întreprinderilor care săvârșesc o încălcare de același tip.
- 357 Contrar celor pretinse de reclamante, luarea în considerare a „ponderii specifice și, prin urmare, a impactului real al comportamentului ilicit al fiecărei întreprinderi asupra concurenței” vizează împărțirea membrilor unei înțelegeri în categorii, în raport cu dimensiunea lor pe piață într-o perioadă de referință, și nu implică luarea în considerare a impactului încălcării, considerată în totalitatea sa, asupra pieței.

- 358 Contrar celor indicate de reclamante, aplicarea tratamentului diferențiat pe baza acestei dispoziții nu necesită luarea în considerare a unui impact real al încălcării asupra pieței și, prin urmare, nu presupune constatarea de către Comisie a faptului că încălcarea în cauză a avut un astfel de impact.
- 359 Pe de altă parte, invocând încălcarea principiilor „caracterului rezonabil” și egalității de tratament, ca urmare a faptului că InBev a obținut o scutire de amendă, reclaman-tele se limitează să prezinte argumentația, deja respinsă la punctele 70-90 de mai sus, întemeiată pe pretinsul caracter vag și contradictoriu al declarației InBev.
- 360 În ceea ce privește pretinsa insuficiență a motivării privind aplicarea tratamentului diferențiat, este necesar să se precizeze că exigențele condiției esențiale de formă pe care o reprezintă obligația de motivare a modului de calcul al amenzii sunt îndeplinite, potrivit unei jurisprudențe constante, atunci când Comisia arată, în cuprinsul deciziei sale, elementele de apreciere care i-au permis să măsoare gravitatea și durata încălcării (a se vedea Hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, punctul 286 de mai sus, punctul 463 și jurisprudența citată).
- 361 În speță, din considerentul (458) al deciziei atacate rezultă că, pentru a stabili cuantumul de plecare specific corespunzător reclamantelor, Comisia a făcut referire la vânzările de bere pe care acestea le-au realizat în Țările de Jos în cursul ultimului an calendaristic complet al încălcării, adică în anul 1998. Reclamantele au fost încadrate în prima categorie în ceea ce privește importanța relativă pe piață, pentru motivul că vânzările de bere pe care acestea le-au realizat erau cu mult mai mari decât cele ale celorlalți producători de bere.
- 362 În măsura în care Comisia a indicat cifra vânzărilor realizate de reclamante în anul 1998 ca motiv al includerii acestora în prima categorie, susținerea reclamantelor întemeiată pe încălcarea obligației de motivare nu poate fi admisă. În această privință, considerațiile prezentate în special în considerentul (458) al deciziei atacate sunt suficiente pentru a le permite reclamantelor să ia cunoștință de motivele deciziei

atacate cu privire la acest aspect, iar Tribunalului să dispună de elemente suficiente pentru a-și exercita controlul (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 22 mai 2008, *Evonik Degussa/Comisia și Consiliul*, C-266/06 P, nepublicată în Repertoriu, punctul 103).

363 În sfârșit, este necesar să se arate că abordarea adoptată de Comisie în această privință este pe deplin compatibilă cu criteriile stabilite de liniile directoare și de jurisprudența citată anterior, în măsura în care quantumurile vânzărilor întreprinderilor care au participat la încălcare, într-o perioadă de referință, constituie o informație utilă cu privire la ponderea individuală a acestora pe piață. Prin urmare, determinarea quantumului de plecare rezultat din această abordare nu poate conduce, în sine, la încălcarea principiului proporționalității.

364 Având în vedere cele menționate anterior, trebuie să se concluzioneze că, în ceea ce privește Comisia, acesta nu a încălcat principiile invocate de reclamante în determinarea quantumului de plecare și în aplicarea tratamentului diferențiat și nu și-a încălcat obligația de motivare în această privință.

365 Prin urmare, al doilea aspect al prezentului motiv trebuie respins.

— Cu privire la al treilea aspect, privind majorarea în temeiul efectului descurajator

366 Reclamantele susțin că, prin aplicarea coeficientului multiplicator în cauză, Comisia a încălcat principiile egalității de tratament, proporționalității și securității juridice.

367 Trebuie amintit că, în vederea stabilirii cuantumului amenzii, Comisia trebuie să asigure efectul descurajator al acesteia (Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, *Musique Diffusion française și alții/Comisia*, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctul 106, și Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, *Archer Daniels Midland/Comisia*, T-329/01, Rec., p. II-3255, punctul 63).

368 În această privință, Comisia poate lua în considerare în mod special dimensiunea și puterea economică a întreprinderii în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea *Musique Diffusion française și alții/Comisia*, punctul 367 de mai sus, punctul 120, și Hotărârea *Dansk Rørindustri și alții/Comisia*, punctul 314 de mai sus, punctul 243).

369 În mod similar, punctul 1 litera A al patrulea paragraf din liniile directoare prevede că este necesar să se țină seama de capacitatea economică efectivă a autorilor încălcării de a cauza prejudicii semnificative altor operatori, în special consumatorilor, și să se fixeze amenda la un nivel care să îi asigure un efect suficient de descurajator.

370 În speță, în conformitate cu aceste considerații, Comisia a arătat că era necesară stabilirea cuantumului amenzilor la un nivel care să asigure un efect suficient de descurajator, ținând cont de dimensiunea fiecărei întreprinderi [considerentul (463) al deciziei atacate].

371 În același considerent, Comisia a reținut aplicarea unui coeficient multiplicator de 2,5 la cuantumul de plecare în ceea ce privește reclamantele, având în vedere dimensiunea importantă a Heineken, rezultată din cifra de afaceri mondială considerabilă a acesteia în cursul celui mai recent exercițiu financiar anterior datei adoptării deciziei atacate, pentru care datele erau disponibile.

372 În acest sens, cu privire la susținerea reclamantelor referitoare la coeficienții multiplicatori aplicați în decizii anterioare ale Comisiei, trebuie amintit că Comisia dispune de o marjă de apreciere la stabilirea cuantumului amenzilor pentru a orienta comportamentul întreprinderilor în sensul respectării normelor de concurență. Faptul că în trecut Comisia a aplicat amenzi de un anumit nivel pentru diferite tipuri de încălcări nu o poate priva de posibilitatea de a ridica, în orice moment, acest nivel pentru a asigura punerea în aplicare a politicii comunitare privind concurența și pentru a consolida caracterul descurajator al amenzilor (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 8 octombrie 2008, SGL Carbon/Comisia, T-68/04, Rep., p. II-2511, punctul 49 și jurisprudența citată).

373 Prin urmare, faptul că în practica sa decizională anterioară Comisia a aplicat coeficienți multiplicatori mai mici în privința unor întreprinderi de dimensiuni comparabile cu cea a Heineken nu poate conduce nici la caracterul disproporționat și discriminatoriu al majorării în cauză, nici la încălcarea principiului securității juridice.

374 În ceea ce privește pretinsa încălcare a obligației de motivare, trebuie să se constate că, făcând referire, pe de o parte, la necesitatea de a stabili cuantumul amenzilor la un nivel care să asigure un efect suficient de descurajator și, pe de altă parte, la dimensiunea importantă a Heineken, rezultată din cifra de afaceri mondială considerabilă a acesteia [considerentul (463) al deciziei atacate], Comisia a prezentat, corespunzător cerințelor legale, elementele luate în considerare pentru a majora, în scop de descurajare, cuantumul de plecare în ceea ce le privește pe reclamante, permițând astfel acestora să cunoască justificarea majorării în cauză, efectuată având în vedere situația lor specială, și să își valorice drepturile, iar instanței să își exercite controlul.

375 Astfel, în cadrul prezentării motivelor care justifică nivelul amenzii, Comisia nu este obligată să indice datele cifrice care au stat la baza exercitării puterii sale de apreciere, în special în ceea ce privește efectul descurajator urmărit (a se vedea în acest

sens Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Cascades/Comisia, C-279/98 P, Rec., p. I-9693, punctele 39-48, și Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Akzo Nobel/Comisia, T-330/01, Rec., p. II-3389, punctul 125).

³⁷⁶ Pe de altă parte, în ceea ce privește aprecierea efectuată, în mod întemeiat, cu privire la dimensiunea și la puterea economică a întreprinderii în cauză, reclamantele susțin în mod eronat că, la stabilirea coeficientului multiplicator în cauză, Comisia ar fi avut obligația de a ține cont de alte împrejurări, cum sunt natura încălcării, pretinsa lipsă de impact a acesteia asupra pieței, faptul că încălcarea încetase deja înainte de începerea investigației sau că procedura administrativă ar fi avut o durată excesivă.

³⁷⁷ Având în vedere cele de mai sus, al treilea aspect al prezentului motiv trebuie respins.

— Cu privire la al patrulea aspect, privind majorarea ca urmare a duratei încălcării

³⁷⁸ În considerentul (466) al deciziei atacate, Comisia constată că Heineken a participat la încălcare cel puțin între 27 februarie 1996 și 3 noiembrie 1999, respectiv pentru o perioadă de trei ani și opt luni. În consecință, cuantumul de plecare al amenzii a fost majorat, în ceea ce le privește pe reclamante, cu 35 %, respectiv cu 10 % pentru fiecare an complet de încălcare și cu 5 % pentru perioada rămasă, de șase luni sau mai mult.

³⁷⁹ Reclamantele repun în discuție această apreciere, contestând constatările Comisiei referitoare la datele de început și de sfârșit ale încălcării în cauză.

380 Este necesar să se arate că, după cum s-a constatat deja în cadrul examinării celui de al șaptelea motiv, la punctele 210-229 de mai sus, în mod întemeiat Comisia a stabilit că durata încălcării, în ceea ce le privește pe reclamante, corespundea perioadei cuprinse între 27 februarie 1996 și 3 noiembrie 1999. În acest sens, majorarea de 35 % operată de Comisie asupra cuantumului de plecare al amenzii nu poate fi contestată.

381 Prin urmare, al patrulea aspect, privind durata încălcării, nu poate fi admis.

— Cu privire la pretinsa încălcare a principiului securității juridice

382 Reclamantele arată că cuantumul amenzii, astfel cum a fost stabilit de Comisie, nu era previzibil, nici măcar aproximativ.

383 Trebuie amintit că securitatea juridică constituie un principiu general al dreptului Uniunii care impune în special ca o reglementare care produce consecințe defavorabile față de particulari să fie clară și precisă, iar aplicarea acesteia să fie previzibilă pentru justițiabili (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 5 aprilie 2006, Degussa/Comisia, T-279/02, Rec., p. II-897, punctul 66 și jurisprudența citată).

384 Acest principiu are drept corolar principiul legalității incriminării și a pedepsei, care impune ca legea să definească în mod clar încălcările și pedepsele pe care acestea le atrag (Hotărârea Evonik Degussa/Comisia și Consiliul, punctul 362 de mai sus, punctul 39).

385 Trebuie să se amintească în această privință că, deși articolul 23 alineatele (2) și (3) din Regulamentul nr. 1/2003 lasă Comisiei o marjă largă de apreciere, acesta limitează totuși exercitarea de către Comisie a acestei marje instituind criterii obiective pe care aceasta este obligată să le respecte. Astfel, pe de o parte, cuantumul amenzii care poate fi aplicată are un plafon exprimat în cifre și absolut, astfel încât cuantumul maxim al amenzii care poate fi aplicată unei anumite întreprinderi este determinabil dinainte. Pe de altă parte, exercitarea acestei puteri de apreciere este limitată de asemenea de regulile pe care Comisia și le-a impus în liniile directoare, practica administrativă a Comisiei fiind de altfel supusă în întregime controlului instanței Uniunii. Un operator diligent poate, așadar, apelând, dacă este nevoie, la serviciile unui consilier juridic, să prevadă în mod suficient de precis metoda de calcul și nivelul amenzilor pe care le-ar putea primi pentru un comportament dat, iar faptul că acest operator nu poate să cunoască dinainte cu precizie nivelul amenzilor pe care Comisia le va aplica în fiecare caz nu poate să constituie o încălcare a principiului legalității pedepselor (a se vedea în acest sens Hotărârea Evonik Degussa/Comisia și Consiliul, punctul 362 de mai sus, punctele 50-55).

386 În plus, întreprinderile implicate într-o procedură administrativă care poate avea ca efect aplicarea unei amenzi trebuie să ia în considerare posibilitatea ca, în orice moment, Comisia să decidă majorarea nivelului cuantumului amenzilor în raport cu cel aplicat în trecut (Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 314 de mai sus, punctele 229 și 230). Faptul că, în orice moment, Comisia poate revizui nivelul general al amenzilor în contextul punerii în aplicare a unei alte politici privind concurența este, prin urmare, previzibil în mod rezonabil pentru întreprinderile în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea Archer Daniels Midland/Comisia, punctul 367 de mai sus, punctul 48).

387 Aceste considerații se aplică cu atât mai mult în prezenta cauză cu cât este vorba despre o încălcare foarte gravă prin natura sa, constând în comportamente a căror nelegalitate a fost afirmată în mod repetat de Comisie.

388 Astfel, chiar dacă reclamantele nu erau în măsură să cunoască dinainte, cu precizie, nivelul amenzilor pe care Comisia l-ar reține în speță, având în vedere în special majorarea nivelului general al amenzilor, intervenită ulterior faptelor ilicite, această împrejurare nu indică o încălcare a principiilor securității juridice și legalității pedepseilor, în măsura în care, după cum s-a constatat în cadrul examinării prezentului motiv, Comisia și-a exercitat puterea de apreciere respectând atât cadrul de reglementare stabilit la articolul 23 alineatele (2) și (3) din Regulamentul nr. 1/2003, astfel cum a fost precizat în jurisprudența Curții și a Tribunalului, cât și normele de conduită pe care Comisia însăși și le-a impus în liniile directoare.

389 În consecință, prezenta obiecțiune, precum și al optulea motiv în întregime trebuie respinse ca neîntemeiate.

Cu privire la al nouălea motiv, privind neluarea în considerare a circumstanțelor atenuante

Argumentele părților

390 În primul rând, reclamantele susțin că împrejurarea potrivit căreia data încetării încălcării a fost stabilită la 3 noiembrie 1999, în timp ce verificările efectuate de Comisie nu au avut loc decât la 22 și 23 martie 2000, ar fi trebuit luată în considerare de către Comisie pentru a modera cuantumul de bază al amenzii.

391 În al doilea rând, reclamantele arată că nu și-au majorat niciodată prețurile în sectorul consumului la domiciliu în perioada încălcării. Astfel, coordonarea ilicită nu ar fi fost

niciodată pusă în aplicare. Dat fiind faptul că aproximativ 62 % din bere este vândută prin canalul consumului la domiciliu, nepunerea în aplicare ar fi stabilită pentru cea mai mare parte a vânzărilor reclamantelor. În plus, complexitatea și opacitatea structurii sectorului „horeca” ar face imposibilă realizarea unui acord veritabil sau a unei concertări veritabile având ca obiect restrângerea concurenței.

392 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

Aprecierea Tribunalului

393 În cadrul prezentului motiv, reclamantele susțin, în esență, că liniile directoare au fost încălcate de către Comisie în măsura în care aceasta nu a luat suficient în considerare circumstanțele atenuante, întemeiate, în primul rând, pe încetarea încălcării înainte de primele sale intervenții și, în al doilea rând, pe neaplicarea efectivă a acordurilor ilicite în cauză.

394 În primul rând, în ceea ce privește prima circumstanță invocată, trebuie amintit că, în conformitate cu punctul 3 din liniile directoare, cuantumul de bază al amenzii stabilit de Comisie va fi redus în special în cazul în care întreprinderea acuzată încetează încălcarea de îndată ce intervine Comisia.

395 Acordarea unei astfel de reduceri a cuantumului de bază al amenzii este legată de împrejurările cauzei, care pot determina Comisia să nu o acorde unei întreprinderi parte la un acord ilicit. În special, a recunoaște beneficiul unei circumstanțe atenuante în situații în care o întreprindere este parte la un acord vădit nelegal, cu privire la

care aceasta cunoștea sau nu putea ignora că reprezintă o încălcare, ar putea încuraja întreprinderile să continue un acord secret cât mai mult timp posibil, în speranța că nu s-ar descoperi niciodată comportamentul lor, cunoscând în același timp că, dacă acest lucru s-ar întâmpla, ar putea beneficia de reducerea amenzii prin întreruperea încălcării în acel moment. O asemenea recunoaștere ar înlătura orice efect descurajator al amenzii aplicate și ar aduce atingere efectului util al articolului 81 alineatul (1) CE (Hotărârea Curții din 9 iulie 2009, Archer Daniels Midland/Comisia, C-511/06 P, Rep., p. I-5843, punctele 104 și 105).

³⁹⁶ Astfel, este vorba despre o circumstanță atenuantă care, având în vedere efectul util al articolului 81 alineatul (1) CE, trebuie interpretată restrictiv, numai împrejurările speciale ale cazului respectiv putând justifica luarea în considerare a acesteia (Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Archer Daniels Midland/Comisia, T-59/02, Rec., p. II-3627, punctele 337 și 338).

³⁹⁷ În special, încetarea unei încălcări săvârșite în mod intenționat nu poate fi considerată o circumstanță atenuantă atunci când a fost determinată de intervenția Comisiei (a se vedea Hotărârea din 27 septembrie 2006, Archer Daniels Midland/Comisia, T-59/02, punctul 396 de mai sus, punctul 341 și jurisprudența citată).

³⁹⁸ Prin urmare, reclamantele invocă un argument *a fortiori* pe baza unei premise eronate, arătând că circumstanța atenuantă în cauză trebuie cu atât mai mult acordată în cazul încetării încălcării înainte de primele intervenții ale Comisiei.

³⁹⁹ În plus, chiar presupunând că aceste considerații nu sunt aplicabile în aceeași măsură în cazul unei încetări a încălcării intervenită la inițiativa contravenientului înainte de primele intervenții ale Comisiei, nu este mai puțin adevărat că acordarea beneficiului

circumstanței atenuante în cauză nu poate fi, în principiu, oportună având în vedere comportamentele adoptate în mod intenționat, a căror nelegalitate a fost susținută în mod repetat de Comisie.

400 Prin urmare, în mod întemeiat Comisia a putut arăta, în considerentul (475) al deciziei atacate, că, întrucât în speță este vorba despre o încălcare foarte gravă prin natura sa și în mod vădit nelegală, faptul că o întreprindere încetează comportamentul ilicit înainte de orice intervenție a Comisiei nu este de natură să fie luat în considerare ca circumstanță atenuantă.

401 Pe de altă parte, deși reclamantele susțin că în trecut Comisia a avut o poziție diferită în privința circumstanței atenuante în cauză, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, numai faptul că, în practica sa decizională anterioară, Comisia a considerat că unele elemente constituiau circumstanțe atenuante în scopul stabilirii cuantumului amenzii nu înseamnă că aceasta este obligată să adopte aceeași apreciere într-o decizie ulterioară (Hotărârea din 25 octombrie 2005, Groupe Danone/Comisia, punctul 316 de mai sus, punctul 395).

402 Având în vedere aceste considerații, argumentația reclamantelor vizând recunoașterea ca circumstanță atenuantă a încetării comportamentului ilicit înainte de primele intervenții ale Comisiei nu poate fi acceptată.

403 În al doilea rând, în ceea ce privește pretinsa circumstanță atenuantă întemeiată pe neaplicarea efectivă a acordurilor, este important să se verifice dacă circumstanțele invocate de reclamante sunt de natură să dovedească faptul că, în perioada în care au aderat la acordurile ilicite, s-au sustras în mod efectiv de la aplicarea acestora prin adoptarea unui comportament concurențial pe piață sau, cel puțin, că au încălcat în mod clar și în mare măsură obligațiile privind punerea în aplicare a înțelegerii, astfel încât au perturbat însăși funcționarea acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea

Tribunalului din 15 martie 2006, Daiichi Pharmaceutical/Comisia, T-26/02, Rec., p. II-713, punctul 113).

404 În această privință, Comisia a arătat, în considerentul (477) al deciziei atacate, că niciun participant nu a demonstrat că s-ar fi sustras de la aplicarea acordurilor în cauză, întrucât nepunerea ocazională în aplicare nu a echivalat cu o „respingere completă și totală a acordurilor încheiate”.

405 Reclamantele critică aceste considerații, arătând că, pe segmentul consumului la domiciliu, Heineken nu și-a majorat niciodată prețurile în perioada încălcării și că, în ceea ce privește sectorul „horeca”, structura pieței este atât de complexă, încât era imposibil să se ajungă la încheierea unui acord veritabil și, *a fortiori*, la punerea acestuia în aplicare.

406 În acest sens, reclamantele se întemeiază pe rapoartele economice anexate la cerere, din care ar rezulta printre altele că prețurile lor pe segmentul consumului la domiciliu nu au crescut în perioada încălcării, că sectorul menționat se caracteriza printr-o concurență între producătorii de bere, prin deplasări considerabile în ceea ce privește cotele de piață, printr-o putere de cumpărare ridicată în rândul cumpărătorilor și printr-o creștere a volumului reducerilor și că, în privința sectorului „horeca”, prețurile lor nu au crescut în anii 1996 și 1997, totalul majorărilor de prețuri în acest sector în perioada încălcării fiind de altfel mai mic decât media majorărilor de prețuri pe termen lung, iar structura pieței conducând la o concurență pentru amplasamentele „horeca” noi și „libere”, cu deplasări semnificative în ceea ce privește cotele de piață între producătorii de bere.

407 În plus, acestea adresează critici Comisiei pentru că nu a examinat datele corecte referitoare la prețuri și, în special, pentru că nu a apreciat neaplicarea acordurilor pentru fiecare întreprindere în mod individual.

408 Comisia contestă că ar fi constatat în decizia atacată că înțelegerea coluzivă în cauză a condus la majorări efective de prețuri. Aceasta consideră că faptul că participarea reclamantelor la coordonarea prețurilor a fost stabilită este suficient pentru a respinge argumentul acestora întemeiat pe neaplicarea acordurilor în cauză.

409 Trebuie să se observe că acest argument al Comisiei nu poate fi reținut. Astfel, deși numai împrejurarea că o întreprindere nu dă curs acordurilor ilicite nu este de natură să înlăture răspunderea acesteia, este totuși vorba despre o împrejurare care trebuie luată în considerare ca circumstanță atenuantă în cadrul stabilirii cuantumului amenzii.

410 Cu toate acestea, în speță, trebuie să se rețină că, astfel cum reiese din considerentele (349)-(354) ale deciziei atacate și astfel cum s-a confirmat în cadrul examinării de mai sus a celui de al cincilea și a celui de al șaselea motiv, încălcarea în cauză a constatat într-o înțelegere complexă, pusă în aplicare prin acorduri și prin practici concertate care fac parte dintr-un plan comun al cartelului, aplicat pe o perioadă îndelungată și care avea ca obiectiv menținerea *status quo*-ului și minimizarea concurenței. Participanții au coordonat prețurile și creșterile de prețuri la bere în Țările de Jos, în special pe segmentul „horeca”, prin limitarea reducerilor, pe segmentul consumului la domiciliu, precum și prețurile la berea vândută sub marca distribuitorului. Coluziunea a inclus de asemenea concertări privind repartizarea clientelei, atât din segmentul „horeca”, cât și, în ceea ce privește berea vândută sub marca distribuitorului, din segmentul consumului la domiciliu. Participanții și-au consolidat poziția față de clienții lor, respectiv supermarketurile pe segmentul consumului la domiciliu și punctele de vânzare pe segmentul „horeca”, consultându-se periodic și îndeaproape și purtând

negocieri cu privire la toate aspectele sensibile ale parametrilor de concurență, pentru a obține majorări de prețuri sau cel puțin stabilitatea prețurilor, precum și pentru a limita numărul și efectele schimbărilor de producători de bere efectuate de clienți pe segmentul consumului la domiciliu.

411 Având în vedere existența acestui plan general, care s-a manifestat în cadrul unor reuniuni desfășurate în mod deliberat în secret, pe parcursul unei perioade considerabile, elementele prezentate de reclamante, care urmăresc în principal să stabilească lipsa unor creșteri efective ale prețurilor, nu sunt suficiente pentru a demonstra că reclamantele s-au sustras de la aplicarea tuturor acordurilor în cauză sau cel puțin că au încălcat în mod clar și în mare măsură obligațiile privind punerea acestora în aplicare, astfel încât au perturbat însăși funcționarea înțelegerii.

412 În ceea ce privește pretensele indicii ale comportamentului concurențial în sectoarele în cauză, care rezultă din analizele economice anexate la cerere, respectiv deplasări ale cotelor de piață, creșterea volumului reducerilor, precum și împrejurările speciale care caracterizează structura pieței în sectorul „horeca”, respectiv existența unor contracte pe termen lung, este necesar să se arate că aceste fapte, chiar presupunând că ar fi stabilite, nu constituie indicii concrete ale unor operațiuni concurențiale care ar putea perturba însăși funcționarea acordurilor coluzive descrise la punctul 410 de mai sus și, prin urmare, nu contrazic, în sine, punerea în aplicare a înțelegerii în cauză.

413 În sfârșit, în măsura în care reclamantele se referă la anumite informații privind nepunerea în aplicare a acordurilor în cauză, exprimate în declarațiile unor directori ai InBev, este suficient să se observe că aceste informații se limitează la simple afirmații, care nu sunt suficiente, în sine, pentru a demonstra că înțelegerea nu a fost pusă în aplicare sau că funcționarea acesteia a fost perturbată.

414 Având în vedere aceste considerații, trebuie să se arate că reclamantele nu au stabilit existența unor împrejurări care să poată justifica acordarea beneficiului circumstanței atenuante întemeiate pe neaplicarea acordurilor coluzive în cauză.

415 În consecință, al nouălea motiv trebuie respins.

Cu privire la al zecelea motiv, întemeiat pe impactul duratei excesive a procedurii administrative asupra cuantumului amenzii

Argumentele părților

416 Reclamantele susțin că durata excesivă a procedurii administrative a condus la stabilirea unei amenzi mai ridicate, consecință directă a majorării nivelului amenzilor aplicate de Comisie față de perioadele anterioare. Reclamantele atrag în mod special atenția asupra faptului că, dacă s-ar fi adoptat o decizie într-un termen rezonabil, cuantumul amenzii ar fi fost mai redus.

417 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

Aprecierea Tribunalului

418 Potrivit unei jurisprudențe constante, faptul că în trecut Comisia a aplicat amenzi de un anumit nivel pentru anumite tipuri de încălcări nu o poate priva de posibilitatea de ridica acest nivel în limitele indicate în Regulamentul nr. 1/2003, dacă acest lucru

este necesar pentru a asigura punerea în aplicare a politicii privind concurența, ci, dimpotrivă, aplicarea eficace a normelor de concurență impune posibilitatea adaptării de către Comisie în orice moment a nivelului amenzilor la nevoile acestei politici (Hotărârea *Musique Diffusion française și alții/Comisia*, punctul 367 de mai sus, punctul 109, și Hotărârea *Dansk Rørindustri și alții/Comisia*, punctul 314 de mai sus, punctul 169).

419 Având în vedere această jurisprudență, un reclamant nu poate susține în mod valabil că sancțiunea care i-a fost aplicată ar fi putut fi mai redusă în cazul în care Comisia ar fi încheiat procedura administrativă mai devreme, dat fiind faptul că aceasta a majorat nivelul general al sancțiunilor în cursul procedurii administrative (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2008, *Knauf Gips/Comisia*, T-52/03, nepublicată în Repertoriu, punctul 486).

420 Având în vedere aceste considerații, nu se poate considera că durata procedurii administrative, chiar dacă a fost excesivă, are un impact asupra conținutului deciziei atacate numai pentru faptul că între timp Comisia a majorat nivelul amenzilor.

421 Prin urmare, în speță, deși Comisia a admis în cadrul ședinței că a majorat nivelul general al amenzilor în jurul anului 2005, respectiv în cursul procedurii administrative în cauză, nu se poate ține cont de acest fapt în cadrul aprecierii impactului nerespectării principiului termenului rezonabil asupra conținutului deciziei atacate.

422 În consecință, al zecelea motiv nu poate fi admis.

Cu privire la al unsprezecelea motiv, privind nivelul de reducere a amenzii acordate ca urmare a duratei excesive a procedurii administrative

Argumentele părților

- 423 Reclamantele susțin că reducerea amenzii, de 100 000 de euro, acordată de Comisie ca urmare a duratei excesive a procedurii administrative este prea limitată în raport cu cuantumul amenzii aplicate.
- 424 Comisia arată că a utilizat posibilitatea de a acorda, din proprie inițiativă, o reducere a amenzii, întrucât aceasta este una dintre prerogativele sale, pentru care dispune de o largă putere de apreciere. Reclamantele nu ar fi prezentat niciun argument care ar justifica o reducere suplimentară.

Aprecierea Tribunalului

- 425 Este necesar să se arate că o neregularitate procedurală, chiar dacă nu poate conduce la anularea deciziei, poate justifica o reducere a amenzii (a se vedea în acest sens Hotărârea Baustahlgewebe/Comisia, punctul 48 de mai sus, punctele 26-48, și Hotărârea Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied și Technische Unie/Comisia, punctul 245 de mai sus, punctele 436-438).

- 426 Depășirea termenului rezonabil poate constitui temeiul deciziei Comisiei de a reduce în temeiul principiului echității cuantumul unei amenzi, posibilitatea de a acorda o astfel de reducere înscriindu-se în cadrul exercitării prerogativelor acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea Technische Unie/Comisia, punctul 286 de mai sus, punctele 202-204).
- 427 În speță, Comisia a hotărât să acorde reclamantelor o reducere a amenzii ca urmare a duratei „nerezonabile” a procedurii administrative [considerentele (498) și (499) ale deciziei atacate].
- 428 Exercițarea acestei prerogative de către Comisie nu împiedică Tribunalul, în exercitarea competenței sale de fond, să acorde o reducere suplimentară a cuantumului amenzii.
- 429 Or, trebuie să se considere că reducerea forfetară de 100 000 de euro acordată de Comisie nu ține cont în niciun fel de cuantumul amenzii aplicate în speță, care se ridică la 219 375 000 de euro înainte de această reducere, și, prin urmare, nu constituie o reducere a sancțiunii care să poată compensa în mod corespunzător încălcarea rezultată ca urmare a depășirii termenului rezonabil al procedurii administrative.
- 430 În această privință, reclamantele arată, în mod întemeiat, că urmările încălcării principiului termenului rezonabil nu au fost suficient luate în considerare de Comisie în ceea ce privește reducerea cuantumului amenzii.
- 431 Cu toate acestea, în ceea ce privește nivelul adecvat al reducerii sancțiunii, trebuie respins argumentul reclamantelor, invocat pentru prima dată în memoriul în replică, potrivit căruia, din moment ce încălcarea principiului termenului rezonabil constituie

un fapt prejudiciabil în sensul articolului 288 al doilea paragraf CE, valoarea prejudiciului trebuie luată în considerare în cadrul reducerii amenzii.

- 432 Astfel, reducerea sancțiunii în speță are ca obiect compensarea încălcării principului termenului rezonabil și, prin urmare, trebuie să fie stabilită la un nivel adecvat în raport cu sancțiunea aplicată reclamantelor. Nu este mai puțin adevărat că, contrar celor pretinse de reclamante, această reducere este acordată în temeiul principului echității și nu trebuie să fie precedată de o examinare a condițiilor referitoare la angajarea răspunderii extracontractuale a Uniunii, în sensul articolului 288 al doilea paragraf CE.
- 433 Prin urmare, întrucât reclamantele nu au formulat în cererea introductivă, și de altfel nici în memoriul în replică, o cerere de despăgubiri, nu este necesară pronunțarea cu privire la argumentul acestora întemeiat pe cuantumul pretinsului prejudiciu, prin care se invocă o evaluare ipotetică a cuantumului amenzii care le-ar fi fost aplicată în cazul în care Comisia ar fi încheiat procedura într-un termen rezonabil, și nici cu privire la argumentul acestora întemeiat pe existența unei legături de cauzalitate între încălcarea principului termenului rezonabil și prejudiciul menționat.
- 434 Având în vedere împrejurările cauzei, Tribunalul apreciază, în exercitarea competenței sale de fond, că, pentru a acorda reclamantelor o compensație echitabilă ca urmare a duratei excesive a procedurii, reducerea în cauză trebuie să fie majorată la 5 % din cuantumul amenzii.

Concluzie cu privire la amendă

- 435 În urma examinării motivelor invocate de reclamante și a exercitării de către Tribunal a competenței sale de fond, este necesar să se recalculeze cuantumul amenzii aplicate în comun și în solidar reclamantelor, pe de o parte, prin stabilirea cuantumului de

plecare la 61 750 000 de euro, în loc de 65 000 000 de euro, ca urmare a anulării articolului 1 din decizia atacată în măsura în care în acesta se reține componenta încălcării constând în coordonarea ocazională a altor condiții comerciale decât prețurile, oferite consumatorilor individuali în sectorul „horeca” din Țările de Jos (a se vedea punctele 201 și 202 de mai sus), și, pe de altă parte, prin majorarea reducerii operate ca urmare a depășirii termenului rezonabil al procedurii la 5 % din cuantumul final al amenzii, în loc de 100 000 de euro (a se vedea punctul 434 de mai sus).

436 În urma acestei recalculări, cuantumul amenzii se calculează multiplicând cu 2,5, în temeiul efectului descurajator, cuantumul de plecare recalculat, majorându-l în continuare cu 35 % ca urmare a duratei încălcării și reducând acest cuantum cu 5 %, ca urmare a depășirii termenului rezonabil al procedurii. În consecință, cuantumul amenzii aplicate în solidar reclamantelor se stabilește la 197 985 937,5 euro.

Cu privire la cheltuielile de judecată

437 Potrivit articolului 87 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau la mai multe capete de cerere, Tribunalul poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli.

438 În speță, întrucât concluziile reclamantelor au fost declarate parțial întemeiate, Tribunalul consideră că se va face o justă apreciere a împrejurărilor cauzei dacă se decide că reclamantele vor suporta două treimi din propriile cheltuieli de judecată, precum și din cele efectuate de Comisie și că aceasta din urmă va suporta o treime din propriile cheltuieli de judecată, precum și din cele efectuate de reclamante.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a șasea extinsă)

declară și hotărăște:

- 1) Anulează articolul 1 din Decizia C(2007) 1697 a Comisiei din 18 aprilie 2007 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] (cazul COMP/B/37.766 – Piața olandeză a berii) în măsura în care Comisia Europeană a constatat în cuprinsul acestuia că Heineken NV și Heineken Nederland BV au participat la o încălcare constând în coordonarea ocazională a altor condiții comerciale decât prețurile, oferite consumatorilor individuali în sectorul „horeca” din Țările de Jos.**
- 2) Stabilește la 197 985 937,5 euro cuantumul amenzii aplicate în solidar întreprinderilor Heineken și Heineken Nederland la articolul 3 litera (a) din Decizia C(2007) 1697.**
- 3) Respinge acțiunea cu privire la restul motivelor.**
- 4) Heineken și Heineken Nederland vor suporta două treimi din propriile cheltuieli de judecată, precum și din cele efectuate de Comisia Europeană.**

- 5) Comisia va suporta o treime din propriile cheltuieli de judecată, precum și din cele efectuate de Heineken și de Heineken Nederland.**

Vadapalas

Dittrich

Truchot

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 16 iunie 2011.

Semnături

Cuprins

Situația de fapt.	II - 3376
Procedura administrativă.	II - 3377
Decizia atacată.	II - 3379
Încălcarea în cauză.	II - 3379
Amenda aplicată reclamantelor.	II - 3381
Procedura și concluziile părților.	II - 3383
În drept.	II - 3384
Cu privire la al cincilea și la al șaselea motiv, întemeiate pe insuficiența elementelor de probă care să susțină încălcarea și, respectiv, pe lipsa unor acorduri și/sau a unor practici concertate în sensul articolului 81 alineatul (1) CE.	II - 3385
Argumentele părților.	II - 3385
Aprecierea Tribunalului.	II - 3387
— Cu privire la declarația InBev.	II - 3391
— Cu privire la alte elemente de probă.	II - 3402
— Cu privire la elementele de fapt referitoare la constatarea, pe de o parte, a unei coordonări a prețurilor și a creșterilor de prețuri la bere, iar, pe de altă parte, a unei coordonări ocazionale în ceea ce privește repartizarea clientelei.	II - 3428
— Cu privire la elementele de fapt privind constatarea unei coordonări ocazionale a altor condiții comerciale oferite în mod individual clienților în sectorul „horeca”.	II - 3434
	II - 3503

— Cu privire la pretinsa eroare de drept și de calificare a faptelor	II - 3436
— Concluzie.....	II - 3442
Cu privire la al șaptelea motiv, privind durata încălcării	II - 3443
Argumentele părților	II - 3443
Aprecierea Tribunalului.....	II - 3444
— Cu privire la stabilirea datei începerii încălcării.....	II - 3445
— Cu privire la stabilirea datei încetării încălcării	II - 3448
Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea principiului bunei administrări și a articolului 27 din Regulamentul nr. 1/2003 în ceea ce privește refuzarea accesului la răspunsurile date de alte întreprinderi în cauză la comunicarea privind obiecțiunile	II - 3450
Argumentele părților	II - 3450
Aprecierea Tribunalului.....	II - 3451
Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea principiului bunei administrări, a „principiului atenției” și a principiului contradictorialității, ca urmare a unei preținse lipse a unei investigații atente și imparțiale.....	II - 3458
Argumentele părților	II - 3458
Aprecierea Tribunalului.....	II - 3459
Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea prezumției de nevinovăție	II - 3460
Argumentele părților	II - 3460
Aprecierea Tribunalului.....	II - 3461
Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea termenului rezonabil.....	II - 3462
Argumentele părților	II - 3462
Aprecierea Tribunalului.....	II - 3463

— Cu privire la durata procedurii administrative	II - 3464
— Cu privire la efectul duratei excesive a procedurii administrative asupra legalității deciziei atacate	II - 3465
Cu privire la al optulea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, a liniilor directoare, a principiilor egalității de tratament, securității juridice, proporționalității și „caracterului rezonabil”, precum și a obligației de motivare, în ceea ce privește stabilirea cuantumului amenzii	II - 3468
Argumentele părților	II - 3468
Aprecierea Tribunalului	II - 3469
— Cu privire la primul aspect, privind de aprecierea gravității încălcării	II - 3470
— Cu privire la al doilea aspect, privind stabilirea cuantumului de plecare și aplicarea tratamentului diferențiat	II - 3477
— Cu privire la al treilea aspect, privind majorarea în temeiul efectului descurajator	II - 3482
— Cu privire la al patrulea aspect, privind majorarea ca urmare a duratei încălcării	II - 3485
— Cu privire la pretinsa încălcare a principiului securității juridice	II - 3486
Cu privire la al nouălea motiv, privind neluarea în considerare a circumstanțelor atenuante	II - 3488
Argumentele părților	II - 3488
Aprecierea Tribunalului	II - 3489
Cu privire la al zecelea motiv, întemeiat pe impactul duratei excesive a procedurii administrative asupra cuantumului amenzii	II - 3495
Argumentele părților	II - 3495
Aprecierea Tribunalului	II - 3495

Cu privire la al unsprezecelea motiv, privind nivelul de reducere a amenzii acordate ca urmare a duratei excesive a procedurii administrative	II - 3497
Argumentele părților	II - 3497
Aprecierea Tribunalului	II - 3497
Concluzie cu privire la amendă	II - 3499
Cu privire la cheltuielile de judecată	II - 3500